

8

Pasaulio Lietuvis

24

REDAKTORĒS ŽODIS

Žmogiškieji nesklaidumai 5

LIETUVOJE

Dipukams pasisekė - jie liko gyvi 6
 A. Užkalmis: Aš kaip vaikas saldinių parduotuvėje 8
 Paaiškinta Vilniaus magija. Ką miestas daro atvykėliui 10
 Amerika neįveikė gimtosios žemės traukos 12
 „LTV World“ transliuos dar viena Latvijos kabelinė televizija 14
 Lietuvoje aktoriai liūdi, o Rusijoje jie – žmonės 15

TEMA

Suskaičiuota emigracija 16

AKTUALU

L. Tautkuvienė: „Mes visi telpame į 1940 m. birželio 15 d. ribas“ 20
 Didžioji rinkimų staigmena – referendumas 23
 Paminklų karas Punsco valsčiuje 24
 Apniukęs lietuviško kaimo rytojus 26

SVEČIAS

Lietuvoje pasijutome kaip namuose 28

LIETUVIAI PASAULYJE

Šveicarija – lietuvių literatūros oazė 30
 Z. Čepaitė: Naiviai maniau, kad būsiu paskutinė emigrantė iš Lietuvos 32
 Lietuvaitė auklėja mažuosius vokiečius ir... jų tėvelius 34
 Gražiausiai žydi būdama užsienyje 36
 Tarptautinėje konferencijoje Vokietijoje nagrinėta diasporos nauda demokratijai 38

TRUMPAI

..... 40

BAIGIAMASIS ŽODIS

„Pasaulio lietuvių“ autkojų sąrašas 42

34

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (PLB) valdyba (2009–2012)

Regina Narušienė (JAV)

PLB pirmininkė,
Visuomeninių reikalų komisijos
pirmininkė
regina.narusiene@plbe.org

Kęstas Pikūnas (JK)

PLJS pirmininkas,
Jaunimo reikalų ir Sporto
reikalų komisijų pirmininkas
www.pljs.org

Jūratė Caspersen (Šveicarija)

Švietimo komisijos pirmininkė
jurate@caspersen.ch

Ramutė Žukaitė (JAV)

Kultūros reikalų komisijos
pirmininkė
ramutezukas@hotmail.com

Renata Retkutė (JK)

Finansų reikalų komisijos
pirmininkė
r.retkute@yahoo.com

Prel. Edmundas Putrimas (Kanada)

Sielovados reikalų komisijos
pirmininkas
putrimas@sielovada.org

Aurelija Norienė (Belgija)

PLB įvaizdžio, informacijos
skleidimo ir „Pasaulio lietuvių“
reikalų komisijos pirmininkė
aurelija.norienne@skynet.be

Petras Maksimavičius (Lenkija)

Organizacinių reikalų ir
Specialiųjų projektų komisijų
pirmininkas
seina@post.pl

Dalia Henke (Vokietija)

Naujosios emigracijos reikalų
ir Europos kraštų reikalų komisijų
pirmininkė
daliahenke@yahoo.de

Vitalija Kolesnikova (Baltarusija)

Rytų kraštų reikalų komisijos
pirmininkė
vitalia.kolesnikova@gmail.com

Antanas Rasiulis (Rusija)

Rusijos reikalų komisijos
pirmininkas
antanas_rasiulis@mail.ru

Juan Ignacio Foorment Kalvelis (Argentina)

Pietų Amerikos reikalų
komisijos pirmininkas
jkalvelis@yahoo.com.ar

Angelė Vaičiūnienė (Kanada)

JAV, Kanados, Australijos,
Naujosios Zelandijos, Japonijos
reikalų komisijos pirmininkė
angele.V@bell.net

PLB biuro adresas:

213 West Lake Shore Drive
Cary, ILL 60013
USA

PLB atstovybė Lietuvoje

Gedimino pr. 53-212
LT-01109 Vilnius
Tel./faks. +37052396264
El.p. vigryb@lrs.lt; plbav@lrs.lt
www.lrs.lt/plb
www.plbe.org

PLB atstovė Lietuvoje

Vida Bandis
+370 52 396 156
vida.bandis@lrs.lt

PLB garbės teismas

Algimantas S. Gečys –
pirmininkas
gecysta@verizon.net
Algis Rugienius
Marytė Šmitienė – sekretorė

PLB kontrolės komisija

Gintaras Ručys (Vokietija)
Angelė Nelsienė (JAV)
Klemensas Rymantas Klepšys
(Latvija)

PLB išdininkas

Ramutis Pliūra
ramas@gjmlp.com
3906 Lakeview Dr.
Racine, WI 53403
USA

PL išdininkė

Elena Skališienė
skalisius@comcast.net
119 Sheridan Court East
Waukegan, IL 600852101
USA

Pasaulio Lietuviai

LEIDINYS PASAULIO LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS GYVENIMUI IR MINČIAI
Mėnesinis žurnalas. 2011 m. 07/499

Vyriausioji redaktorė Deimantė Dokšaitė
doksait@gmail.com

Kalbos redaktorė Sandra Sirvidienė

Maketas Darius Markūnas

Autoriai: Božena Bobinienė, Tomas Marcinkevičius, Silvija Čėplaitė,
Andrius Užkalnis, Virginija Siderkevičiūtė, Deimantė Dokšaitė

Fotografai: Otto Kylmala, Andrius Užkalnis, Deimantė Dokšaitė, Albina
Griniūtė, Dmitrijus Matvejevas, Aidis Staskevičius, Božena Bobinienė,
Silvija Čėplaitė, Edita Pundziūtė, Dalia Balsytė, Marija Kavaliauskaitė

Išdininkė Elena Skališienė

Spaudė „Sapnų Sala“

Redakcijos adresas:

Laikiniai laiškus „Pasaulio lietuviui“ galima siųsti PLB atstovybės adresu:
Vilnius, Gedimino pr. 53-212

LR Seimo III rūmai

LT – 01109

Vilnius, Lietuva

PLB tinklalapis:

www.plbe.org

www.lrs.lt/plb

ISSN 1732-0135

PRENUMERATA METAMS:

Lietuvoje – 40 Lt;

Europos valstybėse – 33 EUR;

Australijoje:

paprasta prenumerata – 60 AUD;

garbės prenumerata – 93 AUD;

JAV, Kanada, kiti kraštai:

paprasta prenumerata – 53 USD;

garbės prenumerata – 80 USD;

užsakant į Lietuvą – 20 USD;

Lietuvoje užsiprenumeruoti
galima Lietuvos pašto skyriuose
arba internetu: www.post.lt

Taip pat užsiprenumeruoti

galima perdant lėšas

banko pavedimu į „Pasaulio

lietuvių“ sąskaitą Lietuvoje ir

atsiunčiant elektroniniu paštu

prenumerata@plbe.org adresu,

kuriuo siųsti žurnalą.

Banko rekvizitai:

Gavėjas: Pasaulio Lietuvių

Bendruomenės Atstovybė Lietuvoje
Sąskaitos Nr.

LT76 7300 0101 2423 6579

Bankas: AB „Swedbank“

Banko adresas: Konstitucijos pr.

20A, 03502 Vilnius

Banko kodas 73000

SWIFT kodas HABALT22

Australijoje:

Čekius siųsti adresu:

Antanas V. Kramilius OAM, JP

83 Queen Street

Canley Heights, N.S.W. 2166

Australia

JAV, Kanada, kiti kraštai:

Čekius siųsti adresu:

Elena Skalisius

(Pasaulio lietuvis)

119 Sheridan Court East

Waukegan, IL 60085-2101

USA

skalisius@comcast.net

LEIDĖJAS

Pasaulio Lietuvių Bendruomenė (PLB)

Žurnalas leidžiamas nuo 1963 metų.

Platinti „Pasaulio Lietuviai“ tekstus ir vaizdo informaciją galima tik
gavus raštišką sutikimą.

„The World Lithuanian“ magazine

Published monthly by the Lithuanian World Community, Inc.

Copyright by The Lithuanian World Community, Inc.

**Žurnalo „Pasaulio lietuvis“ leidybą iš dalies
parėmė Užsienio reikalų ministerija**

ŽMOGIŠKIEJI NESKLANDUMAI

Pirmiausia labai norėčiau visų mūsų skaitytojų atsiprašyti už tai, kad neišvydote rugsėjo mėnesio „Pasaulio lietuvis“ numerio. Taip nutiko dėl grynai žmogiškųjų nesklaidumų (apie juos skaitykite PLB valdybos pasisakyme žemiau) ir slėptis po techninėmis problemomis tikrai neketinu. Galiu tik dar kartą nuoširdžiai atsiprašyti visų prisidedančiųjų bei prisidėjusiųjų prie „Pasaulio lietuvis“ leidybos vardu.

Jeigu atvirai, šiam numeriui parengti laiko irgi turėjome labai mažai ir pagrįstai būgštavau, kad žurnalas bus nekoks. Tačiau, nors ir negražu girtis, manau, jog mano baimė buvo nepagrįsta, ir jau įpusėjus žurnalo rengimo darbams, pradėjau galvoti, kad galbūt pavyks sukurti tai, ką norėsis paimti į rankas ir bent keletą minučių pavartyti bei paskaityti. O keletas minučių šiuolaikiniame visur ir visada skubančiame pasaulyje jau yra šiuoks toks laimėjimas – tikiuosi, jis mums pasiekiamas.

Viliuosi, kad Jums bus įdomūs pasakojimai tų žmonių, kurie savo gyvenimais ir pastebėjimais dalijosi su mumis. Rašytoja Zita Čepaitė dėsto apie Londono, neretai pravardžiuojamo „Londoniškėmis“, lietuvių kasdienybę. Majamyje įsikūrusi Kolumbijos lietuvaitė Ira Morales Mickūnas pasakoja apie savo meilę Lietuvai ir kaip ji kovoja su šešėliniais pinigais, kartais net skiriamais terorizmui finansuoti. Žurnalistas ir rašytojas Andrius Užkalnis džiaugiasi grįžimu Lietuvon ir atskleidžia Vilniaus patrauklumo paslaptį. O Frankfurte gyvenanti iš Punsko kilusi Silvija Čėplaitė atvirauja apie savo darbą vaikų darželyje ir vokiečių požiūrį į užsienietę auklėtoją.

Tai tik keli pažadai iš to kas tilpo į šį „Pasaulio numerį“, bet ir kitos žinios, komentarai ir pasakojimai, tikiuosi, atras savo skaitytojus, nepaliks jų abejingų ir bus vienaip ar kitaip įdomūs ar naudingi, nes žurnalas skirtas Jums, mielieji mūsų skaitytojai.

Nesu linkusi susireikšminti, todėl ypatingai neprisistatysiu. Bet turbūt nepastabėti, kad spalio numerį redagavo naujas žmogus, neįmanoma, juk net šis pirmasis žurnalo tekstas su nuotrauka tai išduoda. Norintys bendrauti, dalintis, diskutuoti ir informuoti, prašau rašykite man el. pašto adresu doksaite@gmail.com. Gero skaitymo!

„Pasaulio lietuvis“ redaktorė
DEIMANTĖ DOKŠAITĖ

Gerbiamieji PASAULIO LIETUVIO prenumeratoriai,

nuo šių metų balandžio mėnesio „Pasaulio lietuvis“ leidybos reikalus perėmė naujas redaktorius, PLJS pirmininkas Kęstas Pikūnas. Jaunatviškose rankose mūsų žurnalas atgijo, pasikeitė jo išvaizda ir turinys.

Deja, žurnalo leidyba nebuvo sklandi: nesilaikoma leidybos terminų, buvo supainiota žurnalo numeracija, atsirado siuntimo problemų į kai kurias šalis, dėl to kai kurie prenumeratoriai kelis „Pasaulio lietuvis“ leidinius gavo per vėlai, o kai kuriose šalyse – leidinių visai negavo. Galiausiai rugsėjo mėnesio leidinys buvo paliktas net nebaigtas.

PLB valdyba labai apgailėstauja, kad naujasis „Pasaulio

lietuvis“ redaktorius neatsakingai vykdė prisiimtą įsipareigojimą ir nuvylė prenumeratorius.

Paskutiniuosius 2011 metų numerius redaguos Lietuvos žurnalistė Deimantė Dokšaitė. Kai kurie ją jau pažįstate iš kraštų pirmininkų suvažiavimų bei jos ankstesnių straipsnių apie PLB internetiniame tinklalapyje www.lietuviams.com ar kituose naujienų portaluose.

PLB valdyba dėkoja Deimantei už prisiimtą didžiulę atsakomybę, o ištikimiams „Pasaulio lietuvis“ prenumeratoriams ir skaitytojams už Jūsų kantrybę ir supratimą šioje krizinėje situacijoje.

Pagarbiai PLB valdyba

DIPUKAMS pasisekė – jie liko gyvi

Rugpjūčio pabaigoje Lietuvos televizija parodė dokumentinį filmą „Dipukai. Žmonės be vietos“. Savo istorijas filme pasakoja Vokietijos, Anglijos bei Prancūzijos lietuviai. O mes su filmo kūrėjais kalbamės apie kūrybinį procesą, įspūdžius, kuriuos patyrė filmuodami, bei mintis, kurias sukėlė pašnekesiai su filmo herojais.

Deimantė Dokšaitė

Kaip kilo mintis sukurti filmą?

Prieš metus susidomėjome Europos Sąjungos programa „Europa piliečiams“. Ji skirta aktyviam Europos pilietiškumui skatinti: Europos tapatybės stiprinimui, ES piliečių tolerancijai ir tarpusavio supratimui skatinti. Kas geriau visa tai gali atspindėti, jei nei mūsų bendra praeitis? Ypač vertinant prieškario ir pokario Baltijos šalių likimą. Dipukai – ypatinga mūsų praeities dalis. Bėgę nuo mirties ir represijų, jie įsivaizdavo, jog demokratinis pasaulis netoleruos Molotovo–Ribentropo pakto padarinių, ir jie greit galės grįžti į savo Tėvynę. Bet šios iliuzijos sudužo, atsitrenkusios į geležinę uždangą. Prasidėjo abejonių, savigraužos, amžinos kaltės dėl Lietuvoje paliktų artimųjų gyvenimas.

Kokį įspūdį paliko kalbinti dipukai, jų vaikais? Kas juos visus sieja skirtingose šalyse su skirtingais likimais, bet pažymėtais tuo pačiu ženklu DP?

Tai išsilavinę, laisvi, plataus akiračio, bliviai mąstantys žmonės. Visiems bendra – lietuviybė ir jos puoselėjimas bet kokiomis sąlygomis. Iš esmės visi tie žmonės tai laikė savo gyvenimo misija. Daugelis tai bandė skiepyti ir savo vaikams.

Filmas suskirstytas į dalis pagal šalis. Kuo skiriasi dipukai, įleidę šaknis skirtingose valstybėse? Kuo skyrėsi jų veikla okupacijos metais ir dabar?

Visų pirma tie skirtumai priklausė ir nuo pačios diasporos dydžio. Pavyzdžiui, Vokietijos bendruomenė buvo itin aktyvi –

turbūt dėl to, kad ten ir buvo tos pabėgėlių stovyklos, kuriose dipukai vienijosi ir būrėsi į organizacijas. Vėliau išskirtinis vaidmuo teko ir toliau lietuviybę puoselėjusiai bei patriotizmą skatinusiai Vasario 16-osios gimnazijai. Prancūzijoje lietuvių išeivių siela, kaip minėta filme, buvo kunigas Jonas Petrošius. Tačiau čia pabėgėlių iš Lietuvos po karo gyventi liko nedaug – prancūzai buvo iš tų, kurie be skrupulų sovietams grąžindavo okupuotą Baltijos šalių gyventojus. Apie ypatingą Anglijos dipukų vaidmenį mūsų filmuose pasakoja prof. Egidijus Aleksandravičius.

Kodėl filmo tonas toks vienareikšmiškai dramatiškas? Juk pašnekovai kalba ganėtinais šviesiai, ir apskritai dipukų gyvenimai ne-

paisant visų sunkumų pilni šviesos ir gražių dalykų, kurių ir dabar galėtume pasimokyti? Taip, šiandien mes galime pasakyti – jiems, patekusiems į Vakarus, pasisekė. Jie liko gyvi. Tad kam čia tas dramatiškumas. Tačiau kaip bebūtų keista, nesutikome nė vieno dipuko, kuris nesijaustų gyvenęs skolon – regis, kai tavo šeima įrašyta į NKVD sąrašą, ar reikia dar kokių argumentų. Bet visą gyvenimą jie ieškojo sau pasiteisinimo ir vadino save tremtiniais. Gal todėl jų pastangos kovoti už tai, kad iš politinio pasaulio žemėlapiu ištrinta Lietuva nebūtų pamiršta, buvo tokios reikšmingos ir svarbios.

Yra tekę girdėti, kad dipukai bei jų atžalos yra labai nusivylę Lietuva – atgavusi nepriklausomybę ji pasirodė nesanti tokia, kokios tikėtasi. Galbūt tokias nuotaikas ir jums pavyko pajusti ir užfiksuoti? Tie, su kuriais mums teko bendrauti, nėra nusivylę. Kai kas jiems (kaip ir mums) atrodo daroma neteisingai, pasigendama nesavanaudiškos valdžios. Beveik visą savo gyvenimą gyvenę ilgąmetes demokratinės tradicijas turinčiose šalyse, jie dažnai stebisi, kodėl kiekvienam poelgiui mes būtinai siekiame išleisti atskirą įstatymą ir viską biurokratizuoti. Po nepriklausomybės atkūrimo mes visi tikėjome greitesnio progreso, spartesnio visuomenės demokratėjimo. Dipukai pripažįsta, kad buvo pernelyg dideli optimistai, bet situacijos tikrai nedramatizuoja.

Kita vertus, Lietuvoje gyvenantys lietuviai neretai sako, kad dipukai gyveno iliuzijų pasaulyje, o Lietuvai atgavus nepriklausomybę neretai paramą ar pagalbą šaliai teikė daugiau iš savanaudiškų paskatų, o ne nuoširdaus noro padėti – vežė pasenusią techniką, veržėsi vadovauti ir aiškinti, kaip čia privaloma tvarkytis. Kiek jums teko su tokiu požiūriu susidurti? Geležinė uždanga visą mūsų tautą vertė gyventi iliuzijų ir apgaulės pasaulyje – tiek tuos, kurie ištrūko į Vakarus, tiek tuos, kuriems teko savo kailiu patirti sovietų okupaciją. Net neabejojame, kad dipukai į nepriklausomą Lietuvą ėjo atvira širdimi, kupini kilniausių norų padėti prisitaikyti mums visiškai naujame pasaulyje. Visą savo gyvenimą paskyrę kovai už Lietuvos laisvę, ar galėjo jie elgtis kitaip? Gal ir

pasitaikė kokių išimčių, bet tokie įtarimai yra tiesiog negarbingi.

Kita jautri tema – dipukų ir dabartinių emigrantų santykis. Pirmieji stebisi, kad jie palieka laisvą Lietuvą, antrieji jiems atsikerta – tai ko visi neimate ir negrįžtate ten. Galbūt pokalbiuose, kuriant filmą teko išgirsti pasisakymų ir apie tai?

Iš dipukų lūpų neteko išgirsti nuostabos, kad žmonės bėga iš Lietuvos. Tuo labiau pasmerkimo. Patys visą gyvenimą gyvenę emigracijoje (nors ir priverstinėje), jie tiesiog supranta, kad kiekvienas žmogus

amžiaus pradėti gyvenimą iš naujo ryžosi ne kiekvienas. Kita vertus – ar pati Lietuva buvo pakankamai svetinga savo grįžtančioms vaikams? Jei mes dipukus kaltinam savanaudiškumu ir senos technikos „iškišinėjimu“, tai gal ir jie turi mums ką pasakyti, pavyzdžiui, kad žiūrėjom į juos kaip į atvirą piniginę – duokit pinigų, o mes susitvarkysime ir be jūsų...

Filmas buvo rodomas per nacionalinę televiziją. Koks tolesnis jo likimas? Gal yra planų plėtoti šią tematiką?

Mums buvo svarbu įamžinti dipukų

Bėgę nuo mirties ir represijų, jie įsivaizdavo, jog demokratinis pasaulis netoleruos Molotovo–Ribentropo pakto padarinių, ir jie greit galės grįžti į savo Tėvynę. Bet šios iliuzijos sudužo, atsitrenkusios į geležinę uždangą.

turi teisę gyventi ten, kur jam yra labiau priimtina. Tiesa, šis procesas daugeliui dipukų atrodo skaudus ir dramatiškas.

Kodėl tik maža dalis dipukų grįžo į Lietuvą? Kalbėdami apie dipukus, visų pirma turėtume nepamiršti, kad kalbame apie labai garbingo amžiaus žmones. Jau vieną kartą jie buvo išrauti iš savo žemės ir turėjo sunkiai prigyti kitur. Ta adaptacija nebuvo lengva. Praėjus beveik pusei

prisiminimus. Juk tai svarbi mūsų istorijos dalis, kurią su kiekvienais metais prarandame. Filmuose užfiksavome tik mažą kruopelytę tos skaudžios, kaip Antanas Škėma yra pasakęs, „Dievo Paukštelių“ istorijos akimirky. Žinoma, jei Lietuvos televizijai šis projektas pasirodys reikalingas tęsinio, papasakoti tikrai būtų ką. Tačiau ir šiuo metu kvieštume visus dipukus dalintis savo prisiminimais kur kas paprastesniu būdu – projektui sukurtame tinklalapyje www.dipukai.eu. PL

A. Užkalnis: Aš kaip vaikas SALDAINIŲ PARDUOTUVĖJE

Paprastai Andrius Užkalnis vadinamas rašytoju ir žurnalistu. Tačiau jo nemėgstantys plėšia ir vieną, ir kitą etiketę be gailėsčio, nes esą nei rašytojo, nei žurnalisto vardo jis nevertas. Mat tikras rašytojas turi rašyti tik sau ir dėl savęs, o tikras žurnalistas turi būti baigęs žurnalistikos mokslus ir rašyti ne tai, ką mano pats, o ką mano kiti. Tačiau trys perkamiausiomis tapusios A. Užkalnio knygos ir itin skaitomi bei visada susilaukiantys dėmesio straipsniai tik dar labiau įrodo, kad jis ir rašytojas, ir žurnalistas. O neigiami vertinimai A. Užkalniui tik dar viena priežastis rašyti ir komentuoti bei erzinti visus jo nemėgstančius.

Londone
A. Užkalnis praleido
beveik 17 metų

Deimantė Dokšaitė

Omes su juo, liepą su šeima grįžusiu Lietuvon po beveik septyniolikos metų praleistų Jungtinėje Karalystėje, kalbėjome ir apie jo naujausią knygą, kurios rankraštis jau leidėjų rankose, ir apie paprastus kasdienybės žingsnius kuriant geresnį Lietuvos bei lietuvių įvaizdį, ir apie lietuvių naudą apsnūdusioms Vakarų visuomenėms bei optimizmą, kuriuo greičiausiai nepagydomai serga A. Užkalnis, o kartais ir kitus dar juo užkrečia.

Vieną dieną buvai tapęs atsinaujinusio portalo lrytas.lt vyriausiu redaktoriumi. Ir tą dieną portalas buvo itin pozityvus ir optimistinis. O ir apskritai pastaruju metu apie Lietuvą labai dažnai rašai teigiamai. Kas ten tokio gero ir ko taip džiūgauji grįžęs po beveik septyniolikos metų?
Aš jau senokai norėjau grįžti, tik laukiau gana ilgai, kol viskas susidėlios į savo vietas:

darbų baigimas Anglijoje, pinigai, dukrų mokyklos čia ir ten. Todėl tas grįžimas išlauktas ir subrandintas. Tai suteikia džiugesio.

Man tikrai dabar Lietuvoje labai, labai gera. Nauji darbai, naujas fantastiškas butas senamiestyje – tikrai neįtikėtinas, erdvus, aukštų lubų, naujas visureigis po langais, daugiau galimybių susitikti su senais ir naujais pažįstamais ir su žmonėmis, kurie nori su mano šeima leisti laiką. Dukros pradėjo lankyti naują mokyklą. Viskas nauja, visur yra tiek visko, ką galima apžiūrėti, stebėti, komentuoti. Atrodo, gyvenimas prasideda iš naujo. Aš kaip vaikas saldinių parduotuvėje.

Kai man buvo 24 metai ir aš persikrausčiau į Angliją, taip nedžiūgavau, nes dar neturėjau tokio sugebėjimo, o gal įpročio viską sugerti į save, visur dairytis, siekti patirti dar ir dar. Agresyviai optimizmui reikia subręsti.

Be to, kai žmogui tiek metų, kiek man

dabar, pradėti mažiau jaudintis dėl niekų. Nes kiekvieną situaciją gali palyginti su praeitimi, o praeitis moko, kad dažniausiai viskas baigiasi gerai, o dauguma problemų išsprendžia, ypač tada, kai jas sprendi.

Teko girdėti besiskundžiančių, kad Užkalnio jau visur per daug, o Lietuvoje juk esi dar tik antras meniu.

Žmonės manim skundžiasi dėl šimto priežasčių. Per daug kategoriškas, arogantiškas, mokantis, nejautrus, nekviestas lenda, o dabar dar – visur lenda, visur jo pilna. Pirmiausia pasakykim taip: aš nesu kokia dvidešimtmetė su dideliais papais, manęs nededa ant žurnalų viršelių arba ant kremo reklamų, todėl, kad mane pamatytum, reikia atsiversti koją leidinį arba susirasti mano straipsnius interneto portaluose. Todėl nėra jau visai taip, kad aš lendu iš visų kampų, netikėtai nelauktai.

Taip, tiesa, ne vienas blizgus žurnalas

spausdino pasakojimą apie mane, daugelis ir nuotraukų įdėjo šen bei ten. Bet jeigu jūs skaitote žurnalus su paveiksluokais, tai juk turi tuose paveikslukuose kas nors būti.

Kai kurie žmonės, kai skundžiasi mano mirguliavimu, nori pasakyti štai ką: kodėl Užkalnio klausinėja apie viską, kodėl staiga ėmė domėtis jo nuomone, kodėl jį spausdina, kitaip tariant, kieno sprendimu jis staiga čia tapo visų galų specialistu ir mokytoju? Aš jiems turiu atsakymą. Aš jūsų leidimo neprašiau. Manęs niekas nekėlė ant statinės. Aš pats užsiropščiau, nes statinių buvo ir yra daug laisvų. Čia laisva šalis, kas nori, tas kalba. Nepatinka? Prašom, eikit pro šalį ir kuo greičiau, jūsų niekas nelaiko. Neužstokit man auditorijos, praeinam, praeinam.

Jei kas labai nori sustoti ir paburbėti apie tai, kad man apie štai tą ir tą negalima aiškinti, to ar kito aš neišmanau, tai labai prašom – aš iš jų padarysiu klounus ir pajuokos objektus su jų pompastiškom pretenzijom ir padūsavimais.

Parašei savo ketvirtąją knygą, ji jau leidykloje. Ir ji nebus apie jokią šalį ar šalį, nors, kita vertus, jų ten daug, bet jos ten nėra svarbiausios. Parašei romaną. Ir net sakyčiau romaną, kuriame daug meilės. Kas pastūmėjo į tokią dar pačiam naują, o skaitytojams ir netikėtą sritį? Nežinau, tikriausiai norėjosi gausiai prifantazuoti. Svajoti yra labai džiugu. Kai rašiau tą knygą, man buvo gana sunkus gyvenimo etapas. Darbuose ir buityje buvo gana daug neigiamo, gyvenimas pildėsi neįtikėtinais stingdančio laukimo įvairių labai proziškų dalykų, kurie nuo tavęs nepriklauso, ir neigiamų emocijų buvo daugiau, nei būna vidutiniškai. Sėdėjau ir rašiau, nelabai kam apie tą knygą kalbėdamas.

Kai buvau mažas, neturėjau labai daug draugų; man patikdavo skaityti knygas ir pačiam su savim šnekėtis prieš miegą. Tas rašymas buvo kažkuo panašus.

Aš nežinau, kas bus iš tos knygos. Specialistai ir vertintojai, skaitę tekstą, labai nevienareikšmiškai apie jį atsiliepia. Kai kurie sako: „Dieve mano, visiškas popsas“, kiti sako, kad reikia ir kokybiškos populiariosios literatūros.

Pastebėjau, kad tavo tekstuose apie Angliją bei ten įsikūrusius lietuvius beveik visad svarstyklys krypta pastarųjų naudai. Pamenu, net

esi sakęs, kad tik lietuviai ir kiti rytų europiečiai, suvažiuavę į šalį, dar ją gelbsti iš visiško letargo ir apsilėidimo. Kodėl taip manai?

Nes rytų europiečiai dar nesugadinti. Jie dar kažko nori, turi ambicijų; jie turi veržlumo ir troškimų. Aš jau beveik pavargau kartoti tą pavyzdį, bet pakartosiu ir dar vieną kartą: jei trisdešimtmetis planuoja, kada jis galės išeiti į pensiją, išsidrėbti ir nebedrėbti, ir aplinkiniai (šiuo atveju, anglai) nesistebi tokiais jo sentimentais ir svajonėmis, tai tokia šalis neturi ateities. Svajonė apie minimaliai priimtina gyvenimą su plokščiu televizoriumi, atstogomis kasmet šiltuose kraštuose ir, svarbiausia, minimaliomis pastangomis yra visiško supuvimo požymis – tai evoliucija, atsukta atgal, tai virsmas iš žmogaus į beždžionę.

Iš tavo tekstų matyti, kad nekenti visko, kas iš sovietmečio. O neretam lietuviui sovietmetis, tų laikų produktai visgi kelių nostalgijų. Kaip tai paaiškintum – kai kurių lietuvių meilę aniems laikams ir savo priešingą nusiteikimą? Daugelis negali atskirti savo šiltų emocijų jaunystės laikotarpiui nuo laikmečio vertinimo. Tai yra emocinės nebrandos požymis ir nesugebėjimas iš šalies įvertinti savo pačių jausmų. Toks vaikiškas požiūris užtemdo protą ir akis bei veda prie absurdiškų išvadų, kurios daro gėdą jas darančiams. „Nebuvo tiek vagysčių. Nebuvo tiek avarių ir nelaimių keliuose.“ Nelabai buvo

Aš nemėgstu sovietmečio, nes tais laikais buvo nehumaniška, niekinanti asmenybę ir individualumą sistema, kuri turėjo apsitverti sienomis, kad iš jos neišlakstytų žmonės.

ką vogti, o vagysčių statistikos jums niekas nesakė. Kai šimtui gyventojų tekdavo septyni automobiliai, nereikia stebėtis, kad avarių yra mažiau. Kuo dėtas laikmetis? Nigerijoje žymiai mažiau galūnių kaulų lūžių slidinėjant negu Šveicarijoje ar Austrijoje. Dėl ko – kad Nigerijoje valdžia geresnė ir visuomenės sauga sutvarkyta?

Aš nemėgstu sovietmečio, nes tais laikais buvo nehumaniška, niekinanti asmenybę ir individualumą sistema, kuri turėjo apsitverti sienomis, kad iš jos neišlakstytų žmonės. Asmenys, bandantys tuos laikus pateisinti, turėtų būti moraliai prilyginami nacizmo apologetams arba bandantiems sakyti apie holokaustą, kad, girdi, „buvo savų pliusų, buvo savų minusų“.

Dirbdamas BBC labai daug keliavai. Kokioje netikėčiausioje vietoje sutikai lietuvių? O gal buvo situaciją, kur buvai vienaip ar kitaip priimtas tik dėl savo tautybės?

Tikriausiai netikėčiausia vieta buvo Ganoje, Vakarų Afrikoje. Ten dirbusio britų diplomato žmona buvo lietuvė, o vaikus žiūrėjo iš Lietuvos atskridusi senelė.

Man sunku atsakyti, ar mane priėmė vienaip ar kitaip dėl tautybės. Aš nežinau, kaip kitaip būtų priėmę, todėl sunku vertinti, kokia čia tautybės, o kokia mano asmenybės įtaka. Aišku, kai esi užsienietis, bent jau atkreipia daugiau dėmesio, ir tai visada turi pasekmių: esi įdomesnis. Ir gerąja, ir blogąja prasme.

Kaip manai, ar Lietuvai reikia kurti savo įvaizdį? Jei taip, kokį ir kaip?

Pradėkime nuo to, kad nereikia pūsti įvaizdžio, kurio nei užuomazgų nėra (pavyzdžiui, pasakymas apie „drąsią šalį“ niekam nieko nereikšmia, nes tai tuščias šūvis į dangų, neparemtas jokiais egzistuojančiais kitų žmonių įspūdžiais; bet kuri kita šalis yra tiek pat drąsi kaip ir Lietuva – kuo mes drąsesni už Vengriją ar Venesuelą?).

Antra, reikia pamiršti visus tuos provincialius pasigyrimus, kurie tik mums patiems įdomūs ar reikšmingi. Lietuva – Europos centras? Taip sakė prancūzų geografi? O kiek žmonių Prancūzijoje yra apie tai girdėję? Niekam neįdomu.

Jums būtų įdomu, jei kokie nors Korėjos mokslininkai paskelbtų, kad Azijos centras yra kokiame nors Mongolijos kaime? Jūs ten grūstumėtės žiūrėti to kaimo su koku nors vietiniu paminklu? Nemanau.

Nebandykim versti į užsienio kalbas Erlicko ir nepasakokim šalims, kurios nežaidžia krepšinio, apie mūsų sporto didvyrius. Nesitikėkim, kad ką nors labai sužavės Anykščių vaisių vynas. Pripraskim prie minties, kad 90% to, kas mums Lietuvoje gražu ir miela, nieko nesako užsieniečiams.

Įvaizdis susikuria per daugelį smulkių potyrių. Išmokime nusišypsoti einančiam gatve užsieniečiui ir prilaikyti jam atviras duris, o ne paleisti jas žmogui į kaktą. Būtų gera pradžia įvaizdžio kūrimui. **PL**

PAAIŠKINTA VILNIAUS MAGIJA.

Ką miestas daro atvykėliui

Gerai pagalvojus, man apie Vilnių gal ir nereikėtų vėl rašyti. Pirmiausia, kai parašau, man blogai baigiasi, ir pykčio būna daugiau nei paprastai.

Andrius Užkalnis

Kažkada, 2008 metais – dar gyven-damas Anglijoje – parašiau apie tai, kad senas sovietinis „Lietuvos“ kino teatras Vilniuje turėtų būti nugriautas, ir kuo greičiau, tuo geriau, ir kad jį ginantys yra neišmanėliai, lyg ir norintys miestui gero, jam kenkia. Tada labai daug žmonių ant manęs supyko ir negalėjo patikėti, kad aš esu toks parsidavęs blogosioms jėgoms.

Kai neseniai (jau apsigyvenęs Vilniuje) kalbėjau, kad mano miestui reikėtų dangoraižių daugiau, o ne mažiau, tąsyk baigėsi dar liūdniau: kolegė rašytoja Kristina Sabaliauskaitė paaiškino, kad nevaadinčiau

savęs jos kolega ir vilniečiu, o pirmoji redaktorė, išspausdinusi mano straipsnius žurnale „Istorijos“, Jolanta Miškinytė, taip pasiuto piktintis mano lindimu, kur nepriklausau, ir pradėjo mane auklėti, kad teko ją atjungti nuo visų feisbukų ir atsisveikinti visiems laikams.

Vilnius – ne mano gimtasis miestas, bet vis tiek mano miestas, toks jau yra, kad jame neišeina nieko daryti paprastai ir lengvai, ir neatsitiktinai dėl jo pykstamasi ir neatleidžiama. Nes jis pernelyg galingas, kad galima būtų jį vertinti kaip lengvą, neįpareigojančią gyvenamąją vietą.

Šis žurnalas manęs klausė, ką reiškia

Vilnius atvykėliui. Man teko laimė, kurios neturi vilniečiai ir labai retai gauna kitų Lietuvos vietų gyventojai (nes lietuviai nemėgsta viešbučių ir vis tiek susiranda kur pernaktoti, jei atvažiuoja į kitą miestą savo šalyje), gyvenant užsienyje, keletą ar keliolika kartų atvažiuoti į Vilnių kaip tikram svečiui ir gyventi įvairiuose sostinės viešbučiuose.

Kai gyveni viešbutyje, gali išeiti ankstyvą rytą pro tiesiai į senamiestį vedančias duris, kaip tai daro atvykėliai, kuriems dažniausiai nereikia kur nors skubėti troleibusu arba taksi – jie tiesiog atsikelia, nusiprausia – ir miestas jiems po kojomis. Ir dar jų rankose dažniausiai apylaisvė diena, kai galima vaikščioti, žiūrėti ne po kojomis, bet dairantis aplinkui.

Užsienietį mieste pažįsti ne tik iš fotoaparato arba fotografavimo mobiliuoju telefonu. Užsienietis žiūri aukštyn, į parduotuvių iškabas, į antro, trečio aukšto langus. Vietinis žmogus taip nedaro, nes jis per daug skuba, jis žiūri ten, kur gali gauti naujos informacijos.

Aš ir dabar – apsigyvenęs senamiestyje – stengiuosi kuo ilgiau išlikti atvykėliu. Nenoriu, kad man Vilnius subanalėtų. Noriu ir toliau jaustis taip, kaip jaučiuosi dabar – trokšti apkabinti jį, liesti sienas pirštais, fotografuoti kiekvieną atsiveriantį kampą, kiekvieną gerą saulėlydį, kai jis nuglosto ir apšviečia tarsi iš vidaus bažnyčių sienas.

Kodėl svečiams patinka Vilnius? Visų pirma – dėl jaukumo jausmo. Nemaloniai neįdomūs centrinėje miesto dalyje yra Gedimino prospektas (nes jis per tiesus, jame nėra netikėtumo – galima iš toli matyti, kuo jis baigiasi) ir viena kita vieta, kur pasijunti suspaustas tarp pastato ir gatvės.

Vilnius yra nepaprastai jaukus ir kartu įkvepiantis (tai retai suderinami dalykai), nes keistai balansuoja tarp provincijos glaustumo ir artumo bei staiga atsiveriančių erdvių: nuo Katedros aikštės, kuri yra prabangiai per didelė, per erdvi net ir sraunčiausiam žmonių srautui, išsiliejančiam iš

Katedros aikštė

Senamiėsčio grindinys

Rudenio lapai

Užsienietį mieste pažįsti ne tik iš fotoaparato arba fotografavimo mobiliuoju telefonu. Užsienietis žiūri aukštyn, į parduotuvių iškabas, į antro, trečio aukšto langus. Vietinis žmogus taip nedaro, nes jis per daug skuba, jis žiūri ten, kur gali gauti naujos informacijos.

Pro langus

Sporto rūmai vakarop

Pilies gatvės arba iš Gedimino prospekto, ir yra kaip scena, į kurią kiekvienas įėjęs yra pats svarbiausias aktorius, iki erdvių, kurias miestui dovanoja upė: kadangi ant upės ir ant kranto šlaitų nieko nepastatyti, tenka, nori nenori, išsaugoti tą orą ir erdves žmogui dairytis.

Atvykėliui nuostabus dalykas yra Vilniaus oro uosto fizinis artumas iki miesto. Taip, Naujininkai atrodo baisiai su visais savo prakeiktais įstiklintais balkonais, bet, laimei, per rajonus-baidyklas atvykėliui ilgai važiuoti nereikia, ir svečias kaipmat atsiduria pačioje sostinės širdyje, kur viskas (arba beveik viskas) švaru ir išlaikyta,

ir galima patirti tą tobulą jausmą, kai esi, rodos, svetimame krašte, bet čia visur viskas yra pasiruošę tave priimti, ir niekur įėjęs nepasijusi svetimas.

Aš nežinau, kaip vilniečiai pasiekia tą keistą svetingumo pojūtį – ne to svetingumo, kur šiltuose kraštuose visi apsisetai restoranais ir visas gyvenimas yra nesibaigianti fiesta, bet to keisto jausmo, kad miestas švelniai ima ir priima kaip savą.

Todėl žmonės į Vilnių taip mėgsta važiuoti, nes atvykęs Vilniun trumpesniam ar ilgesniam laikui, pasidarai savas akimirksniu ir kitą rytą jau gali sakyti, kad čia tavo miestas, o tu – jo pilietis. **PL**

Aldonos Stasiūnaitės-
Pečiūrienės kurtos
originalios lėlės

AMERIKA NEĮVEIKĖ gimtosios žemės traukos

Beveik šešiolika metų Jungtinėse Amerikos Valstijose gyvenusi menininkų pora – dailininkė, nusipelnusi meno veikėja, poetė, daugelio apdovanojimų nominantė Aldona Stasiūnaitė-Pečiūrienė ir vienas garsiausių Lietuvos kino operatorių Donatas Pečiūra – jau penkeri metai vėl gyvena Lietuvoje, Vilniuje. Jie sugrįžo į gimtinę, nes čia jų šaknys, čia artimi žmonės, draugai, čia jie semiasi kūrybinio įkvėpimo.

Algis Vaškevičius,

„Draugas“

Sugrįžusi A. Pečiūrienė surengė autorinę parodą „Jausmų spalvos“, kuri buvo rodyta V. K. Jonyno galerijoje Druskininkuose. Įspūdinga paroda surengta ir Verkių rūmuose, o brandžiausius savo darbus ji padovanojo Nacionaliniam M. K. Čiurlionio dailės muziejui. Neseniai penkiolika

sukurtų originalių lėlių ji perdavė Marijampolėje veikiančiai savo geros bičiulės dailininkės iš Čikagos Magdalenos Birutės Stankūnės-Stankūnienės galerijai. Pernai menininkė tapo ir poete – išleido poezijos knygą „Jausmų spalvos“, į kurią sudėti beveik dešimtmetį kurti eilėraščiai.

„Esu labai dėkinga dailininkei M. B. Stan-

kūnienei, su kuria susipažinau dar 1975 metais. Tada, man atskridus į Čikagą, dėl įvairių aplinkybių nesulaukiau manęs turėjusių pasitikti žmonių, bet ten sutikau Magdalena, kuri iš karto manimi pasirūpino. Mūsų pažintis tęsėsi ir vėliau, nemažai bendravome 1990–2006 metais, kai gyvenome Amerikoje. Dabar nutariau dailininkės vardo galerijai Marijampolėje, kurioje iki šiol nebuvau buvusi, padovanoti dalį savo kūrybos“, – pasakojo A. Pečiūrienė.

Dailininkė kilusi iš garsios Stasiūnų šeimos, kurioje buvo nemažai gabių muzikantų. Ją išaugino garsus Lietuvos operos solistas profesorius Jonas Stasiūnas (1919–1987), sukūręs scenoje apie 50 vaidmenų, dainavęs apie 1500 operos spektaklių bei dar antra tiek koncertų, dėstęs tuometinėje Lietuvos valstybinėje konservatorijoje. Jis buvo dailininkės tėvo brolis, nes tikras tėvas per Antrąjį pasaulinį karą išvyko į Ameriką ir negrįžo. Dailininkės sesuo Aušra Stasiūnaitė – taip pat žinoma Lietuvoje dainininkė, dabar dirbanti pedagoginį darbą Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje.

„Mano senelis maždaug 1906 metais vedė Amerikoje, mes matėme tą bažnyčią, kurioje seneliai tuokėsi. Senelis visada norėjo į Lietuvą, senelis nenorėjo, bet jie grįžo, nusipirko čia žemės sklypą ir ūkininkavo. O Jonas Stasiūnas buvo ypatingas žmogus, ir mes trys vaikai niekada nejuto-me, kad jis nėra tikras mūsų tėvas. Mūsų namai buvo visada pilni meno žmonių – čia lankėsi dabar jau retai prisimenami dirigentas ir kompozitorius Juozas Indra, dainininkai Vladas Česas, Valentinas Adamkevičius ir daugelis kitų. Mes ėjome į koncertus, lankėmės cirke, ir ten matyti personažai vėliau atgimė mano sukurtose lėlėse“, – pasakojo dailininkė.

Ji sakė, kad gyvenant Amerikoje norėjosi kažko šviesaus, kamavo vidinis buvusių laikų ilgesys, įvairūs prisiminimai, visa tai ir tapo įkvėpimu kurti. A. Pečiūrienė Lietuvos dailės institute 1964 metais baigė tekstilės specialybę, dirbo „Vilijos“ trikotažo fabrike ir savo darbą mėgo – per 27-erius darbo metus ten sukurta tūkstančiai įvairiausių modelių. Kai po Amerikoje praleistų metų ji sugrįžo į Lietuvą, fabriko jau neberado, o jo įrenginiai jau buvo išvežti į Ispaniją.

Amerikoje dailininkė dirbo dizaino studijoje „Networks“, rankomis išpiešda-

vo audinius, interjerų sienas, kūrė raštus užuolaidoms, baldams, užtiesalams. Radusi laisvą minutę kūrė – atsirado kompiuterinės grafikos kūriniai, batikos ciklai, tekstilės darbai. Kompiuterinės grafikos paroda 1990 metais buvo surengta Čikagoje, Čiurlionio galerijoje. Menininkų šeimai paliekant Ameriką, Čikagos Jaunimo centre surengta paroda „Sudiev, Čikaga“, kuri buvo aprašyta ir „Drauge“.

Ne mažiau įdomi ir dailininkės vyro, vieno garsiausių Lietuvos kino operatorių D. Pečiūros kūrybinė biografija. Kartu su garsiausiais režisieriais Vytautu Žalakevičiumi, Algirdu Araminu, Almantu Grikevičiumi, Algimantu Puipa, Raimondu Vabalu ir kitais jis sukūrė ir nufilmavo 22 lietuviškus vaidybinius filmus – „Kai aš mažas buvau“, „Maža išpažintis“, „Sodybų tuštėjimo metas“, „Velnio sėkla“, „Faktas“, „Atsiprašau“ ir daugelį kitų. Tai tikras lietuviško kino aukso fondas.

„Man malonu, kad tie filmai kartais rodomi per Lietuvos televiziją, juos gali pamatyti jaunimas, kuris visai nežino to laikotarpio lietuviško kino. Dabar, kai jau nekuriu, jaučiuosi gerai, nes esu įsitikinęs, kad kiekvienam darbui yra savas laikas – pasidžiaugi, ką turi, ir neverkšleni“, – teigia laimingoje santuokoje jau pusę amžiaus gyvenantis kūrėjas.

Tai, kad jo tėvas buvo žinomas ano meto veikėjas, Kultūros ministerijos meno reikalų valdybos viršininkas, o dainininkas J. Stasiūnas taip pat buvo garsus asmuo, šiai šeimai jau 1969 metais sudarė galimybę pirmą kartą apsilankyti Amerikoje. Iš to apsilankymo likę daug įdomių prisiminimų, nes jie į Ameriką iš okupuotos Lietuvos atvyko pirmieji po dainininko Virgilijaus Noreikos ir jo žmonos.

Paviešėjusi tris mėnesius, A. Pečiūrienė grįžo į Lietuvą, o jos vyras dar pasiliko šioje šalyje ir nuvyko į Holivudą, kuris jam, kaip kino operatoriui, atrodė visų svajonių išsipildymas. Jis labai norėjo pamatyti, kaip kuriamas kinas Amerikoje, tačiau niekur negalėjo patekti – tik kaip paprastas turistas apžiūrėti studijas.

„Tada ryžausi paskambinti į Valstybės departamentą Vašingtone, Kolumbijos apygardoje. Pasakiau, kad esu operatorius iš Lietuvos, esu Holivude ir labai noriu pamatyti daugiau, nes tokia galimybė pasitaiko

kartą gyvenime. Manęs išklausė, o po dviejų savaitių gavau žinią, kad man skirta dviejų savaitių akreditacija Holivude, kad galėsiu pamatyti viską, ką noriu, ir turėsiu vertėją.

Tai buvo neįtikėtina laimė, nes pamačiau labai daug: susipažinau su technika, kuria filmuojama, mačiau, kaip kuriamas serialas apie Korėjos karą, sutikau kino žvaigždes. Net nufotografavau kameras, su kuriomis filmuojant „nedreba“ vaizdas – Lietuvoje tai buvo naujovė, ir man čia (į Lietuvą) grįžus vietos meistrai panašius įrenginius sukonstravo, jie buvo naudojami dar 5–6 metus“, – prisiminė operatorius.

Dar po trijų mėnesių grįžęs į Lietuvą, jis niekaip negalėjo gauti darbo – tik vėliau

Nors gyventi JAV buvo įdomu, tačiau, bėgant metams šeima suprato, kad artėja laikas grįžti į Lietuvą;

Mesėjome į koncertus, lankėmės cirke, ir ten matyti personažai vėliau atgimė mano sukurtose lėlėse.

suzinojo, kad tai buvusi nuobauda, nes tada Amerikos valstybės departamentas buvo sudaręs sutartį dėl kultūrinių mainų su Sovietų Sąjunga ir minėtą akreditaciją turėjo gauti kitas asmuo – rusas, kuris buvo išbrauktas iš sąrašo, įrašius D. Pečiūros pavardę. Amerikoje įgauta patirtis labai padėjo D. Pečiūrai kurti filmus, kurie papildė lietuviško kino aukso fondą.

Jis prisiminė, kad baigiant galioti vizai, amerikiečiai norėjo, kad į Lietuvą D. Pečiūra negrįžtų – net žadėjo greitai rasti jam darbą batų parduotuvėje. Tačiau jis

grįžo, o į Ameriką vėl susiruošė 1990 metų pabaigoje, kai čia norėjo sutikti Naujuosius metus ir aplankyti draugus. Tada šeima net neįtarė, kad ta viešnage užsitęs beveik šešiolika metų.

„Atvykome su dviem lagaminais, kišenėje turėjome 200 dolerių. Jokių minčių apie tai, kad čia liksime, nebuvo, bet netrukus išaušo 1991 metų sausio 11-oji, padėtis buvo neaiški, ir aiškiai supratau, kad sugrįžti į sovietinę sistemą jau nenorime. Tada Valstybės departamente paprašėme politinio prieglobsčio ir tą pačią dieną jį gavome. Ir tik tuomet susimąstėme, kaip ir iš ko mes toje Amerikoje gyvensime“, – pasakojo D. Pečiūra.

Jis prisiminė, kad sunkiai ieškojo darbo, išsiuntė šimtus gyvenimo aprašymų, tačiau pasiūlymų nesulaukė. Tik vėliau jis suprato, kad tie aprašymai buvo per daug geri, niekas nenorėjo geresnių už save priimti į darbą. Tada pavyko rasti darbą viename dabar jau leidybą nutraukusiame lietuviškame laikraštyje, kuris garsėjo savo antisovietinėmis pažiūromis. Kai laikraštis buvo uždarytas, pavyko surasti vairuotojo darbą – jis perveždavo automobilius, tai leido daug keliauti, pamatyti įvairias Amerikos vietas.

„Dirbti pagal profesiją – filmuoti Amerikoje – neturėjau galimybės, tačiau atradau kitą artimą sritį – fotografiją. 12 metų dirbau didelėje fotografijos firmoje, kur buvo neblogas uždarbis, ir pats daug fotografavau, ypač buvo įdomu kurti naujagimių nuotraukas. Taip gimė paroda „Amerikos vaikai“. Ten naujagimio portretas sukuriamas taip, kad tas vaikas atrodo kaip jau susiformavęs žmogus. Bandžiau ir Lietuvoje grįžęs pasiūlyti tokią technologiją, norėjau skaityti apie tai paskaitas, bet nieko tai nesudomino“, – apgailestavo D. Pečiūra.

Nors gyventi Amerikoje buvo įdomu, tačiau, bėgant metams ir silpstant sveikatai, šeima suprato, kad artėja laikas grįžti į Lietuvą. Tad parvažiavo į tą patį kažkada seniai už paskolą įsigytą namą ir jaukiai įsikūrė. A. Pečiūrienė sakė, kad nors kalbama, jog sugrįžtančiųjų į Lietuvą mažai, ji žino ne vieną pažįstamą, kurie po Amerikoje praleistų metų grįžta į tėvynę. Čia gimus ir daug metų gyvenus, gimtosios žemės trauka lieka tokia stipri, kad jokios amerikos negali jos įveikti. **PL**

LTV WORLD transliuos dar viena Latvijos kabelinė televizija

Kaip praneša Lietuvos televizija, trečiasis nacionalinio transliuotojo televizijos palydovinis kanalas „LTV World“ turėtų turėti dar daugiau žiūrovų Latvijoje.

Nuo šiol lietuvių išeiviams skirtą kanalą mato ir Latvijos kabelinės televizijos „Baltkom TV SIA“ prenumeratoriai. Jau anksčiau „LTV World“ į savo siūlomų programų paketus buvo įtraukę Latvijos kabelinės televizijos operatoriai „Livas KTV“ bei „SIA MITS LV“.

„LTV World“ per kabelinius tinklus jau matomas ir Šiaurės šalyse – Švedijoje, Suomijoje, Danijoje bei Norvegijoje. Kanalą galima matyti užsisakius Švedijos komunikacijų bendrovės „TeliaSonera“ paketo internetinės televizijos paslaugą.

2007-ųjų pabaigoje pradėjęs veikti „LTV World“ 24 valandas per parą transliuoja geriausias Lietuvos televizijos ir Lietuvos televizijos antrojo kanalo laidas ir programas. Be dviejų kabelinių televizijų Latvijoje, kanalas matomas ir Lenkijoje – jis įtrauktas į kabelinės televizijos VECTRA „Platininį paketą“ ir „Echostar-Studio“ siūlomų programų sąrašą, Gruzijoje „LTV World“ įtrauktas į kabelinių tinklų operatorių „Ayeti“, „Global TV“ ir „CNA Georgia“ programų tinklelius.

Per palydovą ASTRA 4A (buvęs Sirius 4) „LTV World“ programą galima matyti visoje Europoje iki pat Uralo kalnų, Turkijoje, Pietų Kaukaze, per palydovą GALAXY 19 – Jungtinėse Valstijose ir Kanadoje.

Laidą veda
R. Jokubauskaitė
ir M. Žiedas

Lietuvos televizijoje – patriotinės dainos konkursas YRA ŠALIS...

Kas dar, be krepšinio, vienija lietuvius Lietuvoje ir visame pasaulyje? „Daina!“ – atsako Lietuvos televizija, kviečianti į patriotinės dainos konkursą „Yra šalis...“ Jame skambės dainos, užauginusios kartas, skambėjusios didžiausių pergalių akimirkomis ar palaikiusios sunkiausių išbandymų laikotarpiais. Dainos, sukūrusios Lietuvą tokią, kokia ji yra dabar, ir kursiančios ją ateityje.

Tai gali būti įvairiausių žanrų dainos, tačiau visos jos kalba apie tą patį – Tėvynę. Dainas atliks chorai, pučiamųjų instrumentų orkestrai, bardai, įvairių stilių muzikinės grupės, estrados grandai, operos solistai, folkloro ansambliai, kapelos... Kiekviena projekto laida bus iškilmingas koncertas, kurį ves Regina Jokubauskaitė ir Marijus Žiedas.

Dainas ir atlikėjus vertins ir televizijos žiūrovai, ir garbinga 3 narių komisija, kuriai vadovauti pasiryžusi Veronika Povilionienė. Dar viena komisijos narė – poeto Kazio Bradūno dukra Elenutė Bradūnaitė iš JAV. Pasirodytus vertins žiūrovai ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Jiems balsuoti bus specialiai sukurta interneto svetainė.

Geriausiai įvertintos dainos bus įrašytos specialiuose projekto „Yra šalis...“ CD ir DVD albumuose. „Mūsų tikslas – įrašyti albumą, kuris rastų garbingą vietą ne tik kiekvieno lietuvių muzikos kolekcijoje, bet ir širdyje. Rinksimės dainas, vertas Tėvynės vardo“, – sako laidos prodiuseris Saulius Basijokas.

Jaunieji Lietuvos
aktoriai iš „trupės
liūdi“ atstovavo
Lietuvai Maskvoje

Lietuvoje aktoriai liūdi, o Rusijoje jie – žmonės

Nepriklausoma aktorių kompanija „trupė liūdi“ naują sezoną pradėjo baltiškų šaknų apraiškų paieškomis kaimynėje Rusijoje. Spalio 4, 5 dienomis spektakliai „Ponas Kolpertas“ (rež. Agnius Jankevičius) ir „Baltoji stirna“ (rež. Vaidas

Kublinskas) pristatyti Sankt Peterburge 21-ąjį kartą vykiančiame tarptautiniame teatro festivalyje „Baltiskij Dom“.

Specialioje studentų programoje greta Estijos, Lenkijos, Vokietijos ir Švedijos aukštųjų mokyklų „trupės liūdi“ aktoriai ir režisieriai atstovavo Lietuvos muzikos ir

teatro akademijos magistrantūros studentams. „Trupė liūdi“ teigia laukiantys momento, kada į juos ims žiūrėti kaip į žmones. Kaip teigia trupės narys Mantas Stonkus: „Po vieną – mes tiesiog „человек“, o kai visi kartu – tada jau „люди“. „Trupė liūdi“ mes taip pat ne po vieną, o visi kartu“.

Geriausiu Baltijos šalių dokumentiniu filmu išrinktas M. Kvedaravičiaus BARZAKH

Apdovanojimą atsiima
M. Kvedaravičius

8-asis tarptautinis dokumentinių filmų festivalis (VDFF), parodęs, kad susidomėjimas dokumentiniu kinu Lietuvoje auga, su žiūrovais atsisveikino sausakimšoje „Skalvijos“ kino centro salėje. Festivalį baigė dokumentinė Mindaugo Survilos saktmė „Stebuklų laukas“ apie Budos miške, netoli Kariotiškų sąvartyno, gyvenančius žmones.

Pasak kino režisieriaus Audriaus Stonio, ji tapo ne mažesniu atradimu šalies dokumentinio kino pasaulyje, nei gausiai apdovanotas Manto Kvedaravičiaus filmas „Barzakh“, pasakojantis apie artimųjų netektį karo nualintoje Čėčėnijoje.

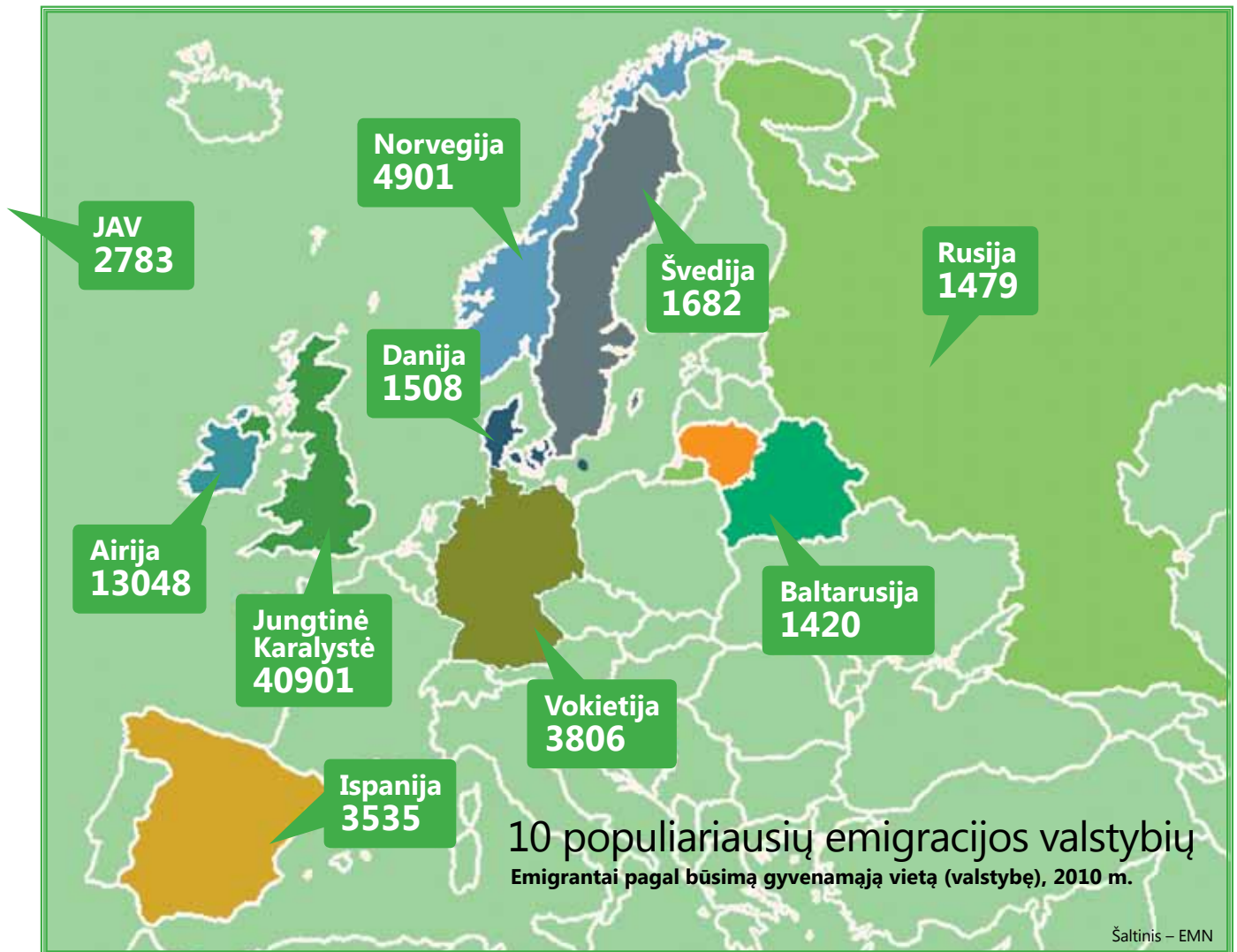
„Barzakh“ triumfavo ir festivalio uždarymo ceremonijoje – tarptautinė VDFF žiuri „Barzakh“ išrinko geriausiu Baltijos šalių dokumentiniu filmu iš 12-os

konkursinėje programoje dalyvavusių estų, latvių ir lietuvių filmų. Kino kritiko ir eksperto Tue Steeno Müllerio (Danija) vadovaujama žiuri, kurioje dirbo prodiuserė, dokumentinio kino pardavimo agentė Irena Taskovski (Bosnija ir Hercegovina, Jungtinė Karalystė) bei režisierė Nino Kirtadzė (Gruzija, Prancūzija), M. Kvedaravičių apdovanojo už atrastą unikalią formą, filmo daugiasluoksniškumą, gebėjimą vaizdais išreikšti skausmą ir laukimą.

Festivalio konkursinės programos laureatai pasidalino 13 tūkst. litų prizinį VDFF fondą, kurį skyrė Kazickų šeimos fondas, ilgametis festivalio rėmėjas.

Šiomet per 11 festivalio dienų „Skalvijos“ kino centre ir kino teatre „Pasaka“ apsilankė beveik 2,5 tūkst. dokumentikos gerbėjų – ketvirtadaliu daugiau nei praėjusiais metais. **PL**

SUSKAIČIUOTA EMIGRACIJA

Apie migraciją Lietuvoje kalbama daug, tačiau viešoje erdvėje skambantys apibendrinimai dažnai gali neatitikti tikrovės. Pavyzdžiui, pernai Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) daryta apklausa parodė, kad trečdalis Lietuvos gyventojų mano, jog į mūsų šalį daugiausia imigruoja Kinijos piliečių. Tačiau statistiniai duomenys rodo, kad kinų atvyksta visai nedaug (2010 m. atvyko 23 Kinijos piliečiai), o absoliuti dalis imigruojančių asmenų yra grįžtantys Lietuvos piliečiai. Bandydamos išsklaidyti apie migraciją sklindančius mitus, kelios valstybinės institucijos kartu su TMO kviečia kalbėti faktų kalba, o ne vadovautis vien emocijomis.

Parengė

Deimantė Dokšaitė

EMIGRACIJĄ PASKATINO ATSIVĖRUSIOS ES DURYS

Anot Europos migracijos tinklo (EMN) surinktų duomenų, 2004–2009 metais vidutiniškai per metus iš Lietuvos emigruo-davo 16 tūkst. žmonių. Pernai šis skaičius gerokai išaugo – išvykimą deklaravo 83 tūkst. emigrantų. Tokį padidėjimą lėmė įvesta prievolė Lietuvos gyventojams mokėti privalomąjį sveikatos draudimą (PSD), paskatinusi ir ankstesniais metais emigravusius asmenis deklaruoti išvykimą.

Absoliuti dauguma gyventojų išvyksta dėl ekonominių priežasčių, tačiau tyrimai rodo, kad sprendimą emigruoti lemia ir kiti veiksniai: socialinis nesaugumas, teisingumo trūkumas, prastas darbdavių požiūris į darbuotojus, geresnės karjeros galimybės užsienyje. Pagrindinės šalys, į kurias emigruojama, išlieka Didžioji Britanija, Airija, Ispanija, Jungtinės Amerikos Valstijos, kuriose jau yra susikūrusios stiprios lietuvių diasporos. 2010 metais taip pat išaugo emigracija į Skandinavijos šalis, ypač Norvegiją.

Beje, 214 mln. arba 3 proc. pasaulio gyventojų yra tarptautiniai migrantai. O iš Lietuvos nuo nepriklausomybės atgavimo emigravo apie 0,6 mln. žmonių.

EMIGRANTAI KELIO NAMO NEUŽMIRŠTA

Nors emigracijos skaičiai negailėstingi, tačiau vilties, kad Lietuva galutinai neišsivaikščios, įkvepia tai, kad dalis išvykstančiųjų visgi grįžta.

„Emigrantų vis daugiau grįžta: šiemet į šalį atvyko 10 tūkst. žmonių, pernai – 3 tūkst. žmonių. Vertiname, kad aštuoni dešimtadaliai atvykstančiųjų – tai iš emigracijos grįžtantys Lietuvos piliečiai“, – nurodo Statistikos departamento Demografinės statistikos skyriaus vedėja Danguolė Svidlerienė.

Anot EMN surinktų duomenų, praėjusiais metais iš Jungtinės Karalystės grįžo 1429 Lietuvos piliečiai, Airijos – 606, JAV – 292, Vokietijos – 260, Rusijos – 249, Norvegijos – 246 ir Ispanijos – 230.

JAUNIMO EMIGRACIJA KELIA DE- MOGRAFINES PROBLEMAS

Visgi optimistines viltis daugšo tai, kad emigruojančiųjų iš Lietuvos portretas

labai jaunas. TMO Vilniaus biuro vadovės A. Sipavičienės teigimu, emigruoja daugiausia jauni, 25–34 metų žmonės.

„Mes prarandame jaunimą, tad kyla klausimas, ar neprarandame ateities. Juolab kad tyrimai, kurių metu aiškinamasi, kiek žmonių dar norėtų emigruoti, rodo, jog iš visų gyventojų teigiamai atsako 30 proc., iš jaunimo – net 60 proc. Ir šie jauni žmonės nori emigruoti ne trumpam, o ilgiam laikui“, – aiškino A. Sipavičienė.

77 proc. emigrantų yra 15–44 metų. Tarp Lietuvos gyventojų tokio amžiaus

metų žmonių yra vos 1 proc., o tarp Lietuvos gyventojų jie sudaro 16 proc.

EMIGRACIJA NEŠA TURTUS, BET NEBŪTINAI LAIMĘ

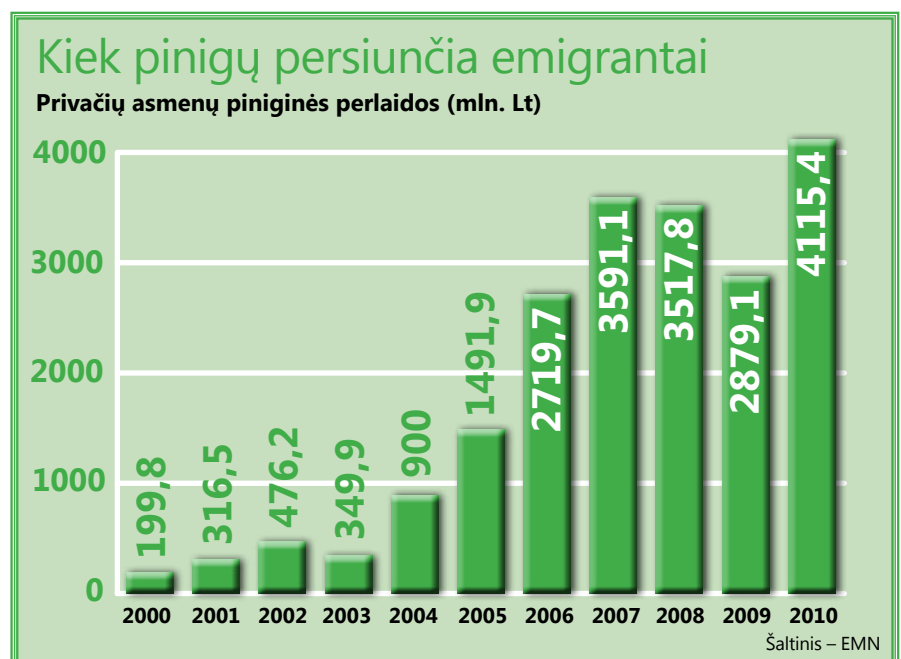
Kalbant apie ekonomiką, negalima nepaminti to, kad emigrantų siunčiami pinigai namo tikrai turi nemažai įtakos Lietuvos ekonomikai. Pernai privačių asmenų siunčiamos perlaidos į Lietuvą sudarė 4115 mln. litų ir prilygo ¼ šalyje išmokėto darbo užmokesčio, palyginti iš valstybės biudžeto švietimo sričiai pernai

214 mln. arba 3 proc. pasaulio gyventojų yra tarptautiniai migrantai. O iš Lietuvos nuo nepriklausomybės atgavimo emigravo apie 0,6 mln. žmonių.

žmonės sudaro tik 43 proc. visų gyventojų. Ilgainiui jaunų žmonių mažėjimas dėl emigracijos sukelia rimtas demografines problemas, nes vis mažesnis dirbančiųjų skaičius turi išlaikyti didesnį nedirbančiųjų skaičių. Be to, laikui bėgant demografinės problemos sukuria trukdžius ekonomiam augimui, nes Lietuva praranda kvalifikuotus, verslius žmones, „nuteka protai“, pavyzdžiui, IT, medicinos srityse.

Atvirkštinė tendencija matoma lyginant vyresnio amžiaus emigrantų ir Lietuvos gyventojų skaičių. Tarp emigrantų 65+

buvo skirta 3989 mln. litų. Nors privačių asmenų atsiųstos pinigines perlaidos paprastai išleidžiamos vartojimui (prekėms įsigyti, būstui išlaikyti), krizės laikotarpiu jos gerokai sušvelnino ekonominio nuosmukio padarinius – kompensavo dėl „apkarpytų“ atlyginimų ar darbo praradimo sumažėjusias Lietuvos gyventojų pajamas. Tačiau ilgainiui, jeigu iš užsienio gauti pinigai išleidžiami vartojimui, o ne investuojami į verslo plėtrą ar inovacijas, šalies gyventojai gali tapti priklausomi nuo piniginių perlaidų iš užsienio. ▶

„Panašu, kad savo tikslą jie (emigrantai – aut. past.) pasiekia, nes pinigines perlaidos į Lietuvą nuolat auga. Pernai jos sudarė per 4 milijardus litų“, – pažymi A. Sipavičienė.

Tačiau anot Jungtinės Karalystės Leičesterio universiteto mokslininko dr. Davido Bartramo, daugiau uždirbantys išvykusieji nebūtinai yra laimingi.

„Tyrimai rodo, kad kai žmonės išvyksta ieškodami daugiau pajamų, jie daugiau laimės negauna. Tie, kurie yra nepatenkinti

yra nuolatiniai Lietuvos gyventojai. Jie yra dar nuo Sovietų Sąjungos laikų Lietuvoje gyvenantys rusai, baltarusiai ir ukrainiečiai. Kita dalis užsieniečių į Lietuvą atvyksta laikinai. Pernai 48 proc. laikinai į Lietuvą atvykusių užsieniečių gyveno šeimos susijungimo pagrindu, 33 proc. – dirbo, 17 proc. užsieniečių mokėsi.

Imigracija darbo tikslais praėjusiais metais buvo antra pagal skaičių užsieniečių atvykimo į Lietuvą priežastis (po šeimos susijungimo). Trečiųjų šalių piliečiai gali

Beje, praėjusiais metais TMO Vilniaus biuro atlikto tyrimo „Lietuvos gyventojų požiūris į imigraciją ir darbo imigrantus“ duomenimis, trys ketvirtadaliai šalies gyventojų trečiųjų šalių piliečių atvykimą į Lietuvą vertina neigiamai. Dauguma jų mano, kad užsieniečiai didina konkurenciją ir dėl to mažėja atlyginimai. Tokią nuomonę dažniausiai išsakė pensininkai, valstybės tarnautojai ir darbininkai. Tie, kurie palankiai vertina imigraciją, nurodė, kad užsienio piliečiai yra aukštos kvalifikacijos darbuotojai ir jų atvykimas atneša ekonominę naudą Lietuvai. Pozityviai imigraciją vertina jauni, išsilavinę, didesnes pajamas gaunantys gyventojai. Absoliuti dauguma respondentų (79,2 proc.) nurodė, kad jų požiūrį į darbo migrantus formuoja ne asmeninė patirtis, o žiniasklaida.

Tad pirmaudami ES pagal emigracijos srautus (Europos statistikos agentūra „Eurostat“ duomenimis, Lietuva pagal emigrantų skaičių, palyginti su šalies dydžiu, nuolat yra pirmoje ar antroje vietoje), gausia imigracija „pasigirti“ negalime – ji yra maža ir nekompensuoja emigracijos nuostolio. Pastarąjį dešimtmetį iš Lietuvos kasmet išvyko daugiau žmonių nei atvyko. PL

Ilgainiui jaunų žmonių skaičiaus mažėjimas dėl emigracijos sukelia rimtas demografines problemas, nes vis mažesnis dirbančiųjų skaičius turi išlaikyti didesnę nedirbančiųjų skaičių.

savo pajamomis, jomis lieka nepatenkinti ir pajamoms išaugus. Turtingose šalyse imigrantai yra mažiau laimingi nei vietos gyventojai, gaunantys tiek pat“, – pažymi D. Bartramas.

Jo teigimu, nereikėtų sakyti, kad migracija visada yra klaidingas žingsnis, tačiau, pasak mokslininko, emigruoti vien dėl didesnio uždarbio yra netinkamas sprendimas.

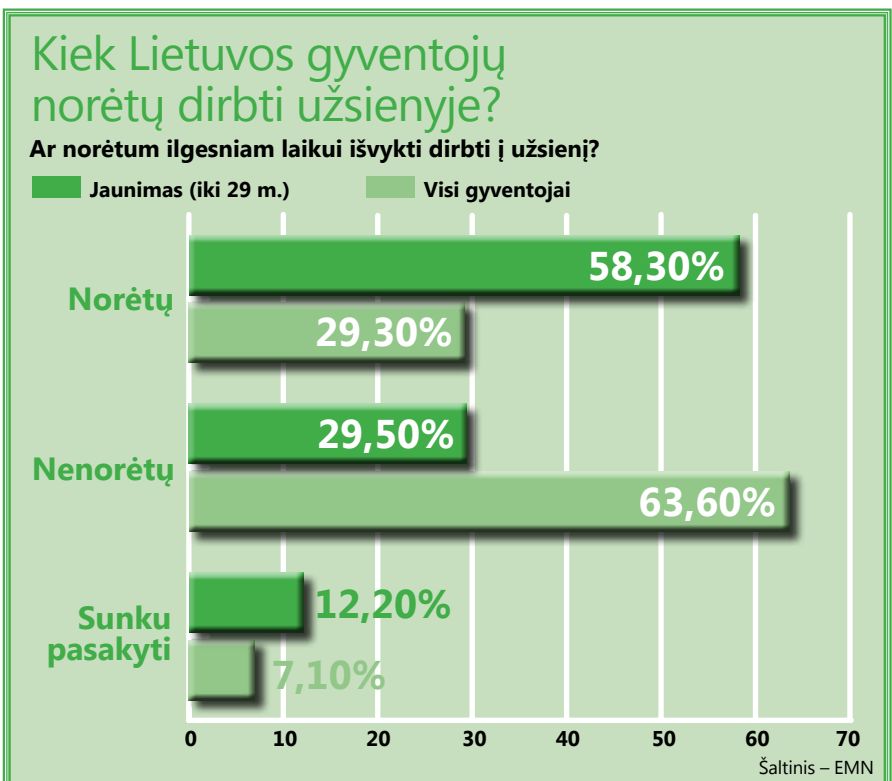
D. Bartramas sako, kad laimę lemia ne vien pinigai, bet ir kiti aspektai, tokie kaip šeima, gera sveikata, darbas, religija. O neretai nutinka taip, kad siekdami daugiau uždirbti migrantai būtent ir aukoja vieną ar keletą minėtų aspektų.

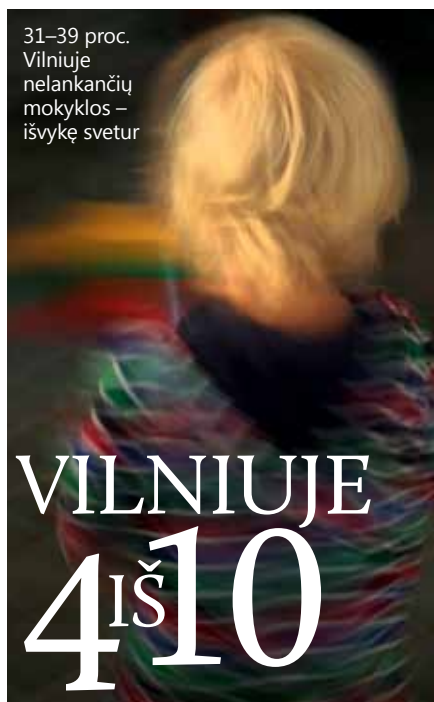
GERA VIETA TUŠČIA NEBŪNA. VADINASI, LIETUVOJE NĖRA GERA?

Dažnai kalbėdami apie emigraciją, populistiskai nusiteikę politikai mėgsta gąsdinti teiginiu, kad išvykusiųosius jau keičia atvykėliai iš svetur. Tačiau statistika besiremiantys specialistai sako, kad skambinti pavojaus varpais pagrindo bent jau kol kas nėra.

Lietuvoje gyvena apie 30 tūkst. užsieniečių. Ir jie sudaro 1 proc. visų šalies gyventojų (palyginti 86,5% visų Kataro gyventojų – imigrantai). Tai vienas mažiausių rodiklių visoje Europos Sąjungoje (mažesnis procentas yra tik Bulgarijoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Slovakijoje). Per metus į Lietuvą atvyksta vidutiniškai 2 tūkst. užsieniečių. Didžioji imigrantų dalis

būti įdarbinami tik tuose sektoriuose, kuriuose trūksta darbuotojų iš Lietuvos ir ES. Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2010 metais Lietuvoje labiausiai trūko tolimųjų reisų vairuotojų, laivų korpusų surinkėjų, suvirintojų, virėjų. Dauguma šių profesijų priskiriamos „vyriškom“ profesijoms, todėl beveik visi darbo imigrantai Lietuvoje – vyrai (2010 m. – 95 proc.).

31–39 proc.
Vilniuje
nelankančių
mokyklos –
išvykę svetur

VILNIUJE 4 iš 10

MOKYKLOS NELANKANČIŲ MOKINIŲ – EMIGRAVĘ

Vilniaus miesto savivaldybės specialistams, atsitiktinės atrankos būdu patikrinus 111 šeimų, kurių vaikai, remiantis Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) registrais, nelanko mokyklos, paaiškėjo, kad 43 vaikai (39 proc.) su tėvais yra išvykę į kitas šalis, kai kurie ten mokosi penkerius ir daugiau metų. Dar 11 vaikų (10 proc.) iš tiesų mokosi sostinės mokyklose, tačiau dėl duomenų bazės netobulumo yra patekę į nelankančiųjų sąrašus.

55 vaikų (51 proc.) tėvai į kvietimus neatsiliepė, kai kurie nurodytais adresais nebegyvena, o 14 iš jų gyvenamąją vietą yra deklaravę prie savivaldybės, todėl sostinės savivaldybė kreipėsi į Vilniaus apskrities policijos komisariatą.

Mokyklinio amžiaus vaikai yra registruojami ŠMM duomenų registre, kuris atnaujinamas kartą per metus, o mokyklos informaciją atnaujinama kas mėnesį.

Remiantis duomenų bazės duomenimis, Vilniuje yra apie 2,3 tūkst. nesimokančių mokyklinio amžiaus vaikų.

Šiųmetės užsienio lietuvių mokslo premijos – JAV lietuviams

Už tarptautinio lygmens mokslo pasiekimus ir bendradarbiavimą su Lietuva šiemet bus apdovanoti trys užsienio lietuviai. Mokslo premijas gaus JAV gyvenantys edukologas Vytautas J. Černius, radiotechnikos inžinierius Arvydas Kliorė ir istorikas Saulius A. Sužiedėlis. Premijomis siekiama paskatinti užsienyje dirbančius lietuvių mokslininkus būti Lietuvos mokslo ambasadoriais ir su iškiliais lietuvių kilmės mokslininkais supažindinti Lietuvos visuomenę.

Edukologas, psichologas Vytautas J. Černius, Temple universiteto (Temple University) profesorius emeritas, apdovanojamas už indėlį plėtojant pedagoginę psichologiją ir mokslo pasiekimų sklaidą Lietuvoje.

Kalifornijos technologijos universiteto tyrėjas, radiotechnikos inžinierius dr. Arvydas Kliorė premijos nusipelnė už pasiekimus kosminės erdvės tyrimų srityje ir bendradarbiavimą su Lietuvos mokslininkais.

Istorikas, genocido tyrėjas Saulius A. Sužiedėlis, Milersvilio universiteto (Millersville University) profesorius emeritas, įvertintas už mokslo pasiekimų ir patirties sklaidą.

Švietimo ir mokslo ministerija iškiliausiams užsienyje gyvenantiems lietuviams mokslo premijas skiria jau penktus metus. Iki šiol premijas yra gavę penkiolika mokslininkų.

Premijų tikslas – skatinti išseivijos mokslininkus puoselėti lietuvių ir siekti, kad jie garsintų Lietuvą, palaikytų glaudžius ryšius su Lietuvos mokslo bendruomene, aktyviai dalyvautų užsienio lietuvių bendruomenių veikloje. Mokslo premijos dydis – 13 tūkst. litų.

Premijų iškilmingas įteikimas planuojamas lapkritį. Premijų laureatai savo pasiekimus visuomenei pristatys skaitydami viešas paskaitas.

Moksleivis iš Lietuvos – geriausias ES jaunasis mokslininkas

Lietuvos komanda iš ES jaunųjų mokslininkų konkurso Helsinkyje grįžo su apdovanojimais. Pirmą kartą pačiu geriausiu šių metų Europos Sąjungos jaunuju mokslininku mokiniu pripažintas tyrėjas iš Lietuvos – Povilas Kavaliauskas (vadovė dr. Rita Plančiūnienė). Dar dvi Lietuvos moksleivės tapo konkurso laureatėmis.

P. Kavaliauskas laimėjo vieną iš trijų pirmųjų premijų. Jos dydis – 7000 eurų. Taip pat jis laimėjo keliones į tarptautinį Stokholmo jaunųjų mokslininkų forumą, Nobelio premijos laureatų apdovanojimų ceremonijos savaitę ir į kitais metais vyksiantį tarptautinį Londono jaunųjų mokslininkų forumą.

Jaunojo mokslininko darbas „Naminių musių (*Musca domestica*) vaidmuo platinant atsparias bakterijų padermes“ pripažintas geriausiu iš visų konkurso. P. Kavaliauskas, jau ne vienerius metus tyrinėjęs musių pernešamas ligas, nustatė atsparių antibiotikams bakterijų paplitimo dažnį įvairiuose šalies ekologiniuose arealuose.

Rugsėjo 23–28 dienomis vykusiame 23-jame ES jaunųjų mokslininkų konkurse dalyvavo 134 jaunieji tyrėjai iš 38 šalių, pateikę 87 mokslinius projektus.

L. Tautkuvienė:

„Mes visi
telpame į
1940 m.
birželio 15 d.
ribas“

Diskusijos dėl naujo Lietuvos Pilietybės įstatymo, apie kurį kalbant išvengti klausimo dėl dvigubos pilietybės vargu ar įmanoma, paskutiniu metu ir vėl atgijo. Šujudimas ypač pastebimas tarp Čikagoje ir jos apylinkėse gyvenančių lietuvių, šią vasarą čia buvo įkurtas visuomeninis „Judėjimas Lietuvos pilietybei išsaugoti“, o šių metų liepos 10 dieną anksčiau įkurtas JAV lietuvių visuomeninis komitetas (toliau – Komitetas) laišku kreipėsi į Lietuvos Respublikos Prezidentę, Seimą, Seimo Pirmininkę ir Vyriausybę, siūlydamas iš naujo svarstyti Pilietybės įstatymą, įsigaliojusį šių metų balandžio 1 dieną.

Apie Komiteto siūlomą naują Pilietybės įstatymą patarsą pasakojo L. Tautkuvienė

Dalia Cidzikaitė,
„Draugas“

Priminsiu, jog naujajame įstatyme sakoma, kad Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis, jeigu LR pilietybę ir kitos valstybės pilietybę įgijo gimdamas ir jam nėra sukakę 21 metai; yra asmuo, išstremtas iš okupuotos LR iki 1990 m. kovo 11 d. ir įgijęs kitos valstybės pilietybę, arba tokio asmens palikuonis (vaikas, vaikaitis, provaikaitis); yra asmuo, pasitraukęs iš Lietuvos iki 1990 m. kovo 11 d. ir įgijęs kitos valstybės pilietybę, arba tokio asmens palikuonis; sudarydamas santuoką su kitos valstybės piliečiu dėl to savaime (*ipso facto*) įgijo tos valstybės pilietybę; yra asmuo, kuriam nesukako 21 metai, jeigu jis yra įvaikintas LR piliečių (piliečio) iki tol, kol jam sukako

18 metų, ir dėl to įgijęs LR pilietybę; yra asmuo, kuriam nesukako 21 metai, jeigu jį, LR pilietį, iki kol jam sukako 18 metų, įvaikino kitos valstybės piliečiai (piliėtis) ir dėl to jis įgijo kitos valstybės pilietybę.

Pagal naująjį įstatymą asmenys, iki 1940 m. birželio 15 d. turėję Lietuvos Respublikos pilietybę, ir jų palikuonys, kurie iki šio įstatymo įsigaliojimo nėra įgiję LR pilietybės, turi neribotą teisę atkurti LR pilietybę, nesvarbu, kokioje valstybėje jie nuolat gyvena. Asmenys LR pilietybę gali atkurti, jeigu jie nėra kitos valstybės piliečiai. Lietuvių kilmės asmenys, niekada neturėję LR pilietybės, turi teisę supaprastinta tvarka ją įgyti, nepaisant, kokioje valstybėje (LR ar kitoje) jie nuolat gyvena, tačiau nėra kitos valstybės piliečiai.

2006 metų pavasarį įsikūrusio Komiteto nariai (šių metų birželio mėn. 18 d. pirminku išrinktas prof. dr. Rimtautas Marcinkevičius) kreipėsi į anksčiau minėtas Lietuvos valdžios įstaigas ir pareigūnus, siūlydamas šiuo metu galiojantį Pilietybės įstatymą tobulinti – jį trumpinti, supaprastinti ir leisti LR pilietybę išsaugoti tiems kitos šalies pilietybę įgijusiems asmenims (bei jų palikuonims), kurių tėvai, seneliai ar jie patys buvo Lietuvos piliečiai iki SSSR okupacijos 1940 m. birželio 15 d. Komiteto kreipimesi rašoma, jog „priėmus mūsų siūlomą įstatymo pataisą, reikėtų keisti ir Įstatymo septintąjį straipsnį, kuriuo nustatyti atvejai, kai Lietuvos Respublikos pilietis gali būti kartu ir kitos valstybės pilietis, pvz., dvigubą pilietybę galėtų turėti ištremti ir išvykusieji iš Lietuvos iki 1990 metų kovo 11 dienos, jų palikuonys ir t. t.“

Apie Komiteto siūlomą naują Pilietybės įstatymo pataisą, kuri suteiktų teisę LR pilietybę išsaugoti ir tiems, kurie iš Lietuvos išvyko po 1990 m. kovo 11 d. ir turi įgiję kitos valstybės pilietybę, kalbėjomės su Komiteto pavaduotoja Ligija Tautkuviene

Gerbiamoji Ligija, Jūsų atstovaujamo Komiteto požiūris į Pilietybės įstatymą daug kam

gali pasirodyti netikėtas – atskaitos tašku, svarstant pilietybės klausimą, siūlytė imtine 1990 m. kovo 11-ąją dieną, bet 1940 m. birželio 15-ąją?

Reikėtų šiek tiek grįžti į praeitį. 2007 metų pabaigoje Komitetas, atnaujinęs savo veiklą ir sudėtį, tolesne veiklos kryptimi pasirinko kovą už dvigubą pilietybę. 2008 m. kovo mėnesį per internetinį laikraštį „Biciulyste.com“ ir paštu surengėme akciją – rinkome parašus „Peticióniai už dvigubą pilietybę“. Per penkias savaites buvo surinkta per 16,000 parašų, kuriuos įteikėme Seimui ir tuometiniam LR Prezidentui Valdui Adamkui. Vėliau, jau perdavus parašus Lietuvai, dar sulaukėme papildomai 2,000 parašų. Deja, niekas nepasikeitė.

Mūsų pastangas suteikti viltį – teisę pasinaudoti dvigubą pilietybę išplečiančiu Pilietybės įstatymu – už tėvynės ribų gyvenantiems Lietuvos žmonėms sužlugdę Prezidentės Dalios Grybauskaitės veto ir vėliau jam pritarę Seimo nariai.

L. Tautkuvienė su anūku, turinčiu ir Lietuvos, ir JAV pilietybes

2009 m. sausio 31 d. –vasario 1 d. Pašaulio lietuvių centre, Lemonte, kartu su Lietuvių fronto bičiuliais surengėme politinį savaitgalį, kuriame, be kitų klausimų, buvo kalbėta ir apie Pilietybės įstatymą. Deja, mūsų pastangas suteikti viltį – teisę pasinaudoti dvigubą pilietybę išplečiančiu Pilietybės įstatymu – už tėvynės ribų gyvenantiems Lietuvos žmonėms sužlugdė Prezidentės Dalios Grybauskaitės veto ir vėliau jam pritarę Seimo nariai, priėmę įstatymą, nepalankų po 1990 m. kovo 11 d. iš Lietuvos išvykusiems ir kitos šalies pilietybę priėmusiems asmenims.

Tad pokalbiai, ką daryti, kaip paveikti valdžioje esančiuosius, vyko toliau, jie vyksta iki šiol. Visi turime Lietuvoje gyvenančių giminių, artimųjų, ir, kai su jais pakalbi, beveik visi jie pasisako už dvigubą pilietybę. Tarkime, mano giminėje 90 proc. yra už dvigubą pilietybę, 10 proc. – prieš. Pradėjau galvoti, kodėl taip yra: kodėl galiojantis įstatymas skiriasi nuo to, kaip žmonės – tiek gyvenantys Lietuvoje, tiek svetur – galvoja ir jaučia. Kaip tik šią vasarą pas mus paviešėti buvo atvažiavę mano draugai. Mums bekalbant apie pilietybę, jie pastebėjo, jog išplėtus LR pilietybės įstatymą, pilietybę gaus ir rusai, gyvenę Lietuvoje. Rusais gąsdina ir prof. Vytautas Landsbergis.

1944 metų pavasarį, karui einant į pabaigą ir rusams artėjant prie Lietuvos, didelė dalis inteligentijos, ūkininkų, eilinių žmonių, jau žinoję apie 1941 m. birželio 14 d. vežimą į Sibirą, masiškai traukėsi, bėgo iš Tėvynės. Į Sibirą išvežė didesnę dalį mano mamos giminių, kiti, spėję pasitraukti, vėliau iš DP (Displace people – išvietinti žmonės) stovyklų atsidūrė Amerikoje. Taigi klausimas paprastas – kas išvyko iš Lietuvos pokariniu laikotarpiu iki 1991 m. kovo 11 d.? Taip, buvo Nikitos Chruščiovo atšilimo laikotarpis ir tokių išvykusiųjų – vaikų, kuriuos iškvietė tėvai, ar tėvų, kuriuos iškvietė suaugę vaikai į JAV ar Angliją, buvo vienetai. Tuo tarpu žydai apie 1946–1948 m. masiškai, o vėliau pavieniui traukė į Izraelį, nors ▶

dalį jų jo nė nepasiekę, stengėsi patekti į JAV, dalis rusų dar iki nepriklausomybės atkūrimo išvyko į Rusiją.

Tiesa, gąsdinama, kad, jei išplėsime dvigubos pilietybės ribas, žydai norės atsiimti savo turtą Lietuvoje. Mano nuomone, tai – ne argumentai. Esame demokratinė ir teisinė valstybė, todėl visi, kurie gimė Lietuvoje ar čia gimė jų tėvai, seneliai ir jie buvo nepri-

klausomos Lietuvos piliečiais (tai reikia įrodyti dokumentais), turi teisę į savo tėvų turtą (vyresni žmonės gal prisimena, kaip „Gimtas kraštas“ skelbdavo apie JAV ar kitoje šalyje mirusių žmonių palikimus ir ieškodavo giminių Lietuvoje, kad tuos palikimus atiduotų). Žinoma, tai turėtų būti pirminės ar pagrindinės šeimos nariai, kurie galėtų pretenduoti į tą išlikusį turtą. Juk puikiai žinome, kad šeimose net brolis broli dėl žemės, dėl turto pasiūsdavo myriopi.

Lietuvoje beveik neliko senbuvių žydų, dauguma šiuo metu ten gyvenančių atvažiavo iš Rusijos. Atskirkime tuos kolonistus, kurie atvažiavo po 1940 m. birželio 15 d. ir apsigyveno Lietuvoje – jų net trys kartos užaugo. Tad tarsi savaime kyla klausimas, kas ir kodėl nubrėžė tą ribą įstatyme – iki 1990 m. kovo 11 d.? Ar siekiant mus nubausti?

O kas įsigilino į Lietuvos Konstituciją, kas įsigilino į Pilietybės įstatymą? Naujame įstatyme – daugybė straipsnelių, kuriuose atskirai išvardijami įvairūs LR pilietybės suteikimo (kai kuriais atvejais – atstatymo) atvejai. Kam to reikia? Mes visi telpame į 1940 m. birželio 15 d. ribas. Tarkime, jei aš ar mano vaikai tėvų nėra gimusi Lietuvoje, tai mūsų tėvai ar seneliai yra ten gimę. Ir tada mes visi labai tvarkingai telpame į įstatymo ribas. Svarbu, kad mūsų šaknys yra Lietuvoje. Gal tai ir nebūtų saliamoniškas sprendimas, bet teisingas. Todėl ir nusprendėme pasiūlyti naują pataisą.

L. Tautkuvienė per savo dukros vestuves

Galbūt lenkams, kurių Čikagoje yra 2 milijonai, Lenko korta ir yra išeitis, bet ne lietuviams, ne Lietuvai.

Komitetas nubrėžė naują veikimo erdvę ir tikslą, su kuriuo supažindinote Lietuvos Seimą, Prezidentę, Seimo pirmininkę. Kas bus daroma toliau?

Artimiausiu metu Pasaulio lietuvių centre, Lemonte, Ilinojuje, galvojame rengti politinį savaitgalį, į kurį norime pakviesti dabartiniame Lietuvos politiniame gyvenime svorį turinčius, o ne nuo scenos jau nuėjusius politikus. Nežadame sustoti, neduosime ramybės tiems, kurie dar gali ką nors šiuo klausimu pajudinti.

Ne taip seniai kaip viena iš išeičių, sprendžiant dvigubos pilietybės problemą, buvo pasiūlyta Lietuvos korta. Kokia Jūsų nuomone apie tai?

Absurdas. Jie tik nori mus atskirti, kad nedalyvaudume valstybės valdyme. Su kiekviena diena vis mažėja žmonių, norinčių sugrįžti į Lietuvą ir ten gyventi. Mano kartai pilietybė reikalinga kaip moralinė vertybė. Mes dalyvaujame Lietuvos gyvenime gal dar net aktyviau nei ten gyvenantieji – gyvename, sergame Lietuvą, dalis mūsų išlaikome lietuvių labiau nei ten gyvenantys. Aš jau nekalbu

apie mūsų finansinę paramą artimiesiems. Apie oficialiu keliu siunčiamus pinigus visi žino, o kiek dar pinigų perduodame per draugus ar pažįstamus, vykstančius į Lietuvą?

Dalis svetur gyvenančių grįš į Lietuvą, atsiveš savo santau-pas, pensijas, kita dalis tikrai negrįš, bet važinės lankyti artimųjų. Treti nei pilietybės sieks, nei

grįš, nes tas gaištamasis laikas, paniekinimas atstumia jaunus žmones ir jie tolsta nuo Lietuvos kaip laivai nuo kranto. Nepateisinamas nusikaltimas tautai, jos piliečiams – gyventojų skaičiaus mažėjimas. Taip, tiesa, net 65,000 žmonių iš trečiųjų šalių jau įvažiavo į Lietuvą, čia apsigyveno. Jie – kitokio plauko naujieji kolonistai, kuriems LR pilietybė bus netrukus padėta „ant lėkštutės“. Lietuvos korta tik parodys, jog esi menkesnis ar žemesnis už tą, kuris, nors ir neturintis lietuviškų šaknų, bet po kelerių metų įgys pilietybę taip lengvai, kaip tau bando ją atimti. Jis ir balsuos taip, kaip reikės tiems, kurie tą galimybę jam suteikė. Galbūt lenkams, kurių Čikagoje yra 2 milijonai, Lenko korta ir yra išeitis, bet ne lietuviams, ne Lietuvai. Tiesa, jau yra ir Lietuvos lenkų, įgijusių Lenko kortą. Beje, ar šiandien kas žino, kad lenkų kolonistai, užgrobus Vilniaus kraštą 1920 m., turėjo Lenkijos pilietybę? Ir didesnė dalis ją išlaikė iki 1940 m. birželio 15 d. Todėl jų pretenzijos į Lietuvos žemę irgi turi būti patikrintos – ar jie paveldėjo tą teisę, ar priklauso kolonistų kartai.

Taip, išeivijos dalyvavimas paskutiniuose rinkimuose buvo labai menkas – bet čia kalti LR generalinis konsulas, ambasada. Jie ramiai sau čiurleno: norite – balsuokite, norite – ne. Atrodo, kad skęstančiųjų gelbėjimas – jų pačių reikalas. Tada dar veikė lietuviškos radijo stotys, tad buvo galima agituoti, pranešti ir pan., o dabar ir to nebeliko. **PL**

DIDŽIOJI RINKIMŲ STAIGMENA – REFERENDUMAS

Seimo narius, per visą kadenciją nesugebėjusius deramai išspręsti pilietybės klausimo, užvaldė nauja idėja – kartu su rinkimais į parlamentą surengti referendumą dėl dvigubos pilietybės.

Raimonda Remelienė,

„Lietuvos žinios“

Kitų metų rudenį vyksiantys Seimo rinkimai gali būti kur kas brangesni, nei dabar skaičiuojama. Jų kainą gali padidinti šiuo metu Seimo Žmogaus teisių komitete (ŽTK) brandinama idėja kartu surengti ir referendumą dėl dvigubos pilietybės. Ne vienus metus dėl šios nuostatos kryžiuojamos ietys problemos neišsprendė, o tik įvėlė į teisinius ir politinius karus.

Pusmetį galiojantis naujasis Pilietybės įstatymas dvigubą pilietybę įspraudė į gana siaurus rėmus. Teigiama, kad būtent to reikalauja Konstitucija. Todėl, norint permaitinti, būtina referendumu keisti pagrindinį šalies įstatymą. Išėjimas atstovų referendumai nežavi. Net jei juos inicijuoja Seimas, kuriam kelias jį surengti yra kur kas paprastesnis nei paprastiems piliečiams.

Jei parlamentas palaimintų referendumo idėją, 2012-ųjų Seimo rinkimai kainuotų ne 23 mln. litų, kaip planuojama dabar, o 15 mln. litų brangiau.

NETURĖTŲ BIJOTI

Pasak ŽTK pirmininko Armino Lydekos, komitetas įvairius Pilietybės įstatymo projektus kuravo ne vieną kadenciją, todėl puikiai išmano šią problematiką. „Kadangi konstitucinės teisės specialistai išaiškino, kad įstatymu išplėsti dvigubos pilietybės ribų negalima, būtinas referendumas, pirmiausia mėginsime susidėlioti teisinius akcentus“, – sakė A. Lydeka. Be to, jei tokią idėją siūlytų Seimo ŽTK, o ne kuri nors partija, niekas negalėtų įtarti, kad tai paprasčiausia rinkimų akcija. „Tai būtų traktuojama kaip parlamentinė idėja. Nesiekiamo politinių tikslų, tik ieškome kelio, kaip spręsti įsisenėjusią problemą“, – teigė komiteto vadovas. Anot A. Lydekos, nei senasis, nei naujasis Pilietybės įstatymas visų netenkina.

Neišsprendus idėjinio ginčo, rezultatu nebus. Komiteto vadovas teigė suprantąs tuos, kuriems priimtina tik vienos valstybės pilietybės idėja. Tačiau jis pateisina teigiančiuosius, esą XXI amžiuje toks požiūris yra pasenęs, todėl permainos neišvengiamos. A. Lydeka mano, kad šiuo metu referendumo idėją palaikytų daugiau kaip pusė Seimo narių. „Atsiklausti tautos – pats demokratiškiausias dalykas. Todėl politikai neturėti bijoti sužinoti jos nuomonę dėl klausimo, kuriuo abi šalys turi svairių argumentų“ – įsitikinęs A. Lydeka.

POLITIZUOTA AKCIJA

Pasaulio lietuvių bendruomenės (PLB) valdybos pirmininkės Reginos Narušienės

PLB valdybos pastaba

■ Nuo 1990 metų kovo 11-osios Lietuvoje buvo suorganizuoti 9 referendumai, iš kurių 6 nesurinko reikiamo rinkėjų procento. Vadinasi, iškelti bet kokį klausimą referendume, reiškia pasmerkti jį atmetimui, net, jei dauguma balsavusių ir pasisakytų „už“. Būtent dėl rinkėjų pasyvumo PLB nepitaria referendumo idėjai ir tikisi, kad pilietybės išsaugojimo klausimas bus išspręstas įstatymo būdu.

PLB pirmininkė prognozuoja, kad peržiūrėti dabartinį Pilietybės įstatymą privers pats gyvenimas

nuomone, Seimo iniciatyva rengti kitamet referendumą dėl dvigubos pilietybės būtų neracionali, nepagrįsta ir politizuota akcija. Pasak jos, surengti referendumą pagal dabartinius krašto įstatymus, neįmanoma – per daug keliami reikalavimų. „Pati Lietuva pripažįsta nežinanti, kiek ji turi piliečių. Tai apie kokį referendumą galima kalbėti?“ – stebėjosi R. Narušienė.

PLB vadovė nesutinka, kad dvigubos pilietybės nuostatą galima įteisinti tik keičiant Konstituciją. Pasak jos, yra ir kitų būdų tai pasiekti, pavyzdžiui, taisyti įstatymus. „Tereikia pasižiūrėti, kaip tvarkosi kitos Europos Sąjungos (ES) valstybės, turinčios panašią problemą ir siekiančios analogiškų tikslų“, – svarstė R. Narušienė.

PLB pirmininkė prognozavo, kad peržiūrėti dabartinį Pilietybės įstatymą privers pats gyvenimas. „Per daug žmonių išvykę iš Lietuvos, jie tikrai nesileis būti atskirti nuo tėvynės“, – įsitikinusi R. Narušienė.

GRIEŽTI REIKALAVIMAI

Pagal įstatymą surengti referendumą Seimui paprasčiau nei tokią iniciatyvą sumaniusiems piliečiams. Kad idėja virstų kūnu, šioms būtina surinkti 300 tūkst. parašų. Tuo tarpu siūlymą paskelbti referendumą turi teisę pateikti ne mažiau kaip 1/4 visų parlamentarų. Tačiau abiem atvejais referendumas laikomas įvykusi, jei balsuoti ateina ne mažiau kaip pusė balso teisę turinčių rinkėjų, įrašytų į sąrašus. Sprendimas laikomas priimtu, jei už tai pasisako daugiau kaip pusė atėjusiųjų balsuoti.

Pernai gruodį prezidentė Dalia Grybauskaitė vetavo lapkritį Seimo priimtą naujos redakcijos Pilietybės įstatymą ir grąžino jį tobulinti dėl dviejų straipsnių. Vienas jų dvigubą pilietybę leido turėti įgijusiems ES ar NATO valstybės pilietybę, kitas – išplėtė galimybes gauti Lietuvos pilietybę išimties tvarka. Krašto vadovė čia išžvelgė prieštaravimą Konstitucijai. „Pagal Konstituciją dviguba pilietybė yra reta išimtis, o ne paplitęs reiškinys. Išplėsti galimybes turėti dvigubą pilietybę būtų įmanoma vieninteliu būdu – keičiant pačią Konstituciją“, – tuomet teigė D. Grybauskaitė. Seimą prezidentės argumentai įtikino ir įstatymas dar kartą buvo priimtas su jos pateiktomis pataisomis. Teisės aktas galioja nuo šių metų balandžio 1 dienos. **PL**

Lietuviški kelio ženklai rugpjūčio pabaigoje Punske buvo išterlioti Lenkijos vėliavos spalvomis – raudona ir balta

kalbama apie Lietuvos piliečius ir Lietuvos švietimo sistemą). Kita vertus, norisi pripažinti, jog ir Lietuva netinkamai išsprendė dalį problemų, ypač susijusių su tautinių mažumų mokymu, pilietinės kultūros ugdymu, ankstesnių įsipareigojimų vykdymu (1994-ųjų metų sutartis su Lenkija dėl tautinių mažumų teisių). Be to, negalima pamiršti ir parlamentinių rinkimų spalio mėnesį Lenkijoje bei padidėjusio politikų aktyvumo, susijusio su agitacija ir rinkėjais. Taigi, įtakos susiklosčiusiai padėčiai turi keletas faktorių.

Trumpai apibendrinant, Lenkijos valdžia tam tikra prasme keičia visos šalies kryptį ir daro spaudimą Lietuvai, Lietuva šiems reikalavimams nenusileidžia, lenkų mažumos politinės partijos lyderis Valdemaras Tomaševskis jaučia palankų

momentą užsitikrinti savus interesus, žiniasklaida kursto nesantaiką, įvairaus „raugo“ nacionalistai aktyvėja, o dėl visos šios suirutės labiausiai kenčia mažumos. Daugmaž tokios nuotaikos vyravo abiejose šalyse, kai įvyko minėtasis incidentas.

Karas dėl paminklų PUNSKO VALSČIUJE

Lenkijos ir Lietuvos santykiai šiuo metu, švelniai tariant, yra pašliję. Šių politinių nesutarimų įkaitais tampa tiek lenkai Lietuvoje, tiek lietuviai Lenkijoje. Tai parodė ir incidentas, per kurį buvo išniekinti lietuviški užrašai ir paminklai Punske. Nors didžiąją dalį dažų išvalyti pavyko, žaizda yra gilesnė nei gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio.

KAS ĮVYKO IR KAS DAR VYKSTA?

Pirmausia, kalbant apie incidentą, pravartu susipažinti su šių nesutarimų geneze ir pažvelgti į juos iš platesnės politinės perspektyvos. Paaštrėjusios retorikos Lietuvos atžvilgiu priežastis paprasta ir aiški, net, jei nesuteikia daug vilčių, kad greitai padėtis pagerės. Lenkija bando prisiimti regiono lyderės vaidmenį, tuo pat metu reorganizuoja savo santykius su kaimyninėmis valstybėmis bei kitomis šalimis (Prancūzija, Rusija). Lenkų mažuma tēra, žvelgiant iš tolėliau, dar vienas būdas pasiekti tikslą, daryti spaudimą. Noras kištis į vidinius valstybės reikalus Lietuvoje natūraliai sukelia pasipriešinimą (vidinius valstybės reikalus, nes vis dar

UŽRAŠAI, LENTELĖS, PAMINKLAI

Rugpjūčio 22 dienos rytą Punsko valsčiuje buvo atrasti išniekinti lietuviški vietovardžių užrašai, taip pat dažais ištepintas paminklas, skirtas lietuvių klijimo teatro šimtmečiui. Kitą dieną buvo sugadintas paminklas Bubelių kaime, skirtas poetui Albinui Žukauskui. Dažais apipiltas akmuo ir sudaužyta paminklinė lenta dar kartą patvirtino, kad šalyje vyrauja anti-lietuviškos nuotaikos. Lenkijos vėliavos spalvomis, nacionalistinės (fašistinės?) organizacijos ženklu ir pavadinimu išniekintos lentelės susilaukė didelio abiejų valstybių dėmesio, įvykis buvo plačiai komentuojamas interneto portaluose, radijuje ir televizijoje, o valsčiaus gyventojai vis dar jaučia – esą problema nėra

Tomas Marcinkevičius

išspręsta. Punske lankėsi daugelis Lenkijos politikų, tarp jų Jaroslavas Kačynskis, pagrindinės opozicinės partijos Teisė ir teisingumas lyderis. Jis kalbėjo, jog tai buvo iš esmės smulkus ir nereikšmingas incidentas, o santykiai tarp Lenkijos ir Lietuvos priklauso nuo lenkų mažumos padėties pagerėjimo. J. Kačynskis buvo toli gražu ne pirmas ir ne vienintelis politikas, vykstantis priešrinkiminę agitaciją Punsko krašte bei reaguojantis į neapykantos aktus. Kad tai viso labo agitacija, o ne reali politinė valia, liudija ir (šiuo metu) „šviežiausias“ įvykis tame krašte – netoli Seinų esančiose Berznyko kapinėse iškilo paminklas, skirtas atminti amžino poilsio vietai „Lietuvos karių, kurie 1920 metais kartu su Raudonąja armija įsiveržė į Lenkiją“. Toks įžūlus klebono – nes būtent šiuo titulu pasirašyta ant paminklo – veiksmas aiškiai parodo, jog lenkai nesijaučia nei atsakingi, nei kalti dėl šių įvykių, o kai V. Tomaševskio kiršinami Vilnijos „tutejšai“ (lenkai, gyvenantys Lietuvoje) kelia triukšmą Lietuvos viešojoje erdvėje dėl savo tariamai pažeistų teisių, krikščioniška meilė artimiesiems turi užleisti kelią „akis už akį“ taisyklei. Berznyko kapinės jau anksčiau spėjo pagarsėti kaip vieta, kur buvo bandoma pažeminti lietuvius. 2005-aisiais metais buvo pastatytas, o gal taikliau būtų pasakyti, išdygo paminklas paminėti Paneriuose žuvusiems lenkams, kuriuos, anot užrašo, nužudė hitlerininkams tarnaujantis lietuvių specialusis būrys. Paneriai neturi nieko bendra su Seinais, nei su jame gyvenančiais lenkais. Galima veltis į teorinį ar istorinį ginčą apie teisę statyti paminklus, abu pasaulinius karus ar simbolinę kryžiaus reikšmę, tačiau naivu būtų sakyti, jog vietos valdžia, atsakinga už paminklo statymą, nežinojo, kokias reakcijas jis sukels ir kaip jis bus interpretuojamas. Tam tikros visuomenės dalies parama statoma ant neapykantos pamatų, nesantaikos kurstymo ir nacionalistinių šūkių. Tiek 2005-ųjų metų, tiek pastarieji įvykiai Berznyko kapinėse rodo prastą pilietinės visuomenės lygmenį Seinų starostijoje. Kai kurie vietos lenkai (su tyliu vietos valdžios palaiminimu) nuolatos bando įrodyti savo teisę valdyti šį kraštą, vis reikalauja patvirtinimų, kad jie visuomet čia buvo šeiminkai. Nekaltinu

konkrečių asmenų ir labai norėčiau, kad sugavus žmones, atsakingus už lietuviškų lentelių išniekinimą, pasirodytų, jog išpuolius įvykdė ne vietiniai asmenys. Noriu tikėti, jog tai tik grupelė nevispročių nacionalistų, kurie, prisiklausę kalbų televizijoje ir prisiskaitę komentarų internete, impulsyviai sugalvojo įvykdyti teisingumą (pagal kažkokį iškrypėlišką jo supratimą). Deja, faktai verčia abejoti tokia interpretacija.

KARAS YRA BAILUS BŪDAS SPRĘSTI PROBLEMAS TAIKOS METU

Nors žodis „karas“ turbūt šiuo atveju kiek per stiprus, Tomo Mano žodžiai gerai atskleidžia dabartinio konflikto esmę. Vandalai, kurie išteplojo paminklus ir lenteles, veikiausiai nebus sugauti. Niekas nešvaistys rimtai tokiam tikslui pinigų, laiko ir energijos, juolab kad ir Lietuvos veiksmai vangūs. Apie paminklą Berznyko kapinėse oficialiai net neužsiminta, ką jau kalbėti apie kažkokį rimtesnį raštą ar veiksmą. Rugsėjo mėnesio incidentas tik viena grandis šioje nemalonumų grandinėje, nes tariamai už išpuolius atsakinga lenkų organizacija savo pranešime spaudai užsakė tolesnius veiksmus. Be to, vietos lietuviai jaučiasi įbauginti, ne vienas jų gavo laiškus iš įvairių lenkų nacionalistų.

pasiduoti spaudimui. Nuėmus lenteles gresia kitos pasekmės – štai siunčiamas signalas, jog pakanka ir vėl išniekinti vieną ar kitą paminklą tam, kad lietuviai būtų priversti ir jį paslėpti. Dalis gyventojų jaučiasi pažeminti, o pyktis dėl susiklosčiusios padėties bejėgiškas. Lenkijos lietuviai nenoromis buvo įtraukti į konfliktą tarp Lietuvos ir Lenkijos dėl lenkų tautinės mažumos, o pats tiesiausias kelias iš jo pasitraukti, rodos, tiesiog ignoruoti visą incidentą. Nuryti kartų pralaimėjimą, pasitraukti iš viešosios erdvės ir vaidinti, jog šio krašto problemos niekaip nesusiję su didžiąja politika. Kita vertus, paminklas Berznyke paminėti „lietuvių kariams,ėjusiems kartu su sovietais“ tarsi siunčia žinutę, kad lenkai dar nesijaučia kažką laimėję (kad ir koks iškreiptas laimėjimo jausmas bebūtų). Neaišku net, ar Lietuvos valdininkai apsidžiaugtų sužinoję, jog Punsko lietuviai vis dėlto nusprendė nepasiduoti ir palikti lenteles ten, kur jos ir buvo.

Šiuo metu realiausias scenarijus – nuimtos lentelės ir viltis, jog visas reikalas nutils už mėnesio ar dviejų, o Punsko pavadinimas skambės žiniasklaidoje nebent per Žolines. Jokių realių veiksmų iš Lietuvos nesimato, kai tuo tarpu Lenkijos vyriausybė aktyviai, kartais netgi įžūliai remia lenkų

Lenkijos valdžia tam tikra prasme keičia visos šalies kryptį ir daro spaudimą Lietuvai, Lietuva šiems reikalavimams nenusileidžia.

Susidarė tam tikra prasme paradoksali situacija: tai, kas bloga lietuviams, gera Lietuvai. Kitaip tariant, jei lentelės su lietuviškais vietovardžiais (dabar nuimtos išvalyti) nebus vėl užkabintos, Lietuvos valdininkams bus paprasčiau aiškintis savo santykius su Lenkija.

Pačiame Punske nuomonės šiuo klausimu labai skirtingos. Daugelis pavargo nuolatos baimintis jau ne vien dėl viešojo ar privataus turto, bet ir artimųjų sveikatos. Niekas negali garantuoti, kad ateityje neįvyks dar rimtesnių išpuolių, šį kartą prieš žmones. Būti įkaitais politinės nesantaikos sąlygomis reiškia įtampą, pyktį ir priklausomybę nuo politinių vėjų.

Kiti teigia, kad šitaip pasitraukti reiškia

mažumą Lietuvoje. Taip pat ir Lenkijos valdininkai nerodo iniciatyvos realiai pagerinti tautinių mažumų padėčiai valstybėje. Nesant paramos, vargu bau ar kas nors išdrįs sugrįžti prie *status quo*. Abejotina, kad šitaip bus išvengta politinio įkaito vaidmens. Įvykiai Punske, incidentai su lenkais Vilnijoje ir nauju Švietimo įstatymu Lietuvoje yra tarpusavy susiję, ir nukabintos lentelės ar paslėpti paminklai niekaip šito nepakeis. Lygiai taip pat galima viltis, jog Lenkija staug pakeis retoriką Lietuvos atžvilgiu, nes iki šiol ji neveikė. O jei nė vienam didžiosios politikos žaidėjų iš tikrųjų nerūpi vietiniai lietuviai, kodėl Punsko lietuviams turėtų rūpėti valdžia? Su lietuviškais užrašais, ar be jų – blogiau jau nebus. **PL**

APNIUKĘS LIETUVIŠKO KAIMO RYTOJUS

Susiginčijau kartą su pažįstama dėl Lietuvos kaimo padėties. Ji tvirtino, kad kaimas vis dar stiprus, „gyvas“: žmonės tvarkosi aplinką, atnaujina namus, po bažnytkaimių gatveles vaikštinėja jaunos šeimos su vežimėliais... Deja, aš savo akimis mačiau visiškai kitokį vaizdą. Mano nuomone, viename kitame kaime gražiai sutvarkytos sodybos negali iliustruoti viso Lietuvos kaimo padėties.

Božena Bobinienė

Gyvendami Lenkijoje, arti sienos su Lietuva, dažnai leidžiamės su šeima pasižvalgyti po Lietuvą. Pervaziuojam sieną ir prieš akis atsiveria liūdna realybė. Šimtai hektarų neapdirbtų laukų, sodybos apgriuvę – senuose mediniuose namuose galėtų vykti Žemaitės ar J. Biliūno kūrinių ekranizacijos. Tik kur ne kur pamatysi vienkiemį su naujais trobesiais, galvijų bandomis, žemės ūkio technika. Tai tikrai vienetai. Pastebėjau, kad tas Lietuvos kaimas suaktyvėja tik savaitgaliais, ypač sekmadieniais, mat ten, kur dar sodybose likę žmonių, laukuose dirba būriai, ko gero, aplinkinių miestų, miestelių gyventojų, suskubusių pas tėvus ar giminaičius prisirinkti rudens gėrybių. Tai irgi būdinga Lietuvos kaimui, mat Lenkijoje – retas atvejis, kad, pvz., bulvės būtų kasamos šventadienį...

Pervaziavus pasienį, susidaro įspūdis, kad išvis Lietuvoje labai prasta kaimo padėtis. Beje, ne tik kaimo, bet ir bažnytkai-

mių, mažų miestelių, kurie galbūt klestėjo kolektyvizacijos laikais, bet dabar – aki-vaizdžiai beviltiškai stumia gyvenimą diena iš dienos. Deja, tai ne tik mano nuojauta, bet realybė – ne viename Lietuvos portale skaičiau apie „sodybų tuštėjimo metą“ – dar baisesnį nei J. Avyžius aprašė.

Kaimas – graži ir miela vieta miestiečiui pailsėti, bet jei čia reiktų visą gyvenimą sunkiai dirbti – norinčiųjų kur kas mažiau. Dar visuomenėje vyrauja nuomonė, kad „kaimietis“ – tai tas prastesnis, neišsimokslinęs, nekultūringas, dirbantis purviną, nepelningą darbą. O kas nori būti tuo prastesniu? Visi ieško lengvesnio duonos kąsnio, taigi, bėga į miestą ar užsienį. Jaunimo nėra, nesikuria naujos šeimos, kurioms rūpėtų gerinti gyvenimo sąlygas, tuo pačiu ir plėtoti kaimo infrastruktūrą, remti švietimą ir pan.

Manau, be išvardintųjų, yra dar vienas aspektas, kuris žlugdo Lietuvos kaimą: žmonės nejaučia žemei traukos, meilės. Sovietmečiu ji buvo nusavinta, o kolū-

kiai – tai jau ne sodybos, kurias norėtųsi puoselėti. Buvusių kolūkiečių vaikai, matydami, kad likti kaime beviltiška, paliko savo tėvų namus ir žemę. Dėl to kaimas sparčiai sensta. Apleisti ūkiai ilgainiui griūva, juose gyvenę seneliai išmiršta. Tokių sodybų niekas pirkti nenori. Tik dirbamoji žemė ir trobesiai, įsikūrę vaizdingose vietose, turi vertę – šių paklausa didelė bet pasiūla labai maža.

Lietuvos kaimo padėtį iliustruoja patys kaimiečiai: „Žinote, nors šeimos buvo gausios, o ir žmonių apskritai buvo nemažai, bet kažkaip gyveno visi per daug neverkšlėdami, o dabar – ir tas blogai, ir tas blogai, o kai prasideda turtų ir žemių dalybos, užverda tikras pragaras. Liūdnoka, kad dabar, sudėjus visus tuose kaimuose likusius žmones, vieno buvusio kaimo žmonių skaičiaus negautume. Gerai, kad daugumą namų miestiečiai nusipirko, tai nors nesugriuvo. Kaimo žmonėms visais laikais didžiausias džiaugsmas buvo žemė, todėl labai liūdna, kai matau užžėlusius

Kaimas Lazdijų rajone – visai šalia Punsko, Lenkijoje

ninkai Lietuvoje apdirba tik pusę nuosavų naudmenų, likusią pusę – nuomoja iš privačių asmenų ar valstybės. Lietuviams žemės kaina labai brangi – sunku jos nusipirkti, vėlgi kitų ES šalių nariams palyginti ji pigi. Užsieniečiams, ypač tiems, kurių šalyse jau daugelį metų jaučiamas žemės stygius, Lietuvos apleisti hektarai yra labai patrauklus kąsnelis. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Žemės ūkio rūmai ir Seimas mato pavojų: jeigu nebus kontroliuojamos ir ribojamos užsienio subjektų teisės pirkti žemės ar miškų ūkio paskirties žemę, gali iškilti grėsmė Lietuvos ūkininkų veiklos plėtrai ar net tęstinumui. Manau, nuogaštavimai visiškai pagrįsti.

Štai pavyzdys: vienas Lenkijos ir Lietuvos pasienio kaimelio gyventojas Punske gyvenančiam asmeniui pasakojo, turįs keliasdešimt hektarų žemės pasienyje, kaip jis pats sakė – „tik dirvonas ir krūmai“. Tuos hek-

Apleisti ūkiai ilgainiui griūva, juose gyvenę seneliai išmiršta. Tokių sodybų niekas pirkti nenori. Tik dirbamoji žemė ir trobesiai, įsikūrę vaizdingose vietose, turi vertę – šių paklausa didelė bet pasiūla labai maža.

laukus, nedarbamą žemę“, – viename Lietuvos internetiniame portale pasakojo Sarių (Švenčionių savivaldybė) kaimo gyventojas. Taigi, tai tik patvirtina, kad problema aktuali ne tik Lenkijos ir Lietuvos pasienyje...

Lenkijoje (tiksliau Punsko ir Seinų krašte) kaimo padėtis kur kas labiau optimistiška, nors ir čia problemų netrūksta. Tačiau tas, kas labiausiai skiria mūsų regioną nuo Lietuvos – tai prisirišimas, ištikimybė savo žemei – tėviškei. Čia žmonės lengvai nesileido (tiesa, jie nebuvo taip intensyviai verčiami) kolektyvizuojami, užsiliko kaimuose sodybos, kurių savininkai ūkininkavo, negailėdami jėgų rūpinosi, puoselėjo savo žemę. Taigi, mūsų žemdirbiams žemė – tai didžiausias turtas. Įstojus į ES, ūkininkai stengiasi modernizuoti savo ūkius. Kadangi mūsų krašte ūkininkaujama karta iš kartos, ūkiai klesti. Jauniems paveldėtojams daug lengviau tęsti darbus. Jie nėra linkę iš karto ūkį apleisti ar parduoti, stengiasi tęsti ūkininkavimo tradicijas. Žinoma, ne visi

progresuoja, yra ir apleistų sodybų, tačiau aplink jas žemė yra toliau dirbama – ją ar nusiperka, ar išsinuomoja tie, kurie plečia žemės ūkio veiklą.

Manau, Lietuvos žemės ūkiui yra dar viena grėsmė. Būtent tai, kad Lietuvos žemę ir nekilnojamą turtą galės pirkti užsieniečiai. Tiesa, Lietuvos Seimas nutarė pailginti žemės pardavimo užsieniečiams pereinamąjį laikotarpį. Europos Komisija leido tai daryti dar trejus metus. Taigi, nuo 2014-ųjų metų balandžio 30 dienos svetimšaliai galės laisvai įsigyti Lietuvoje žemės. Ką tai reiškia Lietuvos ūkininkams?

Po 2014 metų susidarys palankios sąlygos užsienio subjektams, kurie norės įsigyti Lietuvoje žemės ar miškų ūkio paskirties plotus. Ligi šiol, per 7 metus nuo Lietuvos įstojimo į ES, Lietuvos žemdirbiai neturėjo galimybių tapti konkurencingi su Vakarų Europos šalių ūkininkais, mat jie gauna vienas mažiausių išmokų visoje Europos Sąjungoje. Lietuvių perkamoji galia yra viena mažiausių iš visų ES šalių narių. Ūki-

tarus nusižiūrėjo vienas olandas, važinėjęs po pasienį ir tyrinėjęs plotą. Svetimšalis susidomėjo to žmogaus žeme ir jau dabar siūlėsi, kad pirkšias tada, kai Lietuvoje bus galima ją laisvai įsigyti. Žmogelis pagalvojo, kodėl gi ne? Kam jam ta žemė reikalinga? Sūnus mieste, dukra – Anglijoje. Jie su žmona – jau beveik pensininkai... Parduos žemę, tai bent kokią mašinėlę nusipirks. Punsko gyventojas pakraipė galvą ir jam sako: „Tai tu dabar pagalvok, toks olandas važiuoja čia tiek kelio, nori tau sumokėti už dirvoną ir krūmus, tai, matyt, kad mato kokią naudą iš tos žemės, gal jam apsimokės ką dirbti, auginti? Nebūk kvailas, žemę parduosi, ir viskas. Nusipirkęs mašinėlę – kiek ja pavažinėsi? Geriau laikyk tuos krūmus, o po kelių metų pastatysi tam olandui vasarnamį – tegul atvažiuoja ir moka tau už tyrą orą...“ Žmogelis susimąstė ir kol kas nežada niekam savo dirvonų atiduoti. Bet bus dar kiti olandai, vokiečiai, o gal ir lenkai. Pateks ten, kur jų eurai ar zlotai sublygės prieš lietuvio akis. **PL**

Iros širdyje Lietuva užima ypatingą vietą

LIETUVOJE pasijutome kaip namuose

Nors gimė JAV, Kalifornijoje, užaugo Kolumbijoje, ten mokėsi privačioje amerikiečių mokykloje, o dabar gyvena Majamyje, Ira Morales Mickūnas iki šiol meldžiasi tik lietuviškai, kaip išmokė mama. O savo įkurtos kompanijos, kovojančios su terorizmo finansavimu ir pinigų plovimu, tinklalapyje pavardę ji rašo tik su ilgąja *ū*, nes kitaip ir būti negali, nors gal būtų lengviau ir patogiau. Apie tai ir apie apsilankymą Lietuvoje, kur iškart pasijuto sava, sudėtingą šeimos istoriją bei kitus dalykus ir kalbėjomės su Ira.

Deimantė Dokšaitė

Ira, kokie jausmai apima išgirdus žodį „Lietuva“?

Iškart pagalvoju apie savo mamą ir senelius bei, žinoma, apie tai, kad ir pati esu lietuvė. Nenoriu kalbėti pernelyg dramatiškai, bet visgi Lietuvos paminėjimas visad primena apie tuos skaudžius žmonių išgyvenimus, patirtus per Antrąjį pasaulinį karą, nes tai praeitis, kurios nevalia pamiršti. Todėl Lietuva man šventas žodis ir jo skambesys sukelia itin stiprių jausmų derinį ir pasididžiavimą. Kadangi mano mama lietuvė, Lietuva mus auklėjant irgi vaidino svarbų vaidmenį. Viena vertus, nors mano mamos šeimos istorija, kai ji su artimaisiais turėjo trauktis iš Lietuvos, nes jų gyvybėms grėsė pavojus, mus visada darė išskirtiniais, lyginant su žmonėmis, nepatyrusiais karo baisumų, kita vertus, tai mus daro panašius į tuos, kurie nepaisant jų išpažįstamos religijos ar šalies, irgi iškentė panašius baisumus.

Užaugai Kolumbijoje, tačiau dabar gyveni JAV. Gimiau JAV, tačiau užaugau Kolumbijoje. Kadangiėjau į privačią amerikiečių mokyklą, atrodė natūralu, kad studijuoti reikėtų Kalifornijoje, kur gyveno mamos šeima ir kur pati buvau gimusi. Pradėjau mokytis Santa Monikos koledže politikos mokslus,

o vėliau Majamio universitete baigiau politikos mokslų ir tarptautinių santykių studijas. Prieš keturiolika metų apsigyvenau Coral Gabese, Majamio-Dade apygardoje. Skrydis iš Majamio į Kolumbiją trunka tik tris valandas, tad dažnai skraidau aplankyti savo tėvų ir jaunėlio brolio Vyčio.

Kolumbijoje lietuvių nėra itin daug, bet, ko gero, Majamyje jų dar mažiau?

Taip, Kolumbijoje lietuvių bendruomenė mažytė, bet vis tiek susitinkame švęsti lietuviškų švenčių. Tačiau žinau, kad ir Majamyje yra įdomių lietuvių grupelė, tiesiog dėl laiko stokos neturėjau progos su jais daugiau pabendrauti. Tačiau „Facebook’u“ bendrauju su daug draugų – trečiosios kartos lietuvių, tokių kaip aš, iš Argentinos, Venesuelos ir tos pačios Kolumbijos bei Lietuvos.

Užsiminei, kad lietuviška kultūra buvo neatsiejama jūsų auklėjimo dalis. Gal galėtum daugiau papasakoti apie tai, kokias lietuviškas tradicijas puoselėjote šeimoje?

Mama tikrai pasirūpino kuo tvirčiau įskiepyti mums

lietuviškas tradicijas. Mes iki šiol dažome velykinius margučius ir švęsdami Kalėdas laikomės visų lietuviškų papročių. Jos tiesiog nebūtų tikros Kalėdos, jei nebūtų tradicinių lietuviškų patiekalų bei ritualų. Pamenu, su tėvais net važiuodavome grybauti prie Neusa ežero, esančio netoli Bogotos. Ir nors nuo mažumės lankiau amerikiečių mokyklą, meldžiuosi tik lietuviškai, bet ne angliškai! Iki šiol jaučiamės tikrais lietuviais, besilaukiančiais lietuviškų tradicijų.

Užsiminei, kad jūsų šeima patyrė karo negandų, todėl ji kitokia. Papasakok, kokia gita jūsų šeimos istorija.

Mano mama iš Lietuvos išvyko apie 1944-uosius, būdama vos dvejų metų. Traukdamiesi nuo sovietų agresijos mano seneliai atsidadė Vokietijoje ir nuo

1944-ųjų iki 1947-ųjų gyveno Fuldoje ir Kuselyje. Kartu su kitais lietuviais galiausiai jie išplaukė į Pietų Ameriką. Tuomet mano mamytė kalbėjo tik lietuviškai ir vokiškai. Ji su seneliais atsidadė Venesueloje, kur mama ir užaugo. Būdama aštuoniolikos ji patraukė į JAV ir tapo Amerikos piliete.

Lietuvoje Ira viešėjo kartu su savo jaunėliu broliu Vyčiu

Majamis – gyvybės kupinas miestas, ištikus metus išsiskiriantis puikiu klimatu

Studijavai politikos mokslus ir tarptautinius santykius, kaip keliai pasuko į kiek kitokią profesinę sritį?

Domėjimasis teise, organizuotu nusikaltamumu ir terorizmu man visad nebuvo svetimas. Dar prieš įkurdama nuosavą kompaniją Majamyje ne vienerius metus dirbau tarptautinių tyrimų ir rizikų konsultavimo bendrovėje. Tuomet ir supratau, kad mano pomėgis tapo mano profesija, nusprendžiau, kad laikas kurti savo verslą. Skirtumas

Gyvenimas mane apdovanojo mama, kuri nepaisant nelengvų išbandymų, tekusių jos daliai, yra pozityviausias, gražiausias ir stipriausias žmogus, kokį man tik teko sutikti. Noriu ją nustebinti kelione į Lietuvą.

Galiausiai mamos šeima taip pat įsikūrė JAV. Koledže, kuriame mama mokėsi, ji susipažino su mūsų tėčiu. Gimus dviem vyresniesiems mano broliams ir man, mūsų šeima išsikraustė į Kolumbiją.

Įprasta manyti, kad pinigų plovimas, pinigų kontrabanda yra nusikaltimai, su kuriais turi kovoti valdžios institucijos, o ne privačios kompanijos. Tačiau esi viena įkūrėjų kompanijos, kuri siūlo paslaugas, susijusias su pinigų plovimo, terorizmo finansavimo ir panašių nusikaltimų prevencija bei išaiškinimu.

„Milersen LLC“ įkūrėme 2005 metais. Visame pasaulyje konsultuojame ir audituojame kompanijas pinigų plovimo, terorizmo finansavimo klausimais, kai joms privaloma turėti pinigų plovimo prevencijos programas pagal JAV, Europos Sąjungos aktus bei direktyvas. Daugiausia siūlome nepriklausomas audito paslaugas kaip prevenciją prieš pinigų plovimą, tačiau dirbame su įmonėmis ir po to, kai joms tenka atkurti gerą reputaciją po pinigų plovimo skandalų, padedame sureguliuoti savo veiklą taip, kad atitiktų įstatymus visais finansiniais klausimais. Taip pat organizuojame seminarus Kolumbijoje, Šveicarijoje ir Liuksemburge, rengiame mokymus, skaitome pranešimus konferencijose apie pinigų plovimą, terorizmo finansavimą, organizuotą nusikalstamumą.

tik tas, kad dabar paslaugas labiau pritaikome prie klientų poreikių. Mūsų kompanija remiasi pagarba ir geromis manieromis, savo klientams esame visada pasiekiami, nesvarbu, kur bekeliatume, visada atsakome į skambučius ir elektroninius laiškus.

Jūsų kompanijos tinklalapyje tavo pavadė parašyta Mickūnas su ilgąja ū. Matyt, Lietuva tau tikrai svarbi, jei net pasirūpinai lietuviška savo pavadė rašyba.

Mane užaugino nuostabus žmogus – mano mama. Ir nepaisant ispanakalbės aplinkos, kuri mus supa bei anglakalbio išsilavinimo, ji mums įskiepijo tvirtą lietuvišką pradą. Tikrai didžiuojusi savo lietuviška tapatybę, tad pavadė nerašymas lietuviškai būtų tarsi mano pačios mamos paneigimas!

Su savo jaunėliu broliu Vyčiu prieš keletą metų lankėtės Lietuvoje. Kokius įspūdžius parsivežėte?

Taip, su Vyčiu Lietuvoje viešėjome 2000-ųjų vasarą. Kelionė buvo kupina emocijų, mat mano seneliai mirė taip ir nespėję apsilankyti Tėvynėje. Be to, su broliu aplenkėme ir mamą, kuri taip pat svajoja nuvykti į Lietuvą, tad jaučiausi kažkiek kalta. Bet tiesiog jaučiau, kad reikia pasinaudoti proga ir skristi. Nuo pat pirmosios akimirkos Lietuvoje pasijutome kaip namuose. Mus tiesiog šokiravo, kad aplink visur girdėjo-

me kalbant lietuviškai, o iškabos irgi buvo lietuviškos. Juk užaugome toli nuo Lietuvos, tad pamatyti kavinės ar parduotuvės pavadinimą, užrašytą lietuvių kalba, buvo fantastika. Mums augant, Lietuva atrodė tarsi kažkokia pasaka palyginti su realybe, kurioje kasdien gyvenome. Daugiausia laiko praleidome Vilniuje, nors trumpai apsilankėme ir Kaune. Visi su mumis elgėsi maloniai, droviai šypsodavosi išgirdę mus kalbančius lietuviškai, o mes jautėmės priklausą tai gražiai šaliai, su kurios dalyte širdyje buvome užauginti. O išvažiuodami dalytę savo širdžių palikome Lietuvoje...

Teko girdėti, kad planuojate vėl atvykti į Lietuvą, tik šįkart su savo mama.

Gyvenimas mane apdovanojo mama, kuri, nepaisant nelengvų išbandymų, tekusių jos daliai, yra pozityviausias, gražiausias ir stipriausias žmogus, kokį man tik teko sutikti. Noriu ją nustebinti kelione į Lietuvą. Esu tikra, kad tai būtų nepamirštama ir sudėliotų daug taškų ant *i*. Būtinai aplankytume dar kelis likusius gyvus giminaičius ir tiesiog žvalgytumėmės po Vilnių. Mano mamai kartu su broliais priklauso smaragdų bendrovė „Emeraldbury“. Jie savo klientų turi visame pasaulyje ir pastaruoju metu savo tinklalapį verčia ir į lietuvių kalbą. O mama yra brangakmenių ir juvelyrikos dizainerė, tad esu tikra, kad jai būtų įdomu užsukti į ne vieną gintaro ir juvelyrikos parduotuvę.

Gyveni Majamyje, kuris visame pasaulyje garsėja naktiniu gyvenimu. Pati irgi įsitrauki į naktines pramogas ar visgi laisvalaikio mėgsti veikti ką kita?

Majamis tikrai labai gyvybingas, judrus miestas, garsėjantis savo kultūrine įvairove, visus metus besitęsiančia vasara ir nepakartojamu naktiniu gyvenimu. Tačiau tai taip pat miestas, kuriame yra Adrienne Arsht vaizduojamojo meno centras, kuriame galima stebėti puikius baletus ir operas. Majamyje taip pats stovi „American Airlines“ krepšinio arena, o Wynwoode ir Coral Gablese gausu meno galerijų. Ir nors aš visad pasirengusi sudalyvauti vakarėlyje, visgi labiau mėgstu leisti laiką su šeima ir draugais. Rytai man patinka bėgioti, o savaitgaliais stengiuosi ištrūkti į paplūdimį, kur mėgaujuosi saule, lengvu vėjeliu palmių apsuptyje. Juk tuo nesinaudoti, kai viskas taip arti, būtų tikra nuodėmė! **PL**

ŠVEICARIJA – LIETUVIŲ LITERATŪROS OAZĖ

Susitikimas su V. Papieviu buvo suplanuotas dar ankstyvą pavasarį

Kai manęs kas nors paklausia, kaip galėčiau apibūdinti Šveicarijos lietuvius, atsakydama visuomet pabrėžiu, kad jie yra literatūrą ir poeziją mėgstantys žmonės. Kitaip juk neturėtume palyginti negausioje Šveicarijos lietuvių bendruomenėje (ŠLB yra 140 narių, iš viso Šveicarijoje gyvena šiek tiek daugiau nei 1000 lietuvių) dviejų sėkmingai Ciuriche ir Bazelyje veikiančių literatūros klubų.

Virginija Siderkevičiūtė

Ciuricho lietuviškų knygų klubas buvo įkurtas 2001 metų kovo 30 dieną, dalyvaujant rašytojui Jurgiui Kunčinui, ir šių metų kovo mėnesį šventė 10 metų jubiliejų. Nuo pat susikūrimo klubui vadovauja ŠLB pirmininkė Jūratė Kaspersen (Caspersen). Per šį netrumpą gyvavimo laikotarpį klubo renginiuose dalyvavo gausūs būrys literatų bei menininkų iš Lietuvos. Viešnagių metu pristatoma ne tik svečių kūryba, bet daug diskutuojama apie šiuolaikinę lietuvių literatūrą ir jos kūrėjus. Iš pradžių pas mus atvykdavo pavieniai rašytojai, po to pradėjome organizuoti grupines viešnages ir

tautinės kultūros sklaidos projektus. Turėjome garbės Šveicarijoje klausytis Dovilės Zelčiūtės, Aldonos Ruseckaitės, Kristinos Sabaliauskaitės, Jurgio Gimberio, Petro Venclovos, Ritos Vinciūnienės, Alekso Dabulskio, a. a. Juozo Jasaičio, Eugenijaus Ališankos, Laimono Inio ir kitų.

Su laiku įsidrąsinome lietuvių literatūrą pristatyti ir Šveicarijos publikai. Pirmoji lietuvių rašytoja, kurios kūryba skaityta Ciuriche vokiškai, buvo Jurga Ivanauskaitė. Ji žinojo apie šį renginį, bet jau nebevažiavo.

Pernai aktyvios bendruomenės narės Eglės Kačkutės iniciatyva Ženevoje viešėjo Kornelijus Platelis, Alvydas Šlepikas, Daiva Čepauskaitė bei Aidas Marčėnas. Jų kūryba prancūzų kalba galėjo žavėtis ne tik Ženevos rašytojai, bet ir plačioji visuomenė.

Šių metų kovo mėnesį, minint Ciuricho lietuviškų knygų klubo 10 metų jubiliejų, ciurichiečiai kartu su XXVII Knygos mėgėjų draugija ir Lietuvos universitetų moterų asociacija (LUMA) suorganizavo Šveicarijoje literatūrinę konferenciją „Laiko ženklai kultūros istorijoje“. Visas svečių autobusus

Glaudus bendravimas su kūrėjais, leidžia užsienyje gyvenantiems lietuviams neatitrūkti nuo Lietuvos kultūros, jos kūrėjų ir žingsniuoti koja kojon su šiuolaikine lietuvių literatūra.

buvo ne kas kita, kaip, vienos dalyvės žodžiais tariant, „mobili Kultūros akademija“. Klausantis daugiau kaip dešimties pranešimų įvairiais lietuvių kultūros ir literatūros klausimais, buvo galima tik patvirtinti, kad kultūra, literatūra ir kalba buvo ir išliks fundamentiniu pagrindu, siejančiu lietuvius, nesvarbu, kur jie begyventų pasaulyje.

Dalyvaudama Ciuricho literatūros klubo veikloje, šių eilučių autorė pastebėjo, kad Bazelio lietuviai ne visada suranda laiko važiuoti į literatūrinius renginius Ciuriche. Taip ir kilo idėja suburti literatūros mylėtojus į Bazelio literatūros klubą. Nors klubui tik pusantrų metų, jo vakaronėse dalyvavo jau nemažai Lietuvos rašytojų – klubo krikštamotė Dovilė Zelčiūtė, Donaldas Kajokas, Sara Poisson ir Skaidrius Kandratavičius. Toks glaudus bendravimas su kūrėjais leidžia užsienyje gyvenantiems lietuviams neatitrūkti nuo Lietuvos kultūros, jos kūrėjų ir žingsniuoti koja kojon su šiuolaikine lietuvių literatūra.

Mus taip pat domina lietuvių rašytojai, gyvenantys užsienyje. Akivaizdu, kaip jų kitokio gyvenimo patirtis papildo ir išplečia lietuvių literatūros ribas. Susitikimai su jais būna ne tik bendros kultūrinės platformos suradimas, bet ir diskusijos apie užsienyje gyvenančių lietuvių gyvenimo realijas, jų nutolinimą ar, atvirkščiai, pernelyg emocinį priartėjimą prie Lietuvos. Vienas tokių susitikimų įvyko rugsėjo mėnesį.

Rudeniniam šių metų literatūros klubo sezono atidarymui Bazelio literatūros klubas pasikvietė rašytoją, žurnalistą bei vertėją Valdą Papievių iš Paryžiaus. Metų pradžioje susisiekėme su rašytoju ir labai nudžiugome, kad jį sudomino kvietimas atvykti į Bazelį. Po to sekė dar keletas smagių naujienų – romanas „Eiti“ buvo išrinktas į geriausių 2010 metų knygų penketuką, Lietuvių kalbos ir tautosakos institutas knygą išrinko kūrybiškiausia metų knyga, o pavasarį romanas laimėjo ir Liudo Dovydeno premiją. Gal ir gerai, kad su autoriumi dėl būsimo kūrybos vakaro dar buvo kalbėta tada, kai jo romanas nebuvo taip gerai žinomas Lietuvoje – po

visų šių įvertinimų gal net nebūtume drįsę kalbinti rašytojo atvykti į Šveicariją.

Daugelis susirinkusių į literatūrinį vakarą su rašytoju V. Papieviu prisipažino, kad buvo suintriguoti neįprasto romano pavadinimo. Negana to, šiandien, kai visas pasaulis skuba, bėga, vėluoja, romano herojus eina niekur lyg ir neskubėdamas, netgi netrokšdamas kažkur nueiti, o ir lėtai besirutuliojantis siužetas lyg norėtų sustabdyti pašėlusį bėgimą, išmokyti eiti per gyvenimą lėčiau. Rašytojas pasakojo, kad daugelis skaitytojų stebisi, kodėl pavadinimui paimta veiksmazodžio bendratis. Toks pavadinimas jam atrodęs tinkamiausias romanui, jis nenorėjęs niekam nieko primesti, nenorėjęs knygos pavadinti „Eik“ ar „Eikite“. Pasirinkta neutraliausia forma, kiekvienam paliekama pačiam apsispręsti.

Skaičiusieji romaną pritarė, kad šis iš pirmo žvilgsnio ramus, tylus romano herojaus ėjimas yra apgaulingas. Jis kartais panašėja į audrą, kuri siaučia jo viduje, bet išoriniam pasauliui yra matoma tik judėjimo, neskubraus ėjimo forma. Ėjimas lyg nusiramimas ar vaistas, gydantis nerimtančią, sužeistą bei ieškančią sielą. „Eiti – tai mano namai“, – sako romano herojus.

Vos tik sustoji ir imi manyti, kad įsikūrei, pasiekei tikslą, gyvenimas praranda vieną iš svarbiausių egzistencijos dimensijų, nes „įsikūrus, namai prarandami“.

Jo namai yra veiksmas, ir jie yra „tikresni už namus, turinčius pamatus, stogą, sienas“. Eiti, autoriaus žodžiais tariant, yra nerimo gyventi išraiška. Kol jį jauti, t. y. kol eini, tol gyveni. Vos tik sustoji ir imi manyti, kad įsikūrei, pasiekei tikslą, gyvenimas praranda vieną iš svarbiausių egzistencijos dimensijų, nes „įsikūrus, namai prarandami“. Taip gali nutikti bet kam. Jei, tarkim, menininkas išgarsėja, piešia tik tokius paveikslus, kokių nori užsakovai, nebekuria nieko naujo – jis jau įsitaisė, nebejaučia poreikio eiti toliau.

Skaitant romaną, daugelis vakaro dalyvių atkreipė dėmesį į jame dažnai minimą Honkongo režisieriaus Wong Kar-Wai

filmo „In the mood for love“ muziką. Valdas prisipažino, kad ji buvo pasirinkta neatsitiktinai. Ši muzika, išgirsta švenčiant gimtadienį pas bičiulius, nuvedusi jį romano keliais. Lyg užhipnotizuotas jis klausėsis jos visą vakarą, pasiskolinęs įrašą, namuose besiklausydamas parašęs ne tik pirmąjį sakinį, bet vėliau ir visą romaną. Muzika stygavo romano ritmą, rutuliojo vienus sakinius iš kitų. Knygoje, kaip ir filme „In the mood for love“, į nedalomą visumą susilieja bliuzas, nostalgija ir nevilts. Anot autoriaus, jam nebuvo per daug svarbus siužetas, jam labiau rūpėjo perteikti būties nuotaiką, sukurti muzikoje išgirstą atmosferą. Galbūt dėl to dauguma kritikų atkreipė dėmesį į romano muzikalumą bei poetiškumą. Sakiniai, nors kartais labai ilgi, bet tikslūs, neperkrauti nereikalingomis detalėmis.

Užklaustas apie rašymo procesą, autorius sakė, negalys rašyti laikydamasis griežtos dienvokės. Kartais poreikis rašyti jį užklumpa kažkur išėjus, dėl to jis nešiojasi su savimi užrašų knygutę. Valdas Papievis prisipažino negalys tiksliai pasakyti, kiek užtruko romano rašymas. Mintyse romanas buvo pradėtas rašyti jau prieš daugelį metų, pats rašymo procesas užtruko maždaug 1,5–2 metus. Pasiteiravus, kiek romane yra asmeninių išgyvenimų, rašytojais paslaptinai atsakė, kad Provanse viskas taip ir vyko... bet besišypsodamas pridūrė: „Ir niekas taip nevyko“. Nors visi romano hero-

jai turi prototipus ir, jei jie turėtų galimybę romaną skaityti (jie yra prancūzai, todėl kol romanas neišverstas, tai negresia), jie savęs neatpažintų. Asmeninė patirtis, išgyvenimai yra taip transformuoti, kad nebeturi nieko bendro su realybe.

Pokalbį su rašytoju V. Papieviu lydėjo nostalgija, dvelkianti „In the mood for love“ filmo melodija. Skirstėmės nenoromis, bet per daug neliūdėjome. Mes jau žinojome, kad panašių vakarų bus ne vienas – nesvarbu kur – Bazelyje ar Ciuriche. Žinojome ir tai, kad mus lankantys kūrėjai nėra atsparūs ne tik Šveicarijos grožio, bet ir Helvecijoje gyvenančių lietuvių žingeidumo infekcijai. **PL**

Z. Čepaitė
nesižavi
emigrantų
sėkmės
istorijomis

Z. Čepaitė: Naiviai maniau, kad būsiu paskutinė EMIGRANTĖ IŠ LIETUVOS

Žurnalistė ir rašytoja Zita Čepaitė prieš penkerius metus susikrovusi lagaminą išvyko į Jungtinės Karalystės sostinę Londoną. Prieš tai ji atsisakė kultūros ministro patarėjo pareigų.

Praėjus tiems penkeriems metams, ji pristato naują savo knygą pavadinimu „Emigrantės dienoraštis“. „Knygoje daug neherojiškos kasdienybės – apie namus, kuriuose gyvename, apie parduotuves, kuriose apsiperkama, apie suktybes, su kuriomis susiduriama, apie pažadus, kurie netesimi, ir iliuzijas, kurios žlunga“, – trumpai savo naujausią kūrinį apibūdina Z. Čepaitė. Bet šis interviu ne tik apie naująją knygą, bet ir apie pačios autorės ir aplink gyvenančių lietuvių kasdienybę daugiakultūriame Londone, tapusiam tokiu artimu, bet kartu ir tolimu daugeliui lietuvių.

Kiek laiko jau gyvenate Anglijoje? Ar šiandieną nesigailite, kad išvykote iš Lietuvos?

Beveik simboliška – nuo mano išvykimo praėjo penkmetis, lygiai prieš tiek metų rugsėjo vidury atsidūriau su lagaminu ir dviem dideliais krepšiais Viktorijos autobusų stoty. Buvo toks pat kaip ir šiomet šiltas ir sausas ruduo.

Jau išmokau nesigailėti dėl nieko, ką padariau. Kartais apgailestauju dėl to, ko nepadariau, bet ir tie apgailestavimai ateina tik vyno išgėrus ir ėmus svajoti, kad mano gyvenimas galėjo būti penkis kartus geresnis nei yra. Bet kai išsipagirioji ir pamąstai, kad galėjo būti ir penkis kartus blogesnis, tada skubiai susitaikai su tuo, kas yra.

Kaip per tuos metus, kol gyvenate užsienyje, keitėsi lietuviai emigrantai? Ar matote ryškių skirtumų tarp anksčiau ir dabar išvykusių?

Nesu linkusi pulti į absoliučius apibendrinimus ir išvadas, palieku tai daryti tiems, kas turi daugiau talento ir pasitikėjimo savimi. Pasidalinsiu grynai subjektyviais pastebėjimais – norit – tikėkit, norit – ne. Mano pastebėjimais, trečiąja vadinamą emigrantų bangą galima skirstyti į kelias bangeles. Tie, kas išvyko dar Lietuvai neįstojus į Europos Sąjungą, išvyko tikrai iš vargo, dėl to, kad Lietuvoje dėl vienų ar kitų priežasčių jiems nebuvo įmanoma pragyventi. Jau Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą ir JK atvėrus sienas imigrantams iš Rytų Europos, suskato važiuoti tie, kas turėjo drąsos ir ūpo išbandyti kažką naujo. Kas važiuoja dabar? Kurį laiką aš naiviai maniau, kad būsiu paskutinė emigrantė

iš Lietuvos. Bet per tuos penkerius metus, kiek aš Anglijoje, į šią šalį turbūt atvyko daugiau lietuvių nei čia buvo jų iki man atvykstant. Tai galima tik įsivaizduoti mano neapbrėptamam naivumui laipsniui. Na, o išvyksta, ypač pastaraisiais ekonominio sunkmečio metais, tie žmonės, kuriems išvykimas iš Lietuvos tam tikra prasme yra desperatiškas veiksmas, kad blogiau nei Lietuvoje nebus. Žinoma, nemažai atvyksta jau prisigraibę žinių apie čia galimas gauti paramas ir pašalpas, tai irgi atrodo patrauklu, bent iš pirmo žvilgsnio.

Teko girdėti, kad turite minčių grįžti į Lietuvą, ar tai tiesa?

„It depends“, kaip sako anglai. Niekada nesakiau, kad negrįšiu, bet turint omeny mano godumą gyvenimiškai patirčiai – man įdomu išmėginti dalykus, kurių nesu patyrusi – galimybių daugiau, bent kol kas, matau Anglijoje. Lietuvoje labai greitai viskas susirikiavo į atitinkamus stalčius, susidėjo vieno ar kito asmens reikšmingumo bei jo vietos visuomenėje žymekliai, ir liko nedaug erdvės netikėtumams ir įvairovei.

Net ir trumpam sugrįžusi į Lietuvą, sugebate patraukti visuomenės dėmesį. Po garsiojo įvykio su varške, kai apsauga neleido į renginį neštis varškės, internete net susikūrė ironiška „Nacionalinė varškės valgytojų gynimo asociacija“. Ką pati manote apie tai?

Smagu. Va tai buvo tikrai netikėta. Ir su daugybe keisčiausių situacijos interpretacijų. Gaila, kad paskui viskas nusirito į įžeidinėjimų liūną ir siūlymų savo pavardę pasikeisti į Varškytę. Tiesą sakant, nors kai kurie komentarai ir pasisakymai buvo gana užgaulūs, visgi žiūrėkit, kokia kūrybine energija staiga užplūdo žmonės – Kaušpėdas sukūrė bent dvi dainas, nupiešta gausybė plakatų ir ar pora šimtų lipdukų varškės tema. Netikėtų proveržių Lietuvoje irgi gali būti, ir tai rodo tam tikrą laisvėjimą. Tik šiek tiek gaila, kad šitas didžiulis energijos antplūdis buvo nukreiptas į tai, kad būtų ginama jų pačių nelaisvė, t. y. klusnus susitaikymas su apsaugininkų galia ir jų nustatytomis taisyklėmis.

Šiuo metu pristatote savo naują knygą „Emigrantės dienoraštis“. Pavadinimas

pakankamai aiškus, ar knygoje bus aprašytos jūsų dienos emigracijoje?

Mano dienų į tą dienoraštį nemažai sudėta. Patirtis, pastebėjimai, kasdieniškos situacijos. Bandžiau užčiuopti tai, kas vadinama slaptuoju emigrantų gyvenimu, kuomet nelabai giriamasi, ką bandoma nutylėti, nuslėpti ne tik nuo kitų, bet ir nuo savęs.

Apie ką bus knyga?

Kokios temos joje bus gvildinamos? Ar ji bus aktuali tik emigrantams, ar ketinantems emigruoti, ar ir kitiems skaitytojams?

Iš tikrųjų knygoje daug neherojiškos kasdienybės – apie namus, kuriuose gyvename, apie parduotuves, kuriose apsiperkama, apie sukybes, su kuriomis susiduriama, apie pažadus, kurie netesimi, ir iliuzijas, kurios žlunga. Ir apie kasdienę pastangą įsikibti į šitą naują erdvę ir iš naujo susikurti savo gyvenimą.

Knygoje gana skeptiškai kalbate apie savo ir kitų lietuvių emigrantų patirtį Jungtinėje Karalystėje. Kokios didžiausios nesėkmės, apie kurias teko girdėti, ar kokie didžiausi kę tik atvykusių emigrantų nusivylimai?

Patekti į pažadus žarstančių apgavikų ir sukčių spąstus – tai vienas iš dalykų, su kuriais susiduria daugybė atvykėlių. Apie tai kalbu ir savo knygoje. Vienas didžiausių ir dažniausiai pasitaikančių nusivylimų – tai nusivylimas savo tautiečiais. Liūdna, bet taip yra. Ar teko susidurti su išeivių sėkmės istorijomis? Sėmės istorijų nemažai, jas masiškai tiražuoja lietuviškos televizijos. O tai, kas masiškai tiražuojama, man asmeniškai nėra labai įdomu.

Kaip apibūdintumėte šiandieninės Lietuvos požiūrį į svetur dirbti išvykusius žmones?

Kalbant apibendrintai – tikrai simpatiški žmonės. Susiradau daug naujų draugų. Yra nemažai tokių, kurie tiesiog sugeria naujus dalykus ir pritaiko juos savo gyvenime. Tampa mažiau susirūpinę dėl to, kas ką pagalvos ir kaip aš atrodau. Labiau atsakingi už save ir labiau

savimi pasitikintys, nes kai išvažiuoji į kitą šalį ir ten neprაžūni, pasitikėjimas savimi atsiranda savaime, be jokių pasitikėjimo ugdymo metodikų. Gana stipriai įsikibę į savo lietuviškas šaknis ir gana kritiškai aplinkai, kurioje gyvena.

Jau išmokau nesigailėti dėl nieko, ką padariau. Kartais apgailestauju dėl to, ko nepadariau, bet ir tie apgailestavimai ateina tik vyno išgėrus ir ėmus svajoti, kad mano gyvenimas galėjo būti penkis kartus geresnis nei yra.

Rašote, kad gyvenant kitoje šalyje, keičiasi tarpusavio bendravimo normos, vyro ir moters santykiai. Kas tai lemia – didesnis atvirumas pasauliui ar, atvirkščiai, atsiradusi socialinė izoliacija ir atsiskyrimas nuo įprastos aplinkos? Čia komplikotas klausimas. Yra daug sudedamųjų dalių ir plius tam tikras patirties ir įpročių šleifas iš Lietuvos. Kalbant apie lyčių santykius, iš tikrųjų stipriai pasi-

keičia pozicijos. Lietuvoje vyrai turi daugybę privalumų vien dėl to, kad jų daug mažiau nei moterų ir dėl jų moterys turi konkuruoti. Londone situacija pasikeičia, moterys apsižvalgo ir ypač tos, kurios simpatiškesnės ir jaunesnės, iš karto neria į platesnius vandenius, kur pasirinkimas gali būti įvairesnis. Jos dar Lietuvoje buvo išmokusios konkuruoti dėl vyrų, tad šias savybes puikiai išnaudoja naujoje erdvėje. Vyrukams Lietuvoje konkuruoti nelabai reikėdavo, užtekdavo palaukti, kol prisirpusi uoga pati nukris į rankas. O Anglijoje šituos įpročius lietuviams vyrukams jau reikia keisti. O juk geriau turėjus, pereiti prie blogesnių sąlygų visada labai sunku. PL

LIETUVAITĖ AUKLĖJA mažuosius vokietukus ir... jų tėvelius

Silvija Čėplaitė

Iš Lenkijos lietuviško krašto, Punsko miestelio kilusi, Vilniuje studijas baigusi ir dabar Vokietijos finansų sostine vadinamame Frankfurte prie Maino gyvenanti Silvija Čėplaitė su „Pasaulio lietuvių“ skaitytojais dalijasi savo darbo patirtimi vokiečių vaikų daželyje.

Tiesą sakant, nesu pratusi rašyti apie save, tuo labiau apie savo darbą, bet šį kartą pasinaudosiu galimybe ir pasidalinsiu mintimis bei išpūdžiais iš savo kaip socialinės pedagogės darbo viename Frankfurto prie Maino vaikų darželių.

Rinkdamasi studijų kryptį niekada negalvojau, kad galų gale teks dirbti su mažais vaikais, o juolab – užsienyje, kita kalbėje aplinkoje.

LIETUVA – SVARBIAUSIA, BET DIRBTI NORIU VOKIETIJOJE

Baigusi Punsko Kovo II-osios licėjų žinojau, kad studijuosiu tik Lietuvoje. Ketveri studijų metai Lietuvos sostinėje buvo patys turiningiausi ir labiausiai pamokantys. Tačiau aš visuomet žinojau, kad gyventi ir dirbti noriu Vokietijoje. Kodėl? Dėl išsivysčiusios švietimo sistemos, dėl žmonių gyvenančių ten, dėl vyraujančios tvarkos, dėl galimybės tobulėti ir plėsti savo žinias socialinėje

srityje. O kaip tėvynė Lietuva? Lietuva man visuomet buvo pasakų šalis, kur močiutės kepa skanią naminę duoną, laukai nudažyti auksiniais rugiais, o Čiurlionis seka pasakas savo tapyboje. Niekada neturėjau atsiveikimo problemų su Lietuva, nes ji visuomet man buvo ir bus pati svarbiausia šalis. Bet šį kartą ne apie ištikimybę Lietuvai, tradicijoms ir kultūrai kalbėti noriu, o apie mano, lietuvių, gimusias ir užaugusias Lenkijoje, patirtį dirbant socialinės pedagogės darbą svetimose, kaip daug kas Vokietijoje sako, Angelos Merkel šalyje.

DARBAS – PER DVI SAVAITES

Rinkdamasi darbo vietą, taikiau į mažas švietimo įstaigas, kitaip sakant, į vadinamuosius mažuosius privačius darželius. Po dviejų savaičių įtemptų paieškų radau dabartinę darbo vietą, žaliajame Frankfurto rajone – Nordende (Nordend). Darželio patalpos nedidelės, maža grupė, tik dvidešimt vaikučių, kurių amžius svyruoja nuo 3 iki 6 metų. Kartu su manimi dirba diplomuota socialinė pedagogė ir kolega, baigęs auklėtojo mokslus. Darbo sąlygos fantastiškos ir, nors kartais ne viskas vyksta, kaip buvo suplanuota, kiekviena diena atneša vis naują patirtį. Manau, kad mūsų savaitės darbo planas nesiskiria nuo analogo Lietuvos darželiuose. Vykdomė įvai-

rius projektus, pavyzdžiui, sveikos mitybos, skirtingų profesijų, įvairių tautų, muzikos ir t. t. Kadangi darželis miesto viduryje, kiekviena išvyka į gamtą sukelia vaikams didelių įspūdžių. Vienas paskutinių projektų „Obuolys – nuo sėklos iki sulčių spaudimo“, vykęs visus metus, vaikams patiko labiausiai. Tačiau vien pramogomis, projektais ir rankų darbais darželis negyvuoja. Turime ir kitokio darbo. Darbo su tėvais, problemų turinčiais vaikais, globalizacija ir teorijomis, kurias ne visada galime praktiškai pritaikyti.

SUPLANUOTA VAIKYSTĖ

Kaip ir minėjau, darželį, kuriame dirbu, lanko dvidešimt vaikučių. Jie kilę iš devynių skirtingų šalių. Tai reiškia, kad mano auklėtiniai yra iš devynių skirtingų kultūrinių, tradicinių ir vertybinių aplinkų. Kas vienam svarbu, kitam visiškai neturi jokios reikšmės. O kultūrinė vaikų patirtis bei tradicijos pirmiausia sietinos su jų šeima. O tai – su pačia sunkiausia mano darbo dalimi – tėvais. Ne paslaptis, kad Vokietija yra šalis, kurioje šeimos yra kuriamos labai vėlai: pirmiausiai – karjera, po to – visa kita. Vaikai gimsta, kai moteriai būna jau maždaug 30 metų. Ir čia prasideda įdomūs mano darbo su tėvais niuansai. Didžiausia problema – tėvams sunku susitaikyti, kad mažiausiai dešimčia metų jaunesnė, ne vokiečių, užsienietė pedagogė bando aiškinti auklėjimo metodus, taisyti jų požiūrį į vaikui svarbius dalykus ir, blogiausia, pripažinti, kad kai kur auklėdami jie suklydo. Šį darbą dirbu dvejus metus ir vis stebiuosi, kad kai kurie suaugę žmonės, turintys vaikų, kartais nesugeba suprasti, jog jų vaiko gerovė yra svarbiau už jų pačių norą būti pavyzdiniais tėvais. Privalomas muzikos, baletų, teniso, teatro grupės lankymas nepadarys vaiko laimesniu, jeigu jis to nenori. Pavyzdžiui, ketverių metų berniukas, tėvas dirba, motina rūpinasi šeima. Vaikas darželyje praleidžia po 9 valandas per dieną (5 dienos per savaitę). Po darželio jis lanko muzikos, choro ir sporto grupes, ne dėl to, jog jis to nori, bet dėl to, kad tėvai to iš jo reikalauja. Jis turi būti pats geriausias visose srityse. Nereikia televizijos, nei laikraščių, nei psichologinių knygų, kad nuspėtum to berniuko tolimesnį gyvenimą. Kartais net pritrūksta jėgų ir noro aiškinti tėvams, kad ketverių metų vaikas nėra jie patys, jų

Silvijos auklėtiniai, kaip ir viso pasaulio mažyliai – labai kūrybingi

neišpildytos svajonės, o tik mažas berniukas ar mergaitė, norintis pažinti pasaulį, bet ne būti įmestu į skubantį pasaulį. Esu tikra, jog jam / jai daugiau džiaugsmo suteiks valanda šėlsmo vaikų žaidimo aikštelėje, negu mokymasis skaityti natas.

SU SAUSKELNĖMIS, BET JAU SU „IPAD'AIS“

Pamenu, man ir mano broliams pats smagiausias laiko leidimas būdavo žaidimai lauke. Prisigalvodavome įvairiausių – statėme gėlių parduotuves, kepėme pyragėlius iš smėlio, ir niekada nebuvo mums to per daug. Vaikystė – patys gražiausi prisiminimai, džiaugėmės, kad buvome išdykėliai vaikais. Tačiau mano auklėtiniai dažniausiai gali tik „pasigirti“, kad yra perkrauti popietiniais užsiėmimais arba sėdi prie kompiuterių, žiūri visagalį „Kempiniuką“ (televizorių turi beveik kiekvienas savo kambaryje). iksmenai,

Niekada neturėjau atsisveikinimo problemų su Lietuva, nes ji visuomet man buvo ir bus pati svarbiausia šalis.

spaidermenai, batmenai – jų idealai! Žinoma, tarp mažylių yra ir išimčių, vaikų, kurie laisvą laiką paprasčiausiai leidžia parkuose.

Studijų metais atlikau praktiką vienoje Vilniaus Žvėryno mokyklų, kurioje susidūriau su visiškai mokinių apatija, nenoru išklausti dėstomo dalyko. Iš dalies suprantu – naujas mobilusis telefonas ar nešiojamas

■ Socialiniai pedagogai – tai vaiko gerovės „advokatai“, kurie padeda vaikui įgyvendinti lygias galimybes į švietimą, užtikrina vaiko saugumą, šalina mokyklos nelankymo priežastis, padeda vaikui ugdyti socialinius gebėjimus, vykdo neįgiamų socialinių reiškiinių prevenciją, skatina socialinį aktyvumą.

kompiuteris su bevieliu internetu paaugliui gali būti kiek įdomesnis negu mokymasis ar žmogiškasis bendravimas. Kodėl apie tai rašau? Mane stebina, kad tai, su kuo teko susidurti atliekant praktiką su paaugliais mokykloje, šiais laikais jau nesvetima ir mažiems vaikams. O juk jie dar net negeba taisyklingai kalbėti, kai kurie iš jų naktį dar mūvi sauskelnes, bet apie kokį nors naują technikos išradimą išmano daugiau nei aš. Nežinau, ar čia kaltas tėvų noras iš anksto pripratinti mažuosius prie šiuolaikinio greito pasaulio, ar tai tiesiog būdas turėti ramybę, kai vaikas kompiuteriniame žaidime šaudo dinosaurus. Prisimenu, kaip vienas tėvelis nesugebėjęs susitvarkyti su sūnumi pasidžiaugė: „Ačiū dievui, kad yra iPad'ai“.

KADA NORS JIE IŠMOKS UŽSIRIŠTI BATUS...

Žinau, kad išvardintos problemos yra tik mažas akmenėlis jūros dugne, ir tai tik mano profesinės veiklos pradžia. Nedirčiau šio darbo, jeigu jis man neteiktų teigiamų emocijų. Nemanau, kad pedagogo darbas yra vien sunkus, stresą keliantis užsiėmimas, nors daug kas mėgsta būtent taip padejuoti. Projektai, kuriuos vykdomė su vaikučiais, piešiniai, kurie puošia mano buto sienas, viltis, kad tas labiausiai išdykęs vaikas kada nors nusiramins arba išmoks užsirišti batus, yra patys gražiausi dalykai. Tikiu, jog kiekvieno žmogaus profesinėje veikloje, nesvarbu, kuo jis dirba – traukinio mašinistu, kasininke, ministro patarėju – yra dienų kai sudvejojama savo specialybės pasirinkimu. Tokių dienų ir mano gyvenime būta, ne dėl kalbos barjero, nes jis po kelių mėnesių dinga, ne dėl tėvų, turinčių sunkumų susitaikyti su mintimi, kad juos kartais gali pamokyti jaunesnis žmogus, o dėl socialinio pedagogo statuso visuomenėje. Bet tie pamąstymai kitą kartą. PL

Marija save laiko pasaulio vaiku

Gražiausiai žydi būdama užsienyje

Jai TIK dvidešimt šešeri, o ji sako, kad NET dvidešimt šešeri. Jei artimieji sako, kad visko turėti negali, o ji tuo ne tik abejoja, bet ir tiki, kad jai tikrai turėtų pasisekti. Ji jau spėjo pagyventi Nyderlanduose, Monake ir Jungtiniuose Arabų Emyratuose, tačiau svajoja apie Niujorką, į kurį traukia šio miesto gyvenimo greitis. Kad artimiesiems būtų ramiau, ji be širdžiai artimos fotografo specialybės dar įgijo politologo diplomą, nors iki šiol labiausiai patikusiu darbu vadina lėktuvo palydovo, kaip pati sako, „boeingų“ ir „fokerių“ respublikose. O interviu derinimas ir rengimas vyko jai, Marijai Kavaliauskaitei, keliaujant iš Dubajaus į Monaką, vėliau Amsterdamą, ir dar ji žadėjo apsilankyti Lietuvoje, o po to skristi į Indiją.

Deimantė Dokšaitė

Lėktuvo palydovo darbas neretai laikomas tokiu romantišku. Ar toks iš tikrųjų yra? Daug kam šis darbas, matyt, atrodo romantiškas, todėl, kad lėktuvas visiems yra tarpinė stotelė. Keleiviai gyvena prieš ir po skrydžio, o lėktuvo palydovai gyvena nuo skrydžio pradžios iki pabaigos. Debesys, žydra spalva, išjungti telefonai, slėgis, deguonies trūkumas, kostiumėliais pasi-

puošusios moterys (ir vyrai)... Jei panašią aplinką galima būtų sukurti biure, manau, tai irgi būtų romantiška.

Iki šiol prieš skrydį visuomet nuperku saldainių dėžutę įgulai, nes išties žinau, koks sunkus yra šis „romantiškas“ darbas. Keleiviai mato 10 proc. to, ką lėktuvo palydovai daro lėktuve, kiti 90 proc. yra lygiai toks pat darbas, kaip ir visi kiti rimti

darbai. Šis darbas reikalauja susikaupimo, disciplinos, komandinio darbo, atsakomybės, drąsos ir daug neišsenkančios energijos. Šiame darbe neužtrenksi durų iš kitos pusės ir neišeisi „pakvėpuoti grynu oru“ ar surūkyti cigaretės, reikalui esant, neiškviesi policijos, greitosios ar gaisrinės. Nepaliepsi sustoti ar tučtuojau leistis žemėn. Dirbdamas lėktuvo palydovu labai daug sužinai apie save ir apie kitus. Lėktuvas – atskira respublika, kurioje visiškai nepažįstami žmonės yra siejami kelionės tikslo.

Dieve mano!.. Netinkamas šitas klausimas (juokiasi – aut. past.), galėčiau tris dienas pasakoti nesustodama.

Tiesą pasakius, tai ne darbas, tai gyvenimo būdas „boeingo“ ar „fokerio“ respublikoje, kur „supermoterys“ (ir vyrai) stumdo metalinius vežimėlius, plėšydamos pėdkelnes, gaivina sąmonę prarandančius žmones ir plačiai šypsosi keleiviams, už nugaros nešdamos deguonies balionus. Plečia venas avėdamos aukštakulnius, išlieka ramios bet kurioje situacijoje, visada žino, ką ir kaip daryti, nes lėktuvo gyvenime sekundės yra lemiamos. Čia lėktuvo palydovai akimirksniu gali tapti psichologais, slaugais, specialiaisiais agentais... Toks yra jų darbas. Romantiška? Pamėginkit patys... Tai pats mėgstamiausias iki šiol dirbtas darbas, nes dangus – tai liga, o skrydis – narkotikas.

Turbūt susidurdavai ir su keleiviais lietuviais. Kaip tokiais atvejais elgdavaisi? Skubėdavai pasisakyti esanti tautietė ar slapta klausydavai, ką jie kalba, ir tik paskui nustebindavai? Dirbau latvių oro linijose „Air Baltic“, tai būdavo, kad komandiruotės metu, kai skraidydavau iš Rygos, lietuvių keleivių būdavo mažiau. Būdavo, kad nustebindavau, būdavo, kad mane labai nustebindavo, nežinodami, kad lietuviškai suprantu (šypsosi – aut. past.).

Pastaruju metu kurį laiką praleidai Dubajuje. Tai, ko gero, egzotiškiausia vieta, kurioje teko gyventi? Papasakok, kaip ten atvedė keliai ir kuo ši vieta tau įsirėžė atmintin? Į Dubajų darbo tikslais mane išsiuntė „Naseba“ (verslo informacijos kompanija – aut. past.) – kompanija, kurioje pradėjau dirbti Monake. Tokiame mieste nesu buvusi ir, nors praleidau ten beveik tris mėnesius, iki dabar sunku pasakyti, ar patiko man Duba-

jus, ar ne. Labiausiai mano atmintin įsirėžę gyvenimo tempo greitis mieste ir dabar, būnant Monake, man jo be galo trūksta. Labai kontraversinis, kosmopolitiškas, konservatyvus ir kartu liberalus miestas. Gal, jei lyginčiau Dubajų su Europa, tai, manau, tas pat, kas lyginti striptizą su pilvo šoku. Iš esmės tas pats, gal tik Rytų kultūroje yra daugiau paslapties, ženklų, interpretacijos.

Iš pradžių vis stengdavaisi išvykti padirbėti bent vasarą, paskui dirbai Nyderlanduose, Monake. Kuo tas užsienis taip traukia? Ką ten randi, ko nėra Tėvynėje?

Kelionės man yra galimybė tobulėti ir augti. Kiekviena nauja šalis – lyg neperskaityta knyga. Lietuvoje viskas atrodo labai paprasta ir lengva, be to, visada sakau, kad esu „pasaulio vaikas“ (šypsosi – aut. past.). Tiesą pasakius, matyt, norėjosi susikurti savo „pridėtinę vertę“, dabar galiu rinktis, dėl to džiaugiuosi labiausiai.

Olandija, Monakas, Jungtiniai Arabų Emyratai, kiek žinau, netolimuose planuose ir Indija. Tai natūralus mobilumas, savęs ar ko nors paieškos, ar tiesiogėjimas paskui karjeros galimybes?

Tiesą pasakius, ilgą laiką nežinojau, ko noriu iš gyvenimo. Maitinau vidinį veiklos alkį – dirbti pradėjau jau būdama penkiolikos. Atvažiavusi į Amsterdamą atradau fotografiją, pusę metų dirbau fotografe, nebuvau pakankamai kantri, norėjosi visko iškart, tada nusprendžiau, kad geriausia turėti darbą, už kurį gauni pinigų, ir pomėgį, kuris maitina tavo sielą. Taip pasirašiau darbo sutartį su „Naseba“ Monake. Sutartis baigėsi. Turiu galimybę tęsti darbą Dubajuje, užimti kitas pareigas, turiu galimybę likti Monake, Amsterdame, Lietuvoje. Artimieji sako, kad niekada negali turėti visko. Tikiu, kad galiu. Šiuo metu mąstau apie tai, kad gyvenimas trumpas ir kad man jau dvidešimt šešeri. Tiesą pasakius, mąstau apie savo verslą, tad kelionės į Indiją tikslas – atsisėsti, atsikvėpti ir tikslingai eiti toliau. Mane domina labai daug dalykų ir juos visus esu pajėgi daryti, tad dabar tiesiog norisi pasirinkti geriausią variantą.

Kur norėtum gyventi?

Jau kelerius metus svajoju apie Niujorką (nors niekada nesu ten buvusi). Sutikti Dubajuje

■ *Prieš skrydį visuomet nuperku saldinių dėžutę įgulai, nes išties žinau, koks sunkus yra šis „romantiškas“ darbas.*

niujorkiečiai sako, kad tai, kas sieja šiuos du pasaulio miestus, yra jų greitis. Tai man Dubajuje patiko labiausiai, tad žiūrėsime.

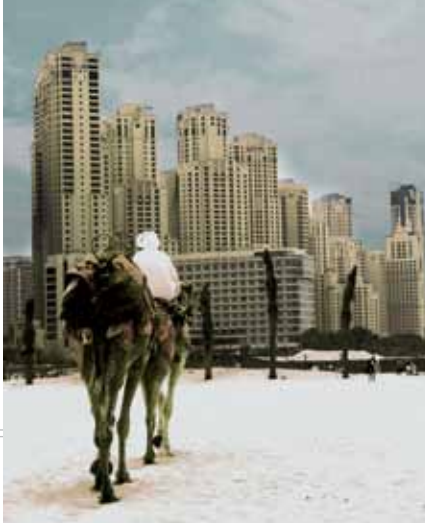
Ką manai apie tai, kas Lietuvoje, ypač viešojoje erdvėje, pavyzdžiui, politikų kalbama apie užsienin išvykstančius lietuvius?

Manau, kad Lietuva yra nuostabi šalis, išvykstantys iš Lietuvos žmonės taip pat įvairūs: apie vienus su pasididžiavimu rašo užsienio laikraščiai, apie kitus susiėmę už galvos galime pasiskaityti kriminalų skiltyje. Vakar netyčia perskaičiau Vytauto Šapranausko žodžius: „Gyvenimas būna dviejų tipų: nuostabus ir Lietuvoje.“ Juokas juokais, kiekvienam savo: sveikinu išvykstančius ir palaikau liekančius. Mes visi skirtingi, visada sakau, kad tam tikros rūšies augalai geriau auga atitinkamoje dirvoje, aš labiau žydzū užsienyje.

Kai paklausia, iš kur esi, ir atsakai, kad iš Lietuvos, bet matai, kad žmogui tai mažai ką sako, kaip bandai paaiškinti? Nebandau. „Nasebos“ kompanijoje jau

Fotografavimas – mėgstamas Marijos užsiėmimas

pirmojo interviu metu man buvo pasakyta, kad „we have very good experiences with lithuanian people“. Gyvename informacijos amžiuje, tad dažnai, jei žmonės tavimi domisi, išsitraukę mobilųjį telefoną iškart susiranda Lietuvą, išmoksta pasakyti „labas“ arba „labas, pupa“. Šitaip sako vienas kolega „Naseboje“ (juokiasi – aut. past.). Manau, geriausia, kai patys darbai kalba už tave.

Marija, kaip susijusi fotografija su politikos mokslais? Juk būtent tokį išsilavinimą esi įgijusi, daug kam atrodytu, kad tai labai skirtingos sritys.

Tiesą pasakius, Lietuvoje neretai renkames išsilavinimą, kuris garantuotų gerą darbą. Tad fotografija buvo labiau tai, kas man patiko, o politologija buvo tai, kas patiko mano šeimai. Galbūt tai ir skirtingos sritys, tačiau dabar darbo rinkoje labiausiai yra vertinami žmonės, turintys įvairių patirčių. Sudėję ir padalinę šias sritis, gautume fotožurnalistiką. To išmokau Vilniaus universiteto karjeros valdymo kursuose. O laisvalaikiu dar rašau straipsnius bei recenzijas.

Kaip manai, kodėl šiais laikais tiek daug žmonių bando fotografuoti? Kalbu apie neprofesionalų fotografavimą. Negi tai paaiškinama vien tuo, kad technika leidžia? Manau, tai paaiškinama ir technikos galimybėmis, kita vertus, tai nuostabus užsiėmimas. Myliu fotografiją! Dabartinio gyvenimo ritme patiriame daugiau, tad išties smagu stabdyti akimirkas ir jomis dalintis.

Ir dar du klausimai, skirti skaitytojų smalsumui patenkinti. Pirmiausia, kaip lėktuvo palydovės išlieka tokios gaivios ir pasitempusios viso skrydžio metu? Antra, ar tikrai dažnos jų ir keleivių meilės istorijos?

Moksliniai tyrimai įrodyta, kad deguonies trūkumas šiek tiek sustabdo odos senėjimą... (juokiasi – aut. past.) Tiesą pasakius, šio darbo neįmanoma dirbti jo nemylint. Taigi receptas ir ne tik lėktuvo palydovams – mylėti tai, ką darai.

Meilės istorijos... O kur jos nedažnos? (juokiasi – aut. past.) Galima, neatsakysiu į šį klausimą... (juokiasi – aut. past.) PL

D. Udrys nagrinėjo demokratinų teorijų trūkumus

Rugsėjo 20–22 dienomis Vokietijoje, lietuviškoje Renhofo pilyje vyko tarptautinė konferencija „Demokratijos link: efektyvi diasporos parama“ („Going democratic: effective support by the diaspora“) – sutrumpintai „Democracy and Diaspora“ – bendrai diskutijai bei patirties sklaidai subūrusi Lietuvos, Baltarusijos, Moldovos ir Ukrainos diasporų Vakarų Europoje lyderius ir intelektualus.

TARPTAUTINĖJE KONFERENCIJOJE VOKIETIJOJE NAGRINĖTA DIASPOROS NAUDA DEMOKRATIJAI

Reaguojant į Vidurio Rytų Europos regiono politinius įvykius ir tendencijas, pirmuoju tokio pobūdžio renginiu buvo siekiama įtraukti minėtų posovietinių valstybių diasporas į visuomeninį gyvenimą, pilietinės visuomenės kūrimą ir demokratinų vertybių sklaidą savo kilmės šalyse, šioms diasporoms perduodant lietuvių bendruomenių Vakarų Europoje patirtį. Konferenciją organizavo Europos lietuvių kultūros centras Vokietijoje (ELKC) bei Vytauto Didžiojo universitetas (VDU). Projektas remiamas LR Užsienio reikalų ministerijos pagal Vystomojo bendradarbiavimo ir paramos demokratijai programą, rašoma ELKC pranešime spaudai.

Konferencijoje dalyvavo lietuvių, baltarusių, moldavų bei ukrainiečių bendruomenių ir organizacijų lyderiai iš Jungtinės Karalystės, Airijos, Prancūzijos, Estijos bei Vokietijos. Paskaitų, kūrybinių dirbtuvių bei apvalaus stalo diskusijų metu jie įgijo žinių apie demokratiją ir jos sėkmingo veikimo mechanizmus, susipažino su kitų organizacijų taikomomis veiklos vykdymo bei plėtros galimybėmis, pasidalino istori-

Konferencijos dalyviai susibūrė po lietuviškos Renhofo pilies stogu

ne patirtimi bei aptarė konkrečias veiklas, kuriomis galima prisidėti prie demokratinų procesų pažangos bei pilietinių iniciatyvų kūrimo savo kilmės šalyse.

Konferenciją antradienio vakarą oficialiai pradėjo bei susirinkusiuosius pasveikino Europos lietuvių kultūros centro direktorius Rimas Čuplinskas. Įvadinę paskaitą tema „Bežemių Tėvynės ilgesys. Egziliinės patirtys“ („Native realm of the homeless. Experiences in exile“) skaitė Kaune veikiančio Lietuvių išeivijos instituto direktorius

prof. Egidijus Aleksandravičius.

Trečiadienį konferencijos programą paskaita „Kaip lietuviškasis liberalizmas gali padėti pavergtoms Rytų Europos tautoms“ („How Lithuanian liberalism can help the oppressed and lost peoples of Eastern Europe“) pradėjo JAV lietuvių ir Lietuvos žurnalistas, VDU Išeivijos studijų centro darbuotojas Mykolas Drunga. Baltarusijos diasporą Europoje ir jos veiklą konferencijos dalyviams pristatė Estijoje gyvenantis organizacijos „Naujasis Baltarusijos kelias“

(„New Way for Belarus“) įkūrėjas ir vadovas, diasporos aktyvistas Pavelas Marozau (Pavel Marozau). Apie Moldovos situaciją, emigraciją ir jos funkciją prisidedant prie šalies demokratinimo procesų kalbėjo Prancūzijoje gyvenantis mokslininkas, aktyvus Prancūzijos moldavų bendruomenės narys dr. Dorinas Dusciacas (Dorin Dusciac).

Ukrainos diasporos veiklą Didžiojoje Britanijoje pristatė Ukrainiečių instituto Londone direktorius Andy Hunderis (Andy Hunder).

Lietuva, Baltarusija, Ukraina ir Moldova – pokomunistinės Europos šalys, vienišos bendro siekio įvesti arba skatinti demokratiją, tačiau pasiekusios labai skirtingų šio proceso rezultatų. Moldova ir Ukraina nepriklausomybę kaip ir Lietuva atgavo 1991 metais, tačiau šiose šalyse demokratija vystoma sunkiau, šalys yra purtomos įvairių politinių krizių. Baltarusija vis dar spaudžiama diktatūros gniaužtu ir tiek politiškai, tiek ekonomiškai stipriai atsilieka nuo kitų Europos šalių. „Nors kiekviena konferencijoje atstovaujama šalių yra pasiekusi skirtingą bendro tikslo siekio etapą, jų diasporos istorija ir patirtys visgi labai panašios. Atradę tiek daug paralelių, diasporos atstovai gali lengviau pasidalinti patirtimi, kitų patarimus efektyviau pritaikyti savo veikloje“, – rytinės sesijos rezultatus komentavo ELKC direktorius R. Čuplinskas.

Trečiadienio popietė buvo skirta jaunimo dialogui ir praktinėms užduotims, kurios turėtų tiesioginį ir efektyvų poveikį perspektyviai diasporos bendruomenių ir organizacijų veiklai. Kūrybinę dirbtuvę, apžvelgiančią demokratijos teoriją ir identifikuojančią netikėtus jos trūkumus, surengė Europos humanitarinio universiteto Vilniuje prorektorius, politologas dr. Darius Udrys. Apie korupcijos paplitimą posovietinėse valstybėse bei jos žalą demokratijai kalbėjo „Transparency International“ Lietuvos skyriaus direktorius Sergėjus Muravjovas.

Skaidrios ir kokybiškos žiniasklaidos

svarbą siekiant kurti demokratiniais pagrindais grįstą valstybę pristatė VDU Viešosios komunikacijos katedros profesorė Auksė Balčytienė. Paskaitų bei kūrybinių dirbtuvių metu vyko aktyvios diskusijos, dalyviai vieni kitus supažindino su sėkmingomis patirtimis, pasidalijo praktiniais pasiūlymais bei priėjo prie bendros išvados, jog tokie patirčių mainai pagilina kiekvienos šalies diasporos žinias, išplečia veiklos galimybes ir yra labai reikalingi. VDU Pasaulio lietuvių akademijos koordinatore Vida Bagdonavičienė nagrinėjo diasporų ir tėvynių šalių bendrų veiksmų galimybes,

D. Dusciacas pasakojo apie Moldovą ir jos išėjvius

Renginį pradėjo R. Čuplinskas

Apie bežemių Tėvynės ilgesį kalbėjo E. Aleksandravičius

Lietuva, Baltarusija, Ukraina ir Moldova – pokomunistinės Europos šalys, vienijamos bendro siekio įvesti arba skatinti demokratiją, tačiau pasiekusios labai skirtingų šio proceso rezultatų.

interesų bendrumus ir skirtumus.

Šiuo metu Vakarų Europos valstybėse jau gyvena ir į jas kasmet dėl skirtingų priežasčių iš posovietinių šalių išvyksta didelis skaičius aktyvių žmonių. Jie kuria savo bendruomenes ir organizacijas, tačiau ne visi jų turi pakankamai patirties ir įgūdžių, kad veiksmingai pajėgtų išlaikyti aktyvius ryšius su savo tėvyne, prisidėti joje kuriant demokratinę permą, perduoti savo gebėjimus ir patirtį, įgytus vakaruose.

„Visos šios šalys susiduria su didžiule masine emigracija ir kuria strategijas emigrantus įtraukti į šalių gyvenimą. Manau, jog šalių ateitis didele dalimi priklausys būtent nuo jų veiklos ir kontakto su savo tėvyne. Džiaugiuosi, jog pavyko šiems aktyvistams sukurti unikalią platformą bendrai diskusijai bei patirties sklaidai, jog galime ugdyti aktyvius, kompetentingus ir operatyviai veikiančius atskirų šalių diasporų lyderius, kurie užsienyje gintų savo tėvynės interesus, vykdytų naciona-

linį lobizmą, atstovautų šaliai užsienio žiniasklaidoje, keltų šalies įvaizdį, padėtų jai integruotis į Europą“, – projekto svarbą vertina R. Čuplinskas.

Lietuvos diaspora Vakarų Europoje ilgus metus buvo ir yra itin aktyvi ir turi ilgametę bendradarbiavimo su tėvyne įvairiose srityse patirtį. Renhofo pilis šiam projektui vykdyti pasirinkta neatsitiktinai. Ši aplinka šalims-partnerėms suteikė galimybę susipažinti su ilgus metus sėkmingai vykdomomis veiklomis bei pasisemti patirties.

Romuvos sodyba su Renhofo pilimi, Vasario 16-osios gimnazija, Europos lietuvių kultūros centru, Lietuvių kultūros institutu bei Vokietijos lietuvių bendruomenės ir Vokietijos lietuvių jaunimo sąjungos būstinėmis yra faktinis ir simbolinis lietuvių židinys Vakarų Europoje. Vokietijos lietuvių bendruomenė – viena seniausių, stipriausių ir vieningiausių lietuvių bendruomenių Europoje.

Lietuvos okupacijos metais Renhofo pilis buvo tapusi neoficialia Lietuvos ambasada

laisvame pasaulyje, čia buvo vykdoma aktyvi politinė ir švietėjiška veikla, kovojama už Lietuvos laivę; Lietuvai atgavus nepriklausomybę, čia veikiančios organizacijos rūpinasi Lietuvos įvaizdžio kūrimu, šalies meno ir kultūros sklaida, tarptautinių projektų inicijavimu ir dvišalių santykių gerinimu, taip toliau sėkmingai prisidedamos prie Lietuvos demokratijos stiprinimo ir tarptautinio tarpusavio supratimo.

Projekto organizatoriai konferencijos pranešimų pagrindu ketina išleisti mokslinę publikaciją anglų kalba bei, įvertinę tokio pobūdžio forumo svarbą, panašius suvažiavimus rengti kasmet ir į juos įtraukti kuo daugiau įvairių šalių diasporos atstovų. Ilgainiui tikimasi renginių dalyvių suburti į Vidurio Rytų Europos šalių diasporų atstovų tinklą Vakarų Europoje, kuris taptų analitine migracinių procesų tyrimų kalve ir galėtų kurti regionui skirtas iniciatyvas, padedančias skleisti demokratinę idėjas, akademinis mainus bei gerą patirtį. PL

Lietuvos garbės konsulatui Prancūzijoje veikia penkiuose šalies regionuose, taipogi Monake bei Maroke

PARYŽIUJE – Lietuvos garbės konsulų susitikimas

■ Lietuvos ambasadoje Paryžiuje rugsėjo 15 dieną įvyko mūsų šalies garbės konsulų suvažiavimas, kurio metu atidaryta tarpukario Lietuvos dailės kūrinių paroda.

Lietuvos ambasadorė Prancūzijoje Jolanta Balčiūnienė sveikinimo kalboje padėjo garbės konsulams už jų ilgametį darbą garsinant Lietuvą bei vylėsi, kad bendras darbas ateityje tik stiprės.

Renginyje dalyvavę garbės konsulai pristatė savo šiųmetės veiklos rezultatus, aptarė ateities planų gaires ruošiantis Lietuvai pirmininkauti Europos Sąjungos Tarybai 2013 metais.

Susitikimo metu atidaryta tarpukario Lietuvos dailės kūrinių ekspozicija, kurią ambasada Paryžiuje perdavė Lietuvos dailės muziejus.

Devyniolikos paveikslių kolekcijoje – tarpukario vyresniosios kartos dailininkų Antano Žmuidzinavičiaus, Petro Kalpoko, Kazio Šimonio, grupuotės „Ars“ narių Adomo Galdiko, Antano Gudaičio, Viktoro Vizgirdos, konstruktyvisto Vytauto Kairiūkščio bei „Nepriklausomųjų“ atstovų Leonardo Kazoko ir Povilo Puizino darbai.

Šiais metais tai jau antras Lietuvos ambasados Prancūzijoje ir Lietuvos dailės muziejaus kartu rengiamas projektas – pavasarį nuspręsta 2013 metais Lietuvoje atidaryti parodą iš Luvro muziejaus fondų.

Lietuvos garbės konsulatui Prancūzijoje veikia penkiuose šalies regionuose, taipogi Monake bei Maroke.

Airijoje paminėtas lakūno F. VAITKAUS ATMINIMAS

■ Balinrobo miestelyje rugsėjo 24–25 dienomis vyko penktasis Airijos lietuvių bendruomenės organizuotas Airijos lietuvių sąskrydis „Mums vis dar reikia sparnų“, skirtas lakūno Felikso Vaitkaus skrydžio per Atlantą 76-osioms metinėms paminėti.

Sąskrydžio metu Balinrobo bažnyčioje aukotos F. Vaitkaus atminimui skirtos mišios, vyko žurnalistės Editos Mildažytės sukurto dokumentinio filmo „Solo virš Atlanto“ pristatymas, iškilminga sąskrydžio dalyvių eisena prie žymeklio, kur iškil paminklas F. Vaitkaus skrydžiui atminti, ir fotografijų parodos apie lakūną atidarymas.

Sąskrydį papuošė lietuviška mugė, Airijos lietuvių muzikantų ir saviveiklininkų pasirodymai.

Balinrobo miestelyje 1935 metų rugsėjo 22 dieną nusileido lietuvių lakūno Felikso Vaitkaus pilotuojamas lėktuvas „Lockheed L-5B Vega“, pavadintas „Lituanica II“. Iš Niujorko skridęs F. Vaitkus kartojo Stepono Dariaus ir Stasio Girėno skrydį ir turėjo nusileisti Kaune, tačiau dėl nepalankių oro sąlygų ir variklio gedimo nusileido pievoje prie Balinrobo. Skrydis truko apie 21 val. 30 min., nuskrista apie 5100 kilometrų. F. Vaitkaus skrydis buvo vienintelis sėkmingas skrydis per Atlantą 1935 metais. Lietuvis tapo šeštuoju lakūnu, vienmotoriu vienviečiu lėktuvu perskridusiu Atlanto vandenyną.

Minėjimo dalis – eisena per miestelį

Lydos mokyklėlėje – 20 lietuviukų

Lydos lituanistinė mokykla pradėjo vienuoliktuosius mokslo metus

■ Baltarusijoje spalio 1 dieną vienuoliktą kartą naujuosius mokslo metus pradėjo Lydos sekmadieninė lietuvių mokykla, kurią šiemet lankys apie 20 moksleivių. Lituanistinę mokyklą įsteigė Lydos lietuvių visuomeninis susivienijimas „Rūta“. Šiame Baltarusijos mieste gyvena apie 200 lietuvių kilmės asmenų.

Pašto akcija TOLI YRA ARTI

■ Tarptautinės migracijos organizacijos (TMO) Vilniaus biuras, minėdamas Organizacijos įkūrimo 60-mečio jubiliejų, rengia pašto akciją „Toli yra arti“ ir kviečia visus vilniečius bei miesto svečius prieš Šv. Kalėdas pasidalinti šiluma su svetur gyvenančiais giminėmis, draugais ar pažįstamais ir nemokamai išsiųsti jiems ranka rašytą atviruką. TMO Vilniaus biuro šiai akcijai išleisti atvirukai bus dalinami akcijos vietose.

Akcijos tikslas – parodyti, kad net ir keliaujant, atrandant naujas šalis ir pažįstant kitas kultūras, galima neprarasti ryšio su artimaisiais. Šia iniciatyva taip pat siekiama priminti, kad nuo pat įkūrimo 1951-aisiais – jau šesiasdešimt metų – TMO tarnauja judančiam pasauliui.

Pašto akcija „Toli yra arti“ Vilniuje vyks lapkričio 26 d. (šeštadienį) Kalėdų eglutės įžiebimo šventės Katedros aikštėje metu ir gruodžio 3 d. (šeštadienį) Tarptautinės Kalėdų labdaros mugės Vilniaus rotušėje metu. Šiomis dienomis taip pat planuojama organizuoti mobilų paštą kaimo vietovėse.

Bendradarbiaujant su „Lietuvos paštu“, akcijos metu visi atvirukai bus antspauduojami specialiai šiai progai pagamintu spaudu ir prieš pat Šv. Kalėdas išplatinti adresatams.

Akcija kvies dalintis šiluma su išvykusiais

Praėjusių metų konkurso nugalėtojai – P. Daunys ir M. Jepšas

Anglijos lietuviai renka TALENTINGIAUSIĄ TAUTIETĮ

■ Jungtinėje Karalystėje gyvenantys lietuviai spalio 29 dieną varžysis talentų konkurse „Tai bent! 2011“. Antrus metus vyksiančio renginio nugalėtojui atiteks 500 svarų bei tradicinis prizas – „Tai bent!“ krištolo žvaigždė.

„Žiūrovų simpatijų“ titulą pelnęs talentas bus apdovanotas 200 svarų.

„Tikrai žinau, kad kiekvienas žmogus turi savyje Dievo dovaną – vienokius ar kitokius talentus, net ir tada, kai jis pats to dar nežino. Bet dovanos duotos ne tam, kad jas slėptume, o tam, kad su malonumu išreikšdami save, galėtume būti dovana kitiems ir džiaugtis, kad esame reikalingi“, – kalba konkurso organizatorė Stasė Misiūnienė.

Praėjusiais metais „Tai bent! 2010“ nugalėtojais tapo Petras Daunys ir Mindaugas Jepšas. Antroji vieta tuomet atiteko Viktorui Rešetnikovui, trečioji – šokėjų porai Kamilei Revaitei bei Justui Zagurskui.

Tobulinosi lituanistinių mokyklų mokytojai

■ Spalio 5–7 dienomis Užsienio reikalų ministerijoje (URM) vyko užsienyje veikiančių lituanistinių mokyklų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo seminaras. Tai antrasis tokio pobūdžio renginys, organizuotas URM. Jame dalyvavo 41 mokytojas iš 24 užsienio valstybių. Pirmasis seminaras surengtas praėjusių metų lapkritį, jame dalyvavo 39 mokytojai taip pat iš 24 šalių.

Seminaro dalyviams pristatytos naujausios lietuvių kalbos mokymo priemonės ir metodika, nuotolinio mokymo galimybės, mokytojai stebėjo integruotas lietuvių kalbos ir etnokultūros pamokas, keitėsi gerąja darbo patirtimi.

Į mokymus susirinko 41 mokytojas iš 24 užsienio šalių

Pasaulio lietuvių bendruomenės Valdybos pirmininkė š. m. pradžioje kreipėsi į JAV gyvenančius lietuvius prašydama paremti bendruomenės veiklą. Džiugu, kad JAV gyvenantys lietuviai atsiliepė į prašymą ir savo asmeninėmis lėšomis prisidėjo prie Pasaulio lietuvių bendruomenės veiklos tęstinumo. Pasaulio lietuvių bendruomenės vardu širdingai dėkojame JAV lietuviams, kurie aukojo lėšas taip prisidedami ir prie PLB atstovybės Vilniuje išlaikymo bei bendruomeninės veiklos stiprinimo. Jūsų parama ypač vertinga ir reikalinga, be Jūsų paramos daugelis svarbių išeivijai ir Lietuvai projektų nebūtų įvykdomi.

AUKOTOJŲ SĄRAŠAS

500 dolerių ir daugiau

I. Rasys

Nuo 250 iki 499 dolerių

Kun. Matas Čyvas
Dr. Vytautas Bieliauskas
Henry Cepas

Nuo 100 iki 249 dolerių

Gediminas Balanda
Dr. John R. Dainauskas
Palmira A. Janušonis
Vytautas Lapatinskas
Jonas ir Terri Prunskis
Nemira Šumskienė
Milda Marija Satas
Aušra Babickienė
Remigijus ir Danutė Belzinskas
Rimantas Bitėnas
Nijolė V. Brazėnas MD
Algis Brazdžionis
Gediminas ir Sigita Damašius
Arūnas ir Irena Draugelis
Eglė ir Vytautas Dūdėnai
Julija Gylienė
Laima Jarašunienė
Juozas ir Dalia
Liubinskas, Jr
Leonas Maskaliūnas
Victoras ir Leokadia Milukas
Anastazija Mitkevičius
Bronius Nainys
Rūta Penkiunas
Antanas ir Dalilė Polikaičiai
Irena Raulinaitienė
Gytis Martynas Šernas (Kanada)
Lionginas A. Spokas
Džiugas J. Staniškis
Faustas ir Teresė Štrollia
Kęstutis ir Birutė Tautvydai
Dr. Stasys Vanagūnas
Romualdas Veitas

Mažiau kaip 100 dolerių

JAV LB Cape Cod apylinkė
Kęstutis Keblys
Dalia Šaulys
S. Bačkaitis

Alfonsas ir Vera Bimbiris
A. Bublys
Rimtautas Dabšys
Dr. Mary Z. Daugėla
Dalia Dzikiene
Irena Eivienė
S. Algimantas ir Teresė Gečiai
Genovaitė Kaufmanas
Algis ir Teresė Kazlauskas
Richard Klementavičius
Walter Klosis
Dr. Romualdas Kriaučiūnas
Eglė ir Marius Laniauskai
Henrikas Laucius
Algirdas ir Raminta Marchertas
Vita ir Vidmantas Matusaitis
Amanda ir Algirdas Muliolis
Danutė Nitecki
Raymond E. Paškus
Victoria Pikelis
Marija Remienė
Vacys ir Ann Rociūnas
Vacys J. ir Viktorija B. Saulys
Valentinas ir Jonė Šernai
AdaSutkuvienė
Narimantas ir Janina Udrys
Julius Uža
Ramūnas ir Dana Vanagūnas
Irena Vilkas
Birutė Vilutienė
Jura Žibas
Kotryna Zostautienė
Vida ir Gediminas Bučmiai
Sofija Jelionienė
Raimundas Kiršteinas
Antanas ir V. Valavičiai
Danguolė Jurgutienė
Irena Kerelienė
Vaclovas ir Asta Kleiza
J. ir A. Rygelis
Vladas ir Raminta Sinkus
Eugene & Irena Slavinskas
Jonas Spurgis
Gražvydas Supronas
Vytautas ir Danute Anonis
Ramūnas Bigelis
Dr. Kazimieras Campe
Roma Čepulis, MD

Kęstutis Černis
Vytautas ir Dalia Černius
Vytautas Grauzinis
GintarėIvaškienė
Vytautas ir Gražina Kamantas
Stanislovas Kavaliauskas
Gražina Kenter
Roma ir Antanas Krušinskas
Elena Majauskas
Vida Meilus
Tadas ir Meile Mickus
Jonas Mockaitis
Algis Navikauskas
Margarita Petrikas
Dr. Justinas Pikūnas
Algis Pliodzinskas
Peter J. Raskauskas
Theodore ir Ritone Rudaitis
Enata Skrupskelis
Milda Tomkus
Donatas Uzas
Vytenis Vilkas
Laurynas Vismanas
Rimas Lūkas
Vince Derencius
John ir Valeria Jodwalis
Vytautas Jonaitis
Birutė Lintakas
Gintra L. Naris
Jonas ir Valeria Pleirys
Aldona Prapuolenytė
Neringa Raila
Dr. Antanas ir Ale Razma
Regina Taurys
Joseph Valaitis
E. Vengianskas
Agnes Bigelis
Dr. John Genys
Elegijus, Aldona ir Andrea Kaminskas
Dana ir Algirdas Alksnininis
Rymante Barauskas
Dr. John Iron Jokubka
Zina Katiliškienė
Vytautas Matulionis
Ramūnas Mikelionis
Regina Palubeckas
Antanas ir Emilija Pauzuolis

Prašome visų, kurie norėjote, bet galbūt dar nespėjote atsiųsti savo aukos, siųsti čekius adresu (arba atskiros šalies oficialiai lietuvių bendruomenei, kuri Jūsų aukas perves į žurnalo „Pasaulio lietuvis“ išdą):

Lithuanian World Community
213 W. Lake Shore Dr.
Cary, IL 60013
USA